

Riaona

Unimwaane Gong ao Soares:
“Taan Kakoaua ibukin Aran
Kristo n te Aonaaba ni Kabane,”
iteraniba 12, 18

8 Bwaai ae Ko na Mataata iai ibukin
Am Bitiobi, iteraniba 24

Iotebwa Timiti: “Kaungaakin te Kantaninga
ibukin katean Tion,” iteraniba 28

Karakinan ara Berita aika Tabu ma te Atua,
iteraniba 34

"N ATAAKINA AE
ARA KARO AKE I KARAWA
A BABAIRE IBUKIN
KUKUREIRA AO
KARIETATAKIRA E KATAURAOI
ARA IANGO, E ANGANIIRA
KINAAKIRA BWA NAATI NGAIRA
IROUIA ARA KARO AKE I
KARAWA, AO E KARIKIRAKEA
ARA ONIMAKI IROUN TE UEA."

UNIMWAANE QUENTIN L. COOK

Man "Ai Korakorara ana Nanoanga te Uea ae e a Tia ni Karaoia," iteraniba 34.

TE RONGORONGO AE ONOTI N TE BEEBA NI KAONGORA

- 6 Reirein te Mwakuri n Ibuobuoki: Karekean te Ibuobuoki ni Buokia Tabeman**
Ti na kanga n ataia ao ni kaireke-rekeia tabeman n ara ibuobuoki?

IAON TINANIKUNA
Ma ae iai Irou ao I Anganiko,
iroun Walter Rane.

- 12 Unimwane Gerrit W. Gong: Tangira te Uea ao Onimakinna**
Iroun Unimwaane
D. Todd Christofferson
- 18 Unimwane Ulisses Soares: Te Mwaane ae aki Uarao**
Iroun Unimwaane Neil L. Andersen
- 24 Bwaai Ake A Tangiria Bitiobi Ni Kabane Bwa A Na Ataia Kain Ana Uoote**
Iroun Michael Meyers
Ntabetai ti mwaninga are bitiobi bon aomata aika titebo ma ngaira, a karaoa aia kabanea n tamaroa ni karaoi nakoia.
- 28 Aomata Aika Itiaki: Karakinan te Ekaretia—Mwakoro 8: Rikiraken Ana Ekaretia Kristo**
Ngkai e a tia ni boreetiaki Ana Boki Moomon, tabeman aomata a kairaki nakon te Ekaretia ae koaua. Imwin are e boreetiaki Ana Boki Moomon, Iotewa e katea te Ekaretia.

- 34 Ai Korakorara ana Nanoanga te Uea ae e a Tia ni Karaoia**
Iroun Unimwaane Quentin L. Cook
A na kaungaaki kaain te Ekaretia ngkana a wareki taekia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira inanon booki tabeua n rongorongan te Ekareita.

WAREWARE NI KAWAEKOA

- 4 Bannan te Onimaki: Michael Isaac—Bydgoszcz, Poland**
- 10 Tera Ae Ti Kakoauaa: A Nakea Mwanen te Kabwianibwai**
- 40 Bwanaaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira**
- 80 Ni Karoko Ti A Manga Kaitiboaki: Ara Boutoka ni Kamatoa**
Iroun Beretitenti James E. Faust

48

44 Ungan Nanora ni Maiuakina te Euangkerio

Iroun Mindy Selu

Bukina ioura ngkai ti maiuakina te raoiroi bukina ngkai ti rangi n onimaki nakon te bwai teuana.

48 Te moan Kawai Nakon te Rairannano

Iroun Aurilas Peterson

Te taetae ma au bitiobi e karekea te ninikoria ae mwaiti, ma iai mwiina ae tamaroa nakou.

*Taraia ngkana ko kona ni kunea te Riaona ae karabaaki n te beebe aei.
Kinraea: Ko kanga ni kaotanako otam?*

- 50 Kamatebwai n Ana Kawai te Uea Iroun Unimwaane David A. Bednar**
Ngkana ti kariaia te Tamnei ae Raoiroi bwa te tia reirei, ara kona-bwai ni kamatebwai e na rikirake.

- 54 5 Kawai Aika A na Reiakinaki man te Maungatabu ni Kabuta**
Tarai iango aikai ibukin reiakin-nan riki ae mwaiti man te maungatabu ni kabuta.

- 56 Reireinaki iroun te Tamnei ae Raoiroi**

Te roro imarenan 13 ao 19 a tibwauai bwaaai aika reiakin man te maungatabu ni kabuta.

- 58 Boutita: Ngkana ko Kakauongo**

- 59 Koaua ibukin te Maungatabu ni Kabuta**

- 60 Titiraki ao Kaekaaia**

N na kanga ni kaoa te Tamnei nakon mweengau ngkana a unuun aomata ke ni ngungurengure?

- 62 Mwakuri Aika A na Riai ni Katauraoi ibukin Taai Aika A na Roko**

Taneiai aikai e nako mairouia aman kairake n ataei aikai a kona ni kaotia nakoimi bwa e na kanga aron kakaeen te nakoraoi bukin taai aika a na roko.

50

72

66 Tibwauaan ana tangira te Atua Iroun Allie B.

Ngke ti mwaing nakon te Titeiki ae boou, I kunea bwa a aki rangin ni mwaiti aomata n ara mwaanga. Ngaia are I a iangoia tera te bwai ae N na karaopia nako iai.

67 Te Tatato Inanon te Mwarua Iroun Carsen K.

E roko te maaku irou bwa ti aki kona ni kunea kawaira n oki nakon te kaa.

68 Kaota Am Taura: E Otanako Raneana n ana Ribwaburiki Czech

70 Abotoro a Kakoaua Iroun Kristo Iroun Unimwaane Jeffrey R. Holland

71 Ara Iteraniba

72 Te Onimaki, Te Kantaninga, ao Te Akoi—Mwakoro 3: Te Kantaninga i Holland Iroun Megan Armknecht

74 Te Kirabu ibukin Warekan ana Boki Moomon

75 Burabeti n te O Tetemanti: E Ninikoria Etita

76 Karaki man Booki Aika Tabu: Etita te Uea n Aine Iroun Kim Webb Reid

79 Te Iteraniba ae e na Karanaki: I Kona ni Buokiia Tabeman n Namakina te Tangiraki

OKITOBWA 2018 UAORIUM 21 NAMBWA 5

RIAONA 14754 859

Ana Maekatiin ibukin te Aonaaba Ana Ekaretiu lesu Kristo ibukia Aika Itaki ni Boong Aika Kaitira ae koreaki n te taetae ni Kiribati

Te Moan Beritetinti: Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

Te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman:

M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses Soares

Eta: Hugo E. Martinez

Tia Ibuobuoki n Eteta: Randall K. Bennett, Becky Craven

Taan Ibuobuoki: Brian K. Ashton, LeGrand R. Curtis Jr., Edward Dube, Sharon Eubank, Cristina B. Franco, Donald L. Hallstrom, Douglas D. Holmes

Manatia n Tarekita: Richard I. Heaton

Tarekita n Ware: Allan R. Loyborg

Manatia ni Bitiniti: Garff Cannon

Manatia n Eteta: Adam C. Olson

Kauoman ni Manatia n Eteta: Ryan Carr

Kauoman n Tia Ibuobuoki ni Boreeti: Francisca Olson Koroboki ao te Tiim n Tiribure: Marysya Dennis, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Lori Fuller, Garrett H. Garff, LaRene Porter Gaunt, Jon Ryan Jensen, Charlotte Larcabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Sally Johnson Odekirik, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Selu, Chakell Wardleigh, Marissa Widdison

Manatia n Tarekita ni Korobanna: J. Scott Knudsen

Tarekita ni Korobanna: Tadd R. Peterson

Tiim ni Korobanna: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, David Green, Colleen Hinckley, Eric P. Johnson, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Emily Chieko Remington, Mark W. Robison, Brad Teare, K. Nicole Walkerhorst

Intellectual Property Coordinator: Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Jane Ann Peters

Tiim ni Karaobwai: Ira Glen Adair, Julie Burdett, Thomas G. Cronin, Bryan W. Gygi, Ginny J. Nilson, Derek Richardson

Imwaain te Maroo: Joshua Dennis, Ammon Harris

Tarekita ni Boreeti: Steven T. Lewis

Tarekita n Tibwatibwa: Troy R. Barker

Ibukin kabwakamwane ao boon taian Maekatiin i tinanikun Amerika ao Kanata, taraa te kabaneba ni iteraniba n ana tabo te rongorongo ke kawara ana tabo n tibwatibwa am Ekaretiu i aon abam. Ma tiaki ti ngai ma ibukin titiraki ni kaeti ma Boont te Maekatiin i aon Kiribati, kawara, tareboon ke koroboki nakon Biromina Toromon Tareboon (Tarawa) (686) 21-602 Baekiti (Fax): (686) 22-462, Atureeti: P.O. Box 278 Bikenebu, Tarawa, Kiribati. Te mwane ae e na kakabwakaaki ibukin boon te maekatiin bon 50 te tianti n (teuanu te kaobi).

Kanakoi bwaii aika a na boretiaki ao titiraki nakon
aonrain n te liahona.lids.org; ni meirinna nakon te *Liahona*, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA; ke i-meeri nakon: liahona@ldschurch.org.

Te *Riaona* (nanon te taeka aei n ana Boki Moomon te "kambwati" ke te "tia kaota te kawai") e boretiaki te Maeketiin n te Aonaaba n te taetae n Aitian, Aitirantika, Angkare, Armenja, Arohanja, Boaokaeria, Bitti, Birhan, Bislama, Booran, Botukare, Buranti, Engiran, Etitionia, Greek, Intonitonia, Itare, Kamboria, Kiribati, Korea, Korotian, Kubewano, Malagasy, Matiari, Mongolian, Naetaraen, Nouuei, Rativia, Rituana, Roumania, Rutia, Swahili, Taati, Taiti, Takaroko, Tamoa, Tenimwake, Tiabaan, Tiaina, Tiaman, Tibeen, Tieko, Tirowenia (Slovenia), Tiwiten, Tonga, Ukuemeia, Urdu, ao Vietemaem. (A kakaokoro tain talan taetae nako.)

© 2018 man Intellectual Reserve Inc., A kawakinaki inaomata ni Kabane Ana Ekaretiu lesu Kristo ibukina aika Itaki ni Boong aika Kaitira. E boretiaki te U.S.A.

Te Kariaua ibukin anaan te Rongorongo: Man ae kamataktaki ikai, bwa anne e kaewei bwaii man te *Riaona* ibukin kabonganana irouna, ma man aki karekemwane iai (ni iotaki ma wewete n te Ekaretiu). Te karaiakaki e kona n anaki. Tamnei ibukin Bwaii n reirei aki kona ni kaobiaki ngkana iai totokou aika kaotaki ni banni ni korotamnei. Titiraki ibukin te karaiua a riai ni kanakoakai nakon te Intellectual Office, 50 E. North Temple St., FL 13, Salt Lake City, UT 84150, USA; email: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

October 2018 Vol. 21 No. 5 (USPS 311-480) LIAHONA Kiribati, (ISSN 1096-5130), is published six times a year (January, April, May, July, October and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 507.1.5.2). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

A Mwaiti Riki n te Aonraain

Wareki karaki ao kanakoa am karaki nakon
liahona.lds.org

Kakaai rongorongo aika kakaongora, aika tauraoi n tibiaaki (n te Ingiriti, Portuguese, ao n Tibein) n te
facebook.com/liahona

Kanakoa am iango nakon
liahona@ldschurch.org

Kabwakamwane n te store.lds.org
Ke nakon te tienta n tibwatibwa, titirakiniaa taan kairiiri n te uoote, ke tarebonia 1-800-537-5971 (U.S. ao Canada)

ATUUN RONGORONGO N TE BEEBA NI KAONGORA AEI

Nambwa a tei ibukin te moan iteraniba n te beeба ni kaongora.

Ana Boki Moomon,

28, 74

Bitiobi, 24, 48

Burabeti, 42, 71, 80

Ibuobuoki, 6, 24

Iesu Kristo, 44, 70

Iotebwa Timiti, 28, 34

Kabwarabure, 48, 72

Kabwianibwai, 10

Kamatebwai, 50

Katiteuanaaki, 24, 43, 60

Koaua, 56, 68, 71

Mataniwi n te Ekareti,

12, 18

Maungatabu ni Kabuta,

54, 56, 58, 59

Mwakuri ni mitinare,

43, 66

Rairannano, 48

Rongorongan te Ekareti, 28, 34

Tamara are i Karawa,

34, 43

Tataro, 4, 40, 41, 67, 68

Te Kaangaanga, 4

Te Kaotioti, 41, 50

Te Katooto, 68

Tembora, 42, 71

Te Mwakuri, 62

Te Ninikoria, 75, 76

Te Onimaki, 4, 40, 42, 44

Te O Tetemanti, 75, 76

Te Tamnei ae Raoiroi, 50, 56, 60

Te Tangira, 66, 79

Te Toronibwai, 40, 62

“Te aoraki e kona n riki bwa te bwai ae tamaroa,” e taku Michael, are e rootaki n te korakai n aki mwakurin raoi ana kirine. Ibukin aorakina ae korakora aio are e a karikirakea ana kakaitau ibukin te euangkerio, e taku, “bon te kataaki ae tamaroa.”

LESLIE NILSSON, TE TIA RAWETAMNEI

Michael Isaac

Bydgoszcz, Poland

N te moantai I un.

“Bukin tera ngkai ngai?” I tataro. “I a tia ni beku ibukim, te Uea.” Imwiin teutana te tai, I a mataata. E taekinaki ni koroboki aika tabu, “Ane iai ana onimaki irou bwa e na kamarurungaki, ao e aki motikaki bwa e na mate, e na kamarurungaki” (R&B 42:48).

Kaain te Ekaretia a teimatoa n tataro ibuki, ma marurungiu e tabe ni kekerikaaki. A taku bwa aki kaekaaki aia tataro, ma a bon kaekaaki ibukina bwa aomata ngaiia aika raoiroi ao ibukina I namakina aia tangira ae a kaotia nakoiu.

E ngae ngkana I marurung, a na mwaitira nikiran au tai n au ririki aei? N teimatoa, a mwaiti bwaai aika a mena imwaaiu.

E a reke te Ekaretia irou. Iai au anga n reitaki ma te Atua rinanon te tataro, rinanon te aki mama-tam, rinanon bwaai ni kabane ake ti karaoi. Tera riki bwaai aika I kainnanoi?

N tabetai I a manga bon taku nakoiu, “Tao anne bukina ngkai I aoraki—bwa I aonga ni mataata bwa e korakora te Ekaretia, ao te euangkerio ae I mena inanona.”

KAKAEA RIKI

Reiakina riki aron kaitarakin kaangaanga n te maiu ma mwaakan te kantaninga maioun Beretitenti Russell M. Nelson n lds.org/go/10185.

Kakaea riki Bannan te Onimaki n lds.org/go/18.

Reirei n Ibuobuoki

KAREKEAN TE IBUOBUOKI NI BUOKIIA TABEMAN

Tina kanga ni kairiia tabeman ngkana ti kainanoa buokara n ara mwakuri n ibuobuoki?

Ira te intawiu n ibuobuoki ao te marooro ni kauntira n te moan Tabati.

Ngke e a reke te aoraki iroun Kathy ae e urua ana mwakuri te kaburoro ao e kakeaa ana namakin te rabwata are e a karika te aki kona n nakonako, e a kunea bwa e kainanoa te ibuobuoki n tabekaki man ana kaintekateka nakon ana kainiwene ni katoa tairiki. E bon matoatoa te mwakuri aei ngkana e karaoia kain te aro ae ti temanna. Ngaia are a marooro kain aia kooram unimwaane ibukin ana kangaanga ao a motikia bwa ana bairea te tai ibukin buokana ni katoa tairiki.¹

Ngkana ti atai kainanoia ao aia konabwai te koraki ake ti buokiia, tina kunea bwa ti kainanoa buokara ni buoki kainanoia Te intawiu n ibuobuoki ao te marooro ni kauntira n te moan Tabati bon uoua kawai ni marooro bwa e na kangaa raoi aron kairikiia tabeman.

Intawiu n te Mwakuri n Ibuobuoki

Intawiu n te kuata aikai are imarenaia titita ake taan ibuobuoki ma kain te beretitentii n te Bootaki n Aine ke tarri ake taan ibuobuoki

ao kain te beretitentii n aia kooram umimwaane ai bon ti *raoiroin* te ribooti are e tauaki ni kaineti ma te mwakuri n ibuobuoki. Te kantaninga n te intawiu are tao inanon teuana n te kuata bwa (1) te marooro iaon korakoraia, kainnanoia, ao aia kaangaanga n te utu ake ko katabeaki ibukiia ao temanna ma temanna, (2) ni kakaea bwa tera te kainnano are a kona iai n ibuobuoki te kooram, te Bootaki n Aine, ke te uuote kauntira n te uuote, ao (3) n reirei mairouia mataniwi ao ni kaungaaki n te mwakuri n ibuobuoki.

Te beretitenti n aia kooram umimwaane ao te beretitenti n te Bootaki n Aine ana reitaki ibukin taian kainano aika kakawaki ma te bitiobi ao ni karekei reirei ao kairi mai irouna.

Ko kona riki n kunei rongorongan te intawiu n ibuobuoki iaon ministering.lds.org.

Karaoan te Intawiu n Ibuobuoki bwa e na iai Manenana ae Nano Riki

Ni boutokaan ana rongorongo Beretitenti Russell M. Nelson bwa te burokuraem n

Rongorongo ibukin te Reirei n te Mwakuri n Ibuobuoki a baireaki bwa ana buokira n tabeakiniira i bon iimarenara—e na aki tibwaaki kanga te rongorongo n tain te kakawari. Ngkai ti kinaia naake ti beku ibukiia, e na kairiira te Tamnei ae Raioiroi n ataia bwa tera te rongorongo are a kainnanoia irarikin are ara tararua ao ara nanoanga.

E KAIRIIA TABEMANIESU

E kamwarakeia 5,000 te aomata lesu man nimaua te kariki ao uoman te ika. Wareka Ioane 6:5–14 n ataia bwa iraua te tai ae e kairiia iai tabeman lesu n te mwakuri n ibuobuoki.

ibuobuoki bon te kawai are e na roota aron te Ekaretia n taai aika ana roko. E reirei Unimwaane Gary E. Stevenson n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Norakin nanon ana kantaninga . . . e na bon kakouuaaki n aron reiakinaia raoi tarii ao titita ake taan ibuobuoki ao katabe-aia n te intawiu n ibuobuoki."²

Aua kawai ibukiia taari ao titita ake taan ibuobuoki:

- Ira te intawiu ni karekei reirei. Tauraoi n reirei.
- Tauraoi ni maroroakin kainano are ko kainanoa buokam iai mai irouia tabeman.
- Katurua am taratara ao n korakorana ao ana konabwai, tiaki ti te kainano.
- Reitaki ma te beretitentii ni maroro i marenan te intawiu n te kuata ngkana e kainanoaki.

Nimaua kawai ibukiia taan kairiri:

- E aki riai ni maan te intawiu, ma e na karoaaki taina bwa e na reke te reitaki n te tabo are e na karoaaki iai te maroro ae e manena.
- Karekea te tai are ko na buokiia tari ao titita ake taan ibuobuoki.
- Tai anga titiraki are e na karekea te iango bwa ko tii warekii mwin taian kakawari ke n taua mwin te kakawari bwa ea tia ni karoaaki ("Ko a tia ni karoa am mwakuri n ibuobuoki?") Anga titiraki aika a kaungaa te nano ni kan karoa te mwakuri (Teraa te kaotioti ae ko a tia namakinna ngke ko tataro ibukiia te utu? Teraa ae riki ngke ko mwakuri ao n kaotioti akanne?).

- Ongora ma te nano ae e koaua ao taui rongorongo.
- Uaia ni Marooro. Temanna ao toana n te mwakuri n ibuobuoki iai irouia te kona ni karekei kaotioti ibukin buokaia naake a katabeaki ibukiia.³

Titiraki ma Kaekaaia ibukin te Intawiu n te mwakuri n Ibuobuoki

Tera te intawiu n te mwakuri n ibuobuoki?

Bon te marooro i marenaia taari aika taan ibuobuoki ao te membwa n te beretitentii n aia kooram unimwaane ke imarenaia titita aika taan ibuobuoki ao te membwa n te beretitentii n aia Bootaki Aine n te tabo are ana kona n ukera ao karekei kaotioti mai iroun te Tamnei ae Raoiroi. Ao e na noraki bwa, taari ao titita aika taan ibuobuoki ana kona ni kaungaaki n tararua, n tangira, n reirei, ao ni karanano n ana kawai te Tia Kamaiu.

E na riai te aomata ni mena ikekei n tain karoaan te intawiu n te kuata?

Ni bon arona e karoaaki n te itaramata, ma e kona ni karoaaki n te tareboon, ke iaon raain ngkana e a kangaanga te kaitibo temanna nakon temanna. Ni bon arona, naake a itoatoa ana uaia ni kaea te intawiu ngkana a kona.

Tera te kantaninga ibukin te intawiu n te mwakuri n ibuobuoki?

Te intawiu n te mwakuri n ibuobuoki bon te tai are ana kona taari ao titita aika taan ibuobuoki n rinanoi bwai aika a riki n te tai anne, karoaan babaire ibukin taai aika ana roko, ao ni karekei buoka aika a kainanoaki nakon temanna ke te utu are a katabeaki ibukiia. Bon te tai ni marooro ibukin nooran bwai ni ibuobuoki are e kona te kooram ao te Bootaki n Aine ni karekei.

E kangaa arou n tobwai bwai aika a kainaki taekaia ke bwai ae kai roota te namakin?

Taari ao titita aika taan ibuobuoki a tibwai rongorongo aika a kainaki ti nakoia beretitentii n aia kooram unimwaane ao te Bootaki n Aine—ke nakon te bitiobi Rongorongo aika a kainaki taekaia ke ae e kai roota te namakin ana bon aki tibwaki n tain te maroro ni kauntira n te moan Tabati.

Ko kona ni matakua tamnein te kata-neiai are e kaota aron te intawiu n ibuobuoki n (mwakuri n ibuobuoki.lds.org ministering.Ids.org.)

Te Marooro ni Kauntira n te Moan Tabati

Irarikin te intawiu n te mwakuri n ibuobuoki, te marooro ni kauntira n te

Maroroakinan aia kangaanga tabeman bon oin raoi te intawiu n te mwakuri n ibuobuoki. Taraa naba te rongorongo n Reirei n te Mwakuri n Ibuobuoki, "Marooro ibukin Aia Kangaanga," inanon te bebwa n Tebetemba 2018.

moan-Tabati bon teuana naba te kawai ni kairia tabeman n te mwakuri n ibuobuoki. N tain te marooro n te Bootaki n Aine ao n aia kooram unimwaane, te kairi mai iroun te tamnei e kona n roko nakoia ake a marooro rinanon te tamnei ao mai irouia tabeman n te kurubu.

N tain te marooro n te Bootaki n Aine ao n aia kooram unimwaane, te kairi mai iroun te tamnei e kona n roko nakoia ake a marooro rinanon te tamnei ao mai irouia tabeman n te kurubu.

- “Te uaia ni marooro nikabane ibukin tabeia kain te tabo, bwai aika a kona ni karaoaki, ao kakaewenako;
- “Reirei i marenamii man ami atatai ae nano ao ami taneiai; ao
- “Bairei kawai ni mwakuri i aon namakin are a reke mai iroun te Tamnei.”⁴

Te marooro ni kauntira e riaon riki ae ti te kakarabakau: te marooro e kairira bwa ti na mwakuri n

tatabemaniira ke n te kurubu ngkai ti kairaki iroun te Tamnei. A kona membwa n namakina te kan kakoroa nanon ana mwakuri te Uea mai imwin te marooro aei.

Kakao nakon te Mwakuri

“Ara tataro n te bong aei,” e taku Unimwaane Jeffery R. Holland man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, bwa ni kabane mwaane ao aine—ao ikawai ake kairake ni mwaane ao kairake n aine—bwa ana kabanei nanoia ni buokia tabeman, ni kakorakoraaki man ana tangira Kristo ae itiaki.”⁵ ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Tara Mormon Messages “Lift,” [lds.org/media-library](https://www.lds.org/media-library).
2. Gary E. Stevenson, n te “Intawiu n te Mwakuri n Ibuobuoki” (witeo), ministering.lds.org.
3. Tara Russell M. Nelson, “Mwakuri n Ibuobuoki,” *Riaona, Meei* 2018, 100.
3. *Nakomai, Irirai—Ibukin te Nakoanibonga ae Merekiteraka ao Bootaki n Aine*, *Riaona*, Nobembwa 2017, 140; e reke naba n comefollowme.lds.org.
4. Jeffrey R. Holland, “Be With and Strengthen Them,” *Riaona, Meei* 2018, 103.

E NAKEA MWAANEN TE KABWIANIBWAI

Tera ae riki nakon te mwaane are ko kabwaka bwa te kabwianibwai?

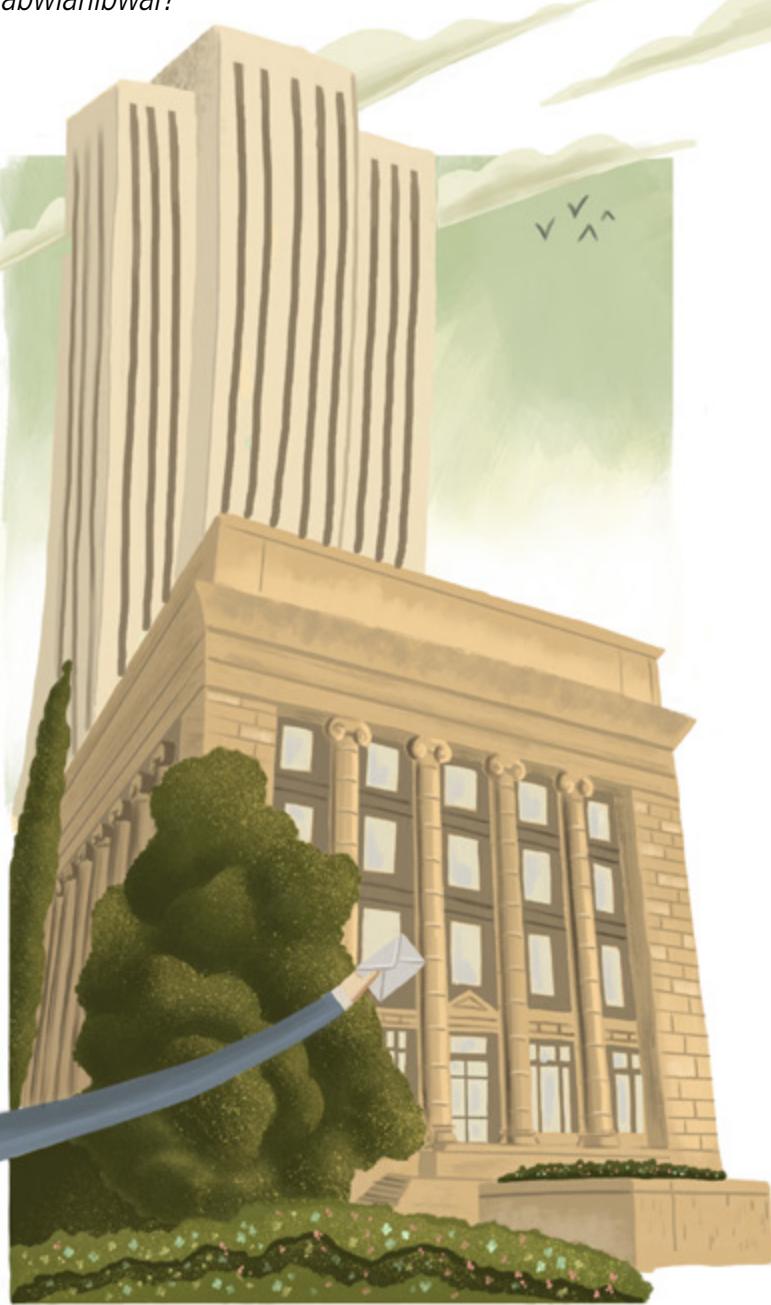
Ko karekemwane.

Ko anga te 10 ni betienti man am kareke mwane ibukin te kabwianibwai (taraa R&B 119).

Ko anga am kabwianibwai nakoia kain te Bitiobiriki ke te beretitentii n te mwaanga ke kanakoa n onrain n donations.lds.org.

Natuun te Ekaretia, te Moan Beretitentii, te Kooram n Abotoro Tengaun ma Uoman, ao Bitiobiriki ae Tararua ngaiia Kauntira iaon Karaoon Kabwianibwai (taraa R&B120). N te kawai ae kairaki iroun te Uea, a karaoa te babaire n aron kabonganaan mwanen kabwianibwai aika tabu aikai.

KABWIANIBWAI A NA KABONGANAAKI IBUKIN:

Katean ao katamaroan tembora, umwantabu, ao tabeua ana kateitei-te Ekaretia

Kawaakan ana burokuraem reirei-n te Ekaretia

Boreetian koroboki aika tabu ao tabeua bwaain reirei

Karaaoan kakaean rongorongan te utu

Karekean te kamweeraoi ao mwakuri n ibuobuoki ibukiia aomata

Karaaoan te mwakuri ni mitinare

Katauraoan Botaki ni kakukurei n te Ekaretia ibukin te iraorao irouia membwa n te koro tamnei uoote ke te mwaanga

REIAKINA AE MWAITI RIKI

- Unimwaane David A. Bednar, "Wintoon Karawa," Okitobwa 2013 maungatabu ni kabuta
- Maraki 3:7-18
- "Kabwianibwai," Te Koaua nakon te Onimaki (2004), 180-82

Iroun Unimwaane
D. Todd
Christofferson

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

UNIMWANE GERRIT W. GONG: Tangira te Uea ao Onimakinna

Taanga aika tibwa mareaki ae ataein te reirei aika tibwa anga bebwa n te England University i Oxford, Gerrit W. Gong e reiakinna ibon irouna bwa ngkana ti tangira te Uea ao n Onimakinna, E na buokira, ni kairira, ao ni kakorakoraira.

Gerrit bon ngaia ae anganaki te reirei ae arana Rhodes Scholar are e na mwakuri ni karekea uoua te rikuri iaon te rikuri ae te bachelor teuana mai iai bon te doctrate. N te tai naba anne, E mwakuri n te bitiobiriki n te Oxford Uoote. Teuae ma buuna, a uringa te reirei are Unimwaane David B. Haight (1906–2004) n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e anga ngke karaoa aia mare inanon te Salt Lake Tembora. “E tuangira bwa tina riai n iai nakoara n tainako,” E taku Unimwaane Gong. “Ti ataia ngkai ti onimakina te Atua ao ni karaoa ara kabanea n tamaroa, E na bon buokira.”

Gerrit ao Susan a karekea te “buoka ae raoiroi ao te nanoanga ae akoako,” e taku. Ngke waaki inanon te bitiobiriki, Gerrit e kabanei bwaai aika a tangiraki ibukin te reirei ni karekean te rikuri n taokita, ma bon ti korean ana beebwa ibukin ana anga beebwa. E butiia te bitiobi n te Uoote ae Oxford Alan Webster, ibukin ana kakabwaia te nakoanibonga. N te kakabwaia, Gerrit e karekea te berita aio: “Waakinako karaoa are ko kona, ao e na kakabwaiako te Uea.”

Uoman membwa n te uoote aika tataneiai n tia koroboki n te tautaeka a ibuobuoki n taibin bwaai ake katauraoi n te koroboki, ao Gerrit e a katabwanina ana kakae inanon tabeua namwakaina. Ni koauana, e kabobongai ni kauoua te mwaitita ao te rikuri n te taokita n riaon teniuia te

ririki. N ana tai n angabebwa e a butimwaea kaainakin te rabwata are a tararua te reirei n te iuniwetiri. Rabakauna n te Oxford e kakorakora ana mwioko inanon te Uea, te mwioko are e reitinako ni karokoa te bong aio ao e na reitinako ni kakabwaia Gerrit W Gong ngkai e a mwakuri n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman.

Ti nimaua te Berena ao Uoman te Ika

“E akoi te Uea ao e tamaroa ao E kakabwaiaira,” E taku Unimwane Gong. “Ngkana ti karaoa ara kabanea n tamaroa, E na anganira te kona ni karaoa ae raka nakon are ti kona. N aekakin kamwaitakin te berena ao te ika. Te Uea e anaa are tauraoi ao e karakaa iaon are ti kona ni karaoa i bon iroura.”

E taku, Te reirei iaon taian berena ao taian ika bon te reirei ae koaua. “E bon ngae ngke te reirei ae kakawaki e

Mai buakoia rao
akanne bon Tim ao
Katherine Witts, are a
uaia n nakon te tembora
ma te Gongs. "E taekin-
na Titita Witts, I uringa
raoi bwa te Tari Gong e
buuta ana tai ni bai bwa
e na aki katabeaki ke ni
kairoroaki n te tai ngke e
tabe ni iangoi iai bwaai n
te maiu are aki toki. "Te
mwakuri ae uarereke e
a tia ni buokai bwa N na
kakorakorai n au taroma-
uri n te tembora."

A aki toki taian Gong
ni kaitibo ma raraoria
ake a kinaia ibukin te
euangkerio. "A na kangai
aomata, 'Ti mwakuri ma
ngkoe ngke ko mena n
te kauntira ae rietata,'
bwaai n aekakin anne,"
Unimwane Gong ae
taku, "ao ai arona ni
kauoua. I rang kukurei
ibukin te titeiki beretite-
nti ao te uuote kauntira

ake a buokai ngke te bitiobi ngai ae I a tibwa
waaki. Ti bane ni katabeaki nakoia kaaro, aia
koraki buura, kaain rarikira, taian mition bere-
titenti, titita, ao taan kairiri n te nakoanibonga
ake a akoi nakoira, a kairira, ao ni kaungaira
n nakon Kristo."

aki tauraoi, ma tamnein te reirei bon ngaia ae
irekereke, bukina bwa te reirei e reitinako. Ti
kona ni bane ni kakaea te oota ao te koaua,
n
aki taraia bwa tera ae ti mena inanona. Ngkana
ti karaoia, te Uea e na buokira ni karekea."

Te Bwaibwai n te Berita

Ngke I mena i Oxford, Unimwaane Gong
e reiakina teuana riki reirein te euangkerio,
temanna ae e aranna "ae bwaibwai n te berita."

"Ngkai kaniira nakon te Uea, ti bon kaniira
naba iroura," e taku. Iaon Oxford, Susan ao
ngai a mamate nanora n te uuote n aiaron
naba ae a mamate nanora n te reirei. A mwaiti
raraora ni karokoa te bong aei aika kaain te
Oxford Uuote."

Unimwane Gong e a
karekei kakukurei aika
mwaiti nakoia ana karo,
Jean ao Walter ao nakon
kaain abana, Susan.
Mweengaia ana karo'
"e kaonaki n te karine-
rine ibukin ana tangira
te Atua ibukiia Natina n
tatabetania," e taku.
Ngke Unimwane Gong
ni moan kaitiboonaa ma
buuna n te moan tai, e
namakinna bwa Susan
bon temanna ae e a
kaman kina.

Rongorongan te utu

Rongorongan ana utu Unimwaane Gong e
oki rikaki nakon te ka 34 n roro nakon Temoan
Dragon Gong ae bungiaki inanon AD 837.
Tibun Unimwaane Gong a mwananga mai
Tiaina nakon te United States. Tinana, Jean, e
kaaina te Ekaretia ngke tebwi tabun ana riri-
ki i Hawaii, USA, imwiina e reirei i Brigham
University i Provo, Utah, USA, ike e tiku iroun

te utu ae Gerrit de Jong, te moan tia tararuua te College of Fine Arts. "Te de Jongs a buokai ni kaotaai bwa aekakira te utu ae maiuakina te euangkerio," e taku neiei.

Imwiin BYU, Jean e reirei i Stanford University in Palo Alto, California, USA, ike e kaitibo iai neiei ma Walter A. Gong. "E a kaman riki bwa te Kristian ao ni waetata n oota n te bwai ae anga te euangkerio ae kaokaki e taku Jean. E kaaina te ekaretia, ao teuana te ririki imwiina a mareaiki inanon te Salt Lake Tembora. A uaia n riki bwa taan reirei aika a mwaatai ao a uaia ni kabanea 70 te ririki n anga reirei.

"Tamaau e riki naba bwa te tamanuea," e taku Unimwane Gong, "ao man kakabwaian te tamanuea ae mwakuriaki inanon ara tabo, ao mwengara ea kaonaki n te raoiroi ae korakora ibukin ana tangira te Atua ibukiia Natina nako."

Inanon Ritembwa 23, 1953 n te kaawa ae Redwood City, California, e bungiaki aia moan nati Jean ao Walter mai buakoia natiai aika teniman. "Arana ae anganaki, Gerrit, bon Dutch, ni karinea Gerrit de Jong," e kabwarabwara Jean. Ana nuka n ara bon Walter ni karinea tamana. Ao aran ara utu bon Chinese, ni karinea rikina."

E taku Jean bwa e mwamwanano nakoia natinaa, Brian and Marguerite. "E tangiria ni buokiia, e taku neiei "ni bwaai aika uarereke n aekan reireiakii ni kabaei aia kauniwae." E uringa okina man te taromauri n te bong teuana ao e ongo aia taeka Gerrit ao Brian ni kangai a taku bwa taian taetae n botaki n toa a kabotu. "Ngaia are I kaewenakoia: 'Ngkanne kam na roko ma ami taetae ae tamaroa riki.' A butimwaea tuangakiia ao ni moanna ni kakauongo riki nakon taian taetae ni kabane," e taku neiei.

Ngkai ai tebwitabun ana ririki, E tangiria Gerrit ni uota ana baeki ao n nakonako ma ataeinimwane n aia uuote. Wally Salbacka raona ae e a rang maan ma ngaia, e uringa mwana-gaia ni kaembwa. "I mena ikekei ma Gerrit ao tarina, Tari Brian, ao te rao ae tiaki kaain ara

Man te maing: Majorie ao Gordon B.Hinckley a kamaura Gerrit ao Susan n aia tai ni mare te Gong. Ngke te mitinare i Taiwan, Unimwane Gong e reireinia ana utu ao ririki ake imwiina, ngke ai te Mataniwi ni Kabuta, e kaitibo ma te tibu te mwane mairoun temanna te naati aine n te utu. I Vietnam, Unimwane ao Titita Gong a beniia te oo bwa te kawai ni uota te kukrei nakoia ataei aika kaitara ma kanganga. Kaain te utu ae Gong a iria taan buobuoki ni beniakin te oo i Vietnam.

Ekaretia. Ibukin bwaai tabeua, ti a waaki n anenei anene n taromauri. E anenea te katake Gerrit, Brian e anenea te tena, ao I anenea te beeti. I taku bwa ti anenei 10 ke 20 anene n taromauri, ti ibukin te anene ni kukurei. Bon te namakin ae tamaroa. Raora aika tiaki membwa a bon mimi."

Tari Salbacka e uringa naba bwa n te reirei ae rieta, Gerrit e butia te tia kaira te kaunga bwa e na kaira te kaunga ae aki kakarongoa ibukia taan takakaro. "E kamatataia bwa te boutoka ae tamaroa e tamaroa ibukira ni

kabane," e taku, "ao a bon roko raoi nakon te kabo!"

Imwin te Reirei ae rieta, Unimwane Gong e reirei n te Brigham University. Man 1973 nakon 1975, e mwakuri n te Taiwan Taipei Mition, ao ngkanne e oki nakon BYU, ike n te ririki 1977 e karekea ana bachelor's degree n te Asian studies ao university studies.

Te Kareke tangira ao Te Mare

Imwin ana mition, Unimwane Gong e anganano ni katauraoa te Baeatiaite n tairikin te Taabati n aia Tienta ni Kataneiai Mitinare. Te bwaeatiaite e buobuoki ni kaotaia mitinare ake a na nako Taiwan ma aomata, te katei ao maiuia aomata ikekei. Temanna mai buakoia mitinare bon Titita Susan Lindsay mai Taylosville, Utah, natiai te aine Richard P. ao Marian B. Lindsay. Tari Lindsay bon te

membwa n te Kauoua ni Kooram n te Itingaun. "I namakina Susan bwa temanna ae I ataia n taainako, Unimwane Gong ae taku.

Uoua te ririki imwina, tabeua namwakaina imwin tian okin Susan nakon BYU imwin ana mitinare, Gerrit e mena i Provo ma ana utu. Tamana e angareirei n te uniwetiri, ao Gerrit e baireia bwa e na tiku irouia uoua te wiiki. E a manga kananauaki tikuna nakon aua te wiiki, bwa teuanne ma Susan a kakaitibo ni katoabong. E a nako ngkanne Gerrit nako Hawaii ibukin ana kataneiai imwain okina nako Oxford.

Ti a reireitaki man iteran aonnaba aika kakaokoro e ururing rikaaki Unimwane Gong. "I kataia ni kamatebwai i England ngke I reiakini bwaai ni kabane aika I konai ibukin neiei man iteran te Marawa ae Atlantic."

"Ti a kabaeaki iaon te tareboon," e taku Titita Gong. "E a manga oki nakon mwengana n tain te Bong ni Kakaitau, ao ti mareaki ni moan ukil tembora n te ririki ae boou."

Uoua te wiki imwiina, a kiba nako England ni moana mai-ua ae boou ni ikotaki.

"Ngke a mareaki aomata, a taekina aron uoua utu n riki bwa teuanne," e taku Unimwane Gong. "Ao anne raoi ae bon riki nakoiu. I namakinai bwa kaain te Lindsay utu, n aron ae kaain te Gong utu."

Te Mwakuri ae Rianako

Imwin te tai ae kimototo bwa taan mwakuri i Oxford, ana mwakuri Gerrit e kamwaeaki nakon te tautaeka i Washington DC, USA. Inanon 1984 e mwakuri iibuakoia ana tia mwakuri Reagan-Bush n anainano ibukin te manga rinerine, ike e a uaia n aobiti iai ma Mike Leavitt, are i mwiina e a riki bwa te kowana i Utah. "Gerrit e taratara raoi ao ni iangoraoi," Tari Leavitt ae taku, "ma e rianako man ana akoi ae rianako."

N 1985 Gerrit e mwakuri bwa te tia ibuobuoki ae onoti nakon te Tia koroboki are boutoka te Tautaeka. Inanon 1987 e riki bwa te tia buobuoki ae onoti nakon te ambaetita i Beijing Tiaina. Ao man 1989 nakon 2001 e kanoai tabeua nakoa n te Tienta ibukin Bwairean Mwakuri ao Kamatebwai ibukin te botannaomata i Washington, D.C. E a manga oki nakon reirein te aonnaba ngke a butimwaea te tabo ae te tia buobuoki nakon te beretitenti ibukin bairean Kakoroan bukin te babaire n te BYU. E kabanea ruaiua te ririki n te nakoa anne.

Carri Jenkins, te tia buobuoki nakon te beretitenti ibukin university communication i BYU e mena n te aobiti ni kaan nakoina. E uringa katein Gerrit Gong ni kaungaia ake i rarikina. "Ngkana akea iroum onimakinam ni karoa te mwakuri ae kanganga, iai iroun teuiae te onimaki anne ibukim," e taku neiei. "E karaoi bwaai ni kabane ni mwaakana n reireiniko, anganiko te kantaninga, ao n anganniko bwa kona waaki nako bwa kona bon kakoaua ibon iroum"

Tia Moti Thomas Griffith, are kina Unimwane Gong i Washington ao n BYU, e kabwarabwara aroia ni mwakuri n

te aro aei: "Ni banen te kakarabakau, ko ataia bwa te taratara bon iaom. Bon te tia ongora ni koaua. Ao e anganiko titiraki are e kamwakura am iango."

Cecil O. Samuelson, e a tibwa motirawa man tabena ae anganaki Mataniwi ni Kabuta ao te beretitenti ngkoa n te BYU e taku Unimwane Gong e "rangi n rau, ma e rang kakamwakuri ana iango."

Maiun te Utu

Gerrit ao Susan Gong a riki bwa kaaro irouia naati-mwane aika aman—Abraham, Samuel, Christopher, ao Matthew—ake a ikawairake n te tabo aika a kakaokoro.

"Ngke ti mena i Beijing, e reke te kakabwaia irouia natira n reke raraoria aika moan te tamaroa," Unimwane Gong e taku.

"N arona teuana, e reke aia tai n noora taraan te aon-naba ae rababa," Titita Gong e raonna. Ni kaitaraana, e buokira n riki bwa te utu ae kabaeaaki ni kamatoaki. Ara ataeinimwane a bon kamatoa n atonga te bwai ae rangi n tamaroa are ti karaoia ngaira kaaro bon karekaia tariia."

N te tai are ti kamanena kantokara, e taku Unimwane Gong. "Ti anganiiia n tatabemaniia bwa a na rinea kawaiia. Ti moanna mai, D.C., ike ti maeka iai, ngkanne ti nako England, te Czech Republic, Greece, Turkey, India, China, ao Japan.

"Iai ara tua teuana ae matoa inanon te mwananga," Susan ae taku. "Ike ti nako iai, ti kani amwarake are a kanna kain te tabo." N tokina, i Japan ni banen te mwanga, Unimwane Gong e tuangiia natina mwaane bwa e na kairia nakon te tabo n amwarake ae ataaki n te aonnaba ibukin te irikomaeu. N te McDonald, naati mwane aika aman ma aia karo aika uoman aika a baki a kani 17 te hamburger!

"Tinau ao Tamau a noora boonganang te reiakinaki man te taneiai," Abraham e taku. "Tamau e iangoa korakoran reiakinaia aomata man aia taneiai, n airi ma te katei

ae bwanin." Abraham e ataia naba bwa tamana "e taratara raoi n taetae bukina bwa e nanonna ni koaua te bwai are taekinna."

Sam e uringa bwa ngkai "n aron n tatabetabe ngke e mena ngkoa n te State Department, Tamana e reke ana tai ni katoa tairiki n reiakinai ao ni kataneiaai ibukin te katen-koraki ni kabotoa n te maeti are I kan iria, ae aranaki bwa 'Challenge 24.' E taku bwa ngkana I tokanikai, ti na amwarake n te ice cream ae 24 bwain aona." Sam e roko n te kabanea ni kaboo ma e aki tokanikai. Te utu ae te Gong a kana te ice cream e ngae ngke e aki tokanikai. Ma e aki bebete bebete kanakin bwaai ake a toka iaona ake 24-aeakina bon teuana te irikomaeu ae tawaaki.

Christopher ao Matthew a taekina kukureia ae bat "ni kakaitau ibukin te onimakinaki, tangira, ao te motinnano ae a kaotia tamara ao tinara." Bon te tangira ae a tibwauaia Unimwane ao Titita Gong imarenaia ao ai arona naba ma natiai mwane n tatabemaniia ao ma te utu man aia itera aika uoua.

"Ngkai te karo ae babane nanona, Gerrit te nati ao tari ae babane naba nanona," e taku Susan. "Tibwanga akanne

a rang kakaawaki irouna. E buokira n ataia bwa te reitaki n te utu bon moan te bongana.”

Rabakaun te Ekaretia

E ngae ngke katabeana n ana mwakuri ao ana utu, Unimwane Gong e reitinako ni motin nano ni beku ibukin te Ekaretia, ni kakoroi nanon wetean ba te kauntira ae rietata, te tia kairiri n te kurubu irouia ibonga aika rietata, te beretitenti n te Reirei n Taabati, tia reirei n te tieminari, bitiobi, te beretitenti n te titeiki mition, te beretitenti n te titeiki ao te Itingaun n Aono.

Wewete ake e weteaki nako iai bwa e na karaoia, ao ni maiuna n ana utu, e teimatoa

Man te mang: i Thailand, Unimwane Gong e kaitibo ma Eminence Francis Xavier Karetinare Kriensak Kovithavanij, te Akebikobo n te Katorika mai Bangkok. Unimwane Gong e tatangira te mwananga ae tii temanna ma natina mwaane n aekan te mananga i Canada ma natina te maane Sam. Unimwane Gong e tibwaua ana iango n aron te Berena ni Kamaiu ma taan reirei n te tieminari ao te intitute n 2017. Titita Gong e kamauri ni mwengan te membwa i Cambodia.

ni kaota te onimakinaki ni kaoti katei aika a kakaokoro. “E nooria aomata nako bwa natin Tamara are i Karawa mwaane ao aine,” e taku Titita Gong. “Ma are e kakaawaki iaoia ni kabane. e tangira te Uea. E tangiria raoi ma nanona ni koaua ni katea te abanuea ibukiia natin Tamara are i Karawa.”

Ao e babane nanona iroun kaain abana. “Ni bwai nako are I butiaki bwa N na karaoia,” e taku, “Susan e memena irarikiu. “E mwengaraoi ma aomata ni kabane ao ni kan kinaia aomata nako. E aki toki ni kan nakon taabo aika boou ao ni katai baika a boou, are I bon rang kakaitau iai.”

Mwakuri ma te Itingaun

Inanon Eberi 3, 2010, Unimwane Gerrit W. Gong e kamatoaki bwa te Mataniwi ni Kabuta n te Itingaun. E kamwakuraki nakon te Beretitentii n Aonon Asia, are aobitina e mena i Hong Kong. E riki imwina bwa te Beretitenti n Aonon Asia. N okitobwa 6, 2015, Unimwane Gong e kamatoaki nakon te Beretitentii n te Itingaun, ike rabakauna ae taabangaki e reitinako, n raonaki ma rinano-an tabo aika kakaokoro n te aonnaba n aron Africa ao Central America.

“Kam na kaitibo ao kam na tangiria aomata aika itiaki n taabo aikai ni kabane,” e tae-kinna. “Kam na namakina te kakabwaiaki irouia aomata n aia onimaki, bukina bwa bwaai ake a rinanona iroun te Atua a mwakuri inanon maiuia n riki bwa mwakoron aia atatai bwa antai te Atua ao arona n tangirira n tatabemaniira.”

“Ngkana ti kanakoa Unimwane Gong nakon bwaai ake a riki, naake a rekereke iai a namakinna bwa a kunea te rao,” e taku Beretitenti Russell M.Nelson. Iai wanawanana ae rietata, ma e nanorinano. E kabotaua ma aomata n aekaia nako ao e tauraoi n taainako ao e bwaati n anainano.”

Weteaki bwa te Abotoro

Ngke Beretitenti Nelson e anga te wewe-te nakon Unimwane Gong bwa e na riki bwa te membwa n Aia Kooram Abotoro ake Tengaun ma Uoman, te burabeti “ma te tangira e anai baiu ni baina, [ma] au tangira Susan i rarikiu, ao e anga te wewete ae tabu aio mairoun te Uea are kabua ikeu” (“Kristo te Uea E a uti n te Bong aei,” *Riaona*, Meei 2018, 97). Ma te nanorinano, ma ana tangira ni koaua ibukin ana onimaki inanon te Uea, Unimwane Gong e butimwaea te wewete. E kamatoaki ni Maati 31, 2018. E a tia ni karauaki ni katauraoaki iroun te Uea, e nang mwakuri ngkai bwa te “tia [kakoaua] ae onoti n aran Kristo n te aonnaba ni kabuta” (R&B 107:23). ■

Iroun Unimwaane
Neil L. Andersen

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

UNIMWANE ULISSES SOARES: Te Mwaane ae aki Uarao

Ntaai akekei n Ana tai ni beku, ngke Iesu e rineaia Ana Abotoro. E noora Natanaera n roko ni kawaria. E waetata n ataa raoiroin Nathanael, n takaruaia, "Noora te Iteraera ni koaua, ae akea irouna te uaraol!"¹

E ataa Iesu bwa Natanaeralbon te mwaane ae itiaki nanona ao n akea irouna te bwaretaio ke te keweke-we. Te Uea e tangira te anua ae raoiroi ao ae itiaki, ao e wetea Natatanaeral bwa e na riki bwa te Abotoro.²

Ulisses Soars bon aekan Nathanael ngkoa, ao te Tia Kamaiu e weteia naba.

"Te Oota Mai Irouia Au Karo"

Ulisses, te kabanea ni uarereke mai buakoia tarina aika aman are e bungiaki i Sao Paulo, Brazil, n Okitobwa 2, 1958. E roko man arona ae mangori, ma ana karo, Apparecido ao Mercedes Carecho Soares a rang karineaki, aomata aika mwaakuri mwaaka ake a kakaonimaki n ongora irouia mitinare. A kaina te Ekaretia n 1965 ngke onoua ana ririki Ulisses.

"I tuai man noora Tari Apparecido bwa a na aki roko n te taromauri," ana taeka Osiris Cabral, are mwakuri bwa te titeiki beretitenti ngke Ulisses bon te mwane ae kairake. "Mercedes e rang ni kakaonimaki. Ulisses e ira katabuakiia ana karo."

Nanon Ulisses ae tamarae ae bon rikina e onrake ngkai e reiakini aron te Uea. "I ikawai rake n te Ekaretia n rimwin te oota mairouia au karo. Ngke e rimwin te oota arei, e rikirake ni korakora ana kaoaua e ngae ngke iai kakaitara.

"Ti ngai kaain te Ekaretia n au reirei, ao ataeinimwane ake tabeman a kataia n taainako ni kaririai ma ni kaungaa bwa N na karaoa ae kairua," e taku. "I a tia ni bwaati ni kamanoai man kanganga aikai, ma I aki toki n onimakina te Uea ma nanou ni kabanea bwa e na buokai n tokanikai. I reiakinna ngke te ataeini mwane ngai bwa ngkana ko karaoa tabem, te Uea e na karaoa Tabena. Ma ko na taua ni kamatoa Baino ao nakon Ana euangkerio

Ngke ai 15 ana ririki Ulisses ana bitiobi e butiia bwa e na reireeinia kairake te Reirei n Taabati. Teuana te reirei ae anga e boboto iaon karikirakean te koaua n te euangkerio. Ulisses ngkana e tia ni kamatebwaia Ana Boki

Moomon e aki toki n namakinna bwa e koaua te Ekareitia, ao e kakoaua Iesu Kristo.

Ngkana e katauraoa ana reirei, e tangiria ni kakorakora ni kaotia nakoia kaain ana kiraati koauan te euangkerio. “I kamatebwai ao n tataro korakora,” e ururing rikaaki Unimwaane Soares. “Ngke I katorobubua, iai te namakin ae roko inanou te namakin ae karewerewe, te bwana ae uarereke ae kamatoa nakoiu bwa I mena n te kawai ae eti. E bon rang ni korakora n te aro are I aaki kona n taekina bwa I aki ataia.”

Ngke e a ikawai Ulisses, e reiakina are ngkana e karaoa ae mwaiti riki nakon are kantani-ngaki ke ni butiaki, te Uea e na bon kakabwaia ni mwaitin ana akoi. Teuana te reirei ae roko ngke katauraoi ibukin ana mition. N tain te

Ulisses Soares “e rikirake n te Ekareitia n otaia” ana karo Apprecido ao Mercedes Soares (maing). Ngkai Ulisses e kakoaua inanon te Uea n riba te kaitara, e reiakina ngke te ataeinimwane n taua ni kamatoa te Tia Kamaiu ao Ana Euangkerio.

intawiu ma Ulisses, ana bitiobi e katuruturia bonganana te ongeaba nakon te tua ao ni mai-uakinan te itiaki. E kara-wataa katuruturuan bonganana te katauraoi n te mwane.

N te bong aei mitinare ni kabane iaon Brazil a anganano nakon kabane-mwane ibukin aia mition, ma utu aika mwaiti ae angabwai ni kakoroa te mwaiti. Ngke e a roko Ulisses n ana ririki ni mition, e motinanoia bwa e na kaikoa ana mwane ake e kainnanoi ibukin ana mition. Ni kabonga-naan raoi te mwakuri korakora are e a tia n reiakinna ngke e mwakuri n ana bitineti tamana ao ni baitiina n taibi, Ulisses e reke ana tai ni buoka te kambwana ni katauraoi bebwa ni bwakabwai.

Imwin bwaatina n te ukeuke ni karinrin ae kanganga, e a waakina ana kamatebwai iaon te accounting n te technicle high school n te tai-riki. Ni katoa namwakaina, imwin kabwakakin ana kabwianibwai, e a kawakin mwane ibukin ana mition. Imwin teuana te ririki, e kamwae-ki nakon ana tabo ni mwane te kambwana.

“Anne arou ni kawakina te mwane ibukin au mition,” e taku Unimwaane Soares. “Ao ni katoa namwakaina inanon teniua te ririki imwain ae I nako, I a kona ni kabooa te bwai ae I kainanoia—te kabaraaki, te kawaerake, te bea n titaokin, te neketai, ao te tutiketi.” E kainanoa naba, ao e karekea, te tangira ae korakora ao te boutoka mai rouia ana karo ao taan kairiri n te tabo.

Ulisses e weteaki nakon te Brazil Rio de Janeiro Mition. E mwakuria ana moan mwakoro n ana mition iaan Beretitenti Helio da Rocha Camargo, are riki rimwi bwa te moan Mataniwi ni Kabuta ae weteaki mai Brazil. Ulisses e moana ana mition ni moan te ririki 1978. Te moan tembora i Latin Amerika e kata-buaki rimwi n te ririki anne i Sao Paulo iroun Beretitenti Spencer W. Kimball (1895–1985).

Inanon Tianuare 1980 Ulisses ao toana, are tuai naba ni karaoa ana entaumente, a tokara te bwati i Rio de Janeiro n te maan ae 8 te aoa nakon te Sao Paulo Brazil Tembora. Ana karo Ulisses ao natiaa a kawaria ikekei, ao te utu ae te Soares a kabaeaki n tai aei ao n akea tokina. Ulisses e aki kona ni mwaniukina te nimaua n aoa ni bootaki n te Sao Paulo Tembora. Rimwi inanon te bong anne, ngaia ma toana a oki nakon te tabo ni mwakuri.

Moanibwaia te Atua ni Bwaa ni Kabane

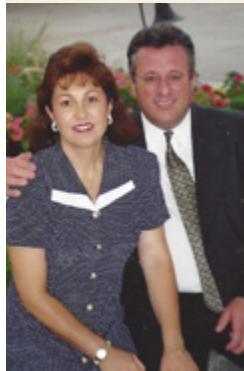
Ulisses e kukurei n ana mition ae nakoraoi, are e a kakorakora ana koaua. Ngke e a okira mweengana, e a reke ana mwakuri ao e a moana kamatebwai te akaunti ao aron karekean bwaai, tibwatibwakiia ao kamaneanakiia n te iuniwetiri n aia tabo.

E tiku ni mwengana inanon itiu namwakaina ngke e a kaitibo ma “Titita Morgato” n te taenti are a ikotaki iai taian titeiki. Ulisses e a tia n riki bwa ana tia kairiri neiei n te tioun n te tai anne, ao ngaia ni kauoman a maroro ao n taekini karakin aia mition. Teniua te wiiki imwina, ao moana aia karekenako.

Rosana Fernandes Morgado waniua ana riri-ki ngke tarina ae ikawai, Margareth, e monna kairan neiei nakon te taromauri. N tokina, taan kakaea aika uoman a karekea te kariaia bwa a na bwabetitoaki, ma a kaai n tataningaa koron ana ririki neiei ae 17. Rosana e iriira te taromauri inanon ruaiua te ririki imwain kariaiakana bwa e na bwabetitoaki.

Ulisses e maeka i Sao Paulo meang, ao Rosana e maeka ma ana karo ni mwakoron

Unimwane Soares e kabura kaain abana, Rosana, “ni bwaa aiaka tamaraa ni kabane inanon maiu.” A mare taanga aikai n 1982 (angatai raroa), uoua te ririki imwiin reken te tai ni kaitibo imwin aia mwakuri n te Brazil Rio de Janeiro.

Unimwane Soares ma Rosana n 2000 (i eta); ma ana utu (i nano n te atai); ngke te mitinare ae bwaniin ana tai n 1979 (i eta n te atai), ma te membwa ae boou Eliezer Wagner de Souza Santos ao ana kainroungkekei (buuna ngkai), Regina, Tari Santos e mwakuri ngkai bwa te beretitenti n te Vila Velha Brazil Stake, n te aba ae Espirito Santo. Kim Pickett, toan Unimwane Soares, e kaoti mai buki.

te kaawa mai maiaki. Te mwananga inanon te kawa ae bubura nakon taabo aika kakaokoro e na kabanea uoua ke tenua te aoa n te bwati ao te turein iaantano. E angaraoi bwa Margareth ao kaain abana, Claudio, a maeka irariki mweengan ana karo neiei.

“Ngke e roko Ulisses ni banen te wiiki ni kaitibo ma Rosana, e bon angabuaka ibukina n te tairiki, ibukin okina nakon ana tabo.” ana ururing Unimwane Claudio R.M. Costa, Mataniwi ni Kabuta n te Itingaun, are riki bwa butikana n taai aika a na roko. Ma ngaia are, teuiae ma Magareth a kaoa Ulisses

bwa e na tiku ni mwengaia imwin kaitiboa. “Ti tauua tabeua te tai,” e reitia Unimwane Costa.

“E na matu iaon te kaintekateka n ara ru ni katangaina, “e taku Titita Costa. Ti a bon tibwa iein ma ngaia are akea rakan ara burangketi. Ma e rabunna n te keeten ae e a mane ae iai iroura. E kukurei bukina bwa e kona ni manga noora Rosana n te bong are imwiina. E rangi n raoiroi nakon mwaneu, ao au karo a batu n tangiria.”

Ulisses ao Rosana a mareaki n te Sao Paulo Brazil Tembora n Okitobwa 30, 1982.

Ngkana ko kabanea tabeua te miniti ma Unimwane ao Titita Soares, aia tangira, katikan te nano, ao te karinerine imarenaia e waetata n rangi n oota aroia. Bukin Unimwane Soares, Rosana “e riki bwa bon te katooto ae tamaraa, tangira, ao motinnano ae babane nakon te

Uea nakoiu ao au utu.³ Bukin Titita Soares, Ulisses bon “te bwaintangira mai Karawa.”

E raonna Titita Soares: “E a tia n rangi n tabetabe ao n raoiroi, e tararua ara utu, ao e aki toki n tabekinai raoi. Ibukin wewete n te Ekaretia nakoina, E a tia ni karaoa ae moan te raoiroi. E nako ao e karaoi bwaai aika e taku te Uea. E moanibwaia te Uea iaon bwaai nako inanon maiuna. I bwaka n tangiria n tatainako bukina I ataia ngkana e karimoai ana bwai te Atua, e na karimoai moa naba.”

Ibukin buuna, Unimwane Soares e taku: “Bon te ninkoria ni koaua ao te kakairi n ara utu. E tatangira, e akoi,

ao e taotaona n nano nakoia aomata. E katiteuanaia ara utu, ao e karika te raoiroi irouia ni kabane. E anga ae mwaiti nakon ae riki nakoia ni maiu. Ibukin weteakiu nakon Aia Kooram Abotoro n te Tengaun ma Uoman, I manikangare n tuanga, neiei, aio am kairua bukina bwa ko a tia ni kabubura n te aro ae mwaiti mwakan te euangkerio inanon maiu.”

Te Aomata ae E Akoi

Gastavo natia Soares ae te kabanea ni ikawai, e uringa te tairiki, ngke te ataeinimwane ngaia e aki ongeaba nakoia ana karo e nako n aki kakaeti ni matakua n te bukamaru ae katoa ririki n te tabo ae kaan nako Sao Paulo ae aranaki bwa Festa Junina.

“I mena i nukaia aomata aika ibetutu ibuakon te kukurei ngke I a ongo bwanaan te tia katanoata ni weteai nako moa,” e taku. “Anne ngke I a noora tamau.”

Ana karo a bon rangi n raraoma, nakon riki are a na booa Gustavo, Ulisses e konna n rabwatia.

“E rangi ni kaota raraomana n ara maroro ibukiu ngke I bua nako, ma au karo a tabeakinai n te aro ae riai.” Gastavo ae ururing. “I namakina te kamanoaki ao I ataia bwa a bon rangi n tangirai.”

Ulisses e kabanea ana tai nakoia ana utu. Ni mwaitin tabena n ana mwakuri ao mwanangana ni katoa ririki, e karekeea ana tai ni karikirakea ana reitaki ma natina.

Ngke e kamatoaki Unimwane Soares nakon Aia Kooram Abotoro ake Tengaun ma uoman ni Maati 31, 2018 tao akea riki ae kubanako irarikin Gastavo ao mwanena aika uoman, Lethicia Caravell ao Nathalia Soares Avila. Ma ngkana te tangira, te mwakuri korakora, atakin ana iango, nanorinano e a kataua te aomata ibukin te abotoro, a taku a kona n ataia bwa bukintera te Uea e wetea aia karo.

“Ngke e weteia Ana abotoro Iesu, E aki anaa ae moan te ataibwai mairouia Baritaio, E anaia taan akawa,” e taku Lethicia. “Tamau ao Tinau bon aekaia nakanne. A bane n onimakina te Uea, ao E kamanenaia ni kakoroi bukin Ana mwakuri bukina E ataia bwa a kakeaia, a ingainga ni kan mwakuri korakora, ao n tau n nanorinano ni butimwaaai kaetakiia.”

“Ana akoi aia karo ae batí” e na buokia ngke wakirake ngkai temanna mai bukoia ana tia kakoaua aika a onoti te Tia Kamaiu, e taku Nathalia. “Iai ana nanoanga ni karaoia.”

e taku. "E namakina ana kakorakora karawa, ao e tangiriia aomata nako ao e tangiria ni karaao ae eti."

"Bwaai Ana Bon Nakoraoi"

Ngke Unimwane Soares e mwakuri bwa te beretitenti n te Portugal Porto Mition man 2000 nakon 2003, e moanna ni kinaaki ibukin kamanenakin te kibuntaeka ni Portogues "Tudo vai dar certo"- a na bon nakoraoi bwaai.

"E reireiniira," e ururing rikaaki Ty Bennett, temanna ana mitinare. "E maiuakina maiuna ma te onimaki ao te onimakii bwa ngkana ti karaoa are tangiria bwa ti na karaopia, a na bane n nakoraoi bwaai."

E reireiniia naba ana mitinare n aki kamanenai taeka *aika a kanganga* ke *aki kona ni karaoaki*, ana tae-ka Richard Shields, temanna riki ana mitinare. "Ti tarai bwaai bwa 'kangaanga.' Te kauring arei e buoka bitakin maiu ngke I tarai bwaai aika a 'kanganga' bwa a na kona ni kanakoraoaki nakon are 'a kanganga' ke 'e aki kona ni karaoaki.'

Te aekaki n onimaki aei ao karekan te kantaninga ae kona ni karaoaki e aki roko man te maiu ae bebete. Unimwane ao Titita Soares a ataa raoi te aki rau n nano ni waaki nako n akean, te kua n abwabwakin te boong ma mwakkuri aika a bati ao te kamatebwai, ao te nimwa n aoraki, ao te maraki n atu ni bwakan te ataei ngke tuai n aomata, te ataei ae mate imwain bungjakina, ao buaia naati ma kaaro.

Ma te mwananga n te maiu, a na kaaki aia onimaki n te taeka ae mamaten nanon Unimwane Soares ae kangai: "Ko na nanorinano; ao te Uea ae Atuam e na kairiko ni baina, ao n anganiko kaekaan am tataro."⁴

"Kanganga bon mwakoron rikirakera," e taku Unimwane Soares. "Ma ngkana ti taotaona n nano ni korakai, ngkana ti kona n teimatoa rinanon kanganga, ngkana ti teimatoa ni kakaonimaki, e na kawakiniira te Uea ni

karietataira ao ni kakabwaiaira n taian kakabwaia aika E a tia ni berita iai."

Ao ngkana ti taua te kai te biti ni kamatoa, e reitia, e na bon aki kitanira te Uea.

"Tina teimatoa n taua ni kamatoa taian tua, n te euangkerio, nakon booki aika tabu ao te Uea Iesu Kristo e na buokira n tokanikai iaon kangangan te maiu," e kakoaua Unimwane Soares. "Ngkana ti katorobubua n tataro, E na raonira ao E na kairira. E na kairira ni kawaira ao bwaai ake ti na karaoi. Ngkana ti ongeaba ao n kananorinanoira, te Uea e na kaekai ara tataro."

Ana Reirei ae Kakaonimaki

Ulisses Soares bon te mwane ae konabwai ao n tatauraoi. Ana reirei, n raonaki ma te masters of business administration degree, e katauraoia ni mwakuri bwa te tia tararua te mwane ao te oteta ibukin taabo ni mwakuri aika bati i Brazil. Te taneiai ae katauraoia ni mwakuri n ana tabo ni mwakuri te Ekaretia ibukin te mwane, are n rairana e katauraoia n ana ririki ae 31 n riki bwa temanna ana tarekita te Ekaretia ae te kabanea n ataei ibukin mwakuri i nanoaa. Te katauraoi anne e buokia ni mwakuri bwa te te beretitenti n te mition ao nakoana bwa te Mataniwi ni Kabuta n te Itingaun n Eberi 2, 2005.

Imwain weteakina nakon te Beretitentii n te Itingaun n Tianuare 6, 2013 Unimwane Soares e mwakuri bwa te kauntira ao imwiina bwa te Beretitenti n te Aono ni Brazil Beretitentii ao te kauntira n te Aono n Africa

Southeast. Ikekei, e mwakuri bwa te kauntira nakon Unimwane Dale G. Renlund, ao ngkanne te Mataniwi ni Kabuta n te Itingaun. Unimwane Renlund, ngkai kain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman are e ururinga aia tai are a uaia ni kukurei iai.

"Unimwane Soares e rang kukukurei, e kabaeaki, ana reirei Iesu Kristo ae bane nanona." ae kakaonimaki, e taku Unimwane Renlund. "Akea temanna ae I ataia ae e mama-te nanona n ana mwakuri te Uea. Ngkana e tuangaki bwa e na karaoa te bwai teuana, e karaoia ma korakorana ni kabane."

E taku Unimwaane Soares waekoa "n tangiriia" aika Itiaki mai Africa. Teuana man moan tibwangana n te aono bwa e na tararua te maungatabu n te titeiki i Kananga, te Tautaeka ae Inaomata mai Congo. "Ngke e oki, e aki kona n toki n taetaekina te tamaroa ao aia anganano aomata ake e kaitibo ma ngaiia," e taku Unimwane Renlund.

Unimwane L. Whitney Clayton are mwakuri ma Unimwane Soares ibukin nimaua ao te iterana te ririki n te Beretitentii n te Itingaun, ana wewete Unimwane Soares are buoka karaoan te booraraoi. "E kakauongo ao e katinei ana iango. E taratara raoi n arona ni kairiri n tiaian bowi bwa bwanaara a na riki bwa te

Ngkana e mena ibuakoia kaain te aro i Peru (maing), Ghana (inan), ke aaba tabeua ike e a tia ni ibuobuki iai, Unimwane Soares e taku Unimwane Claudio R.M. Costa. "e kakai tangiria aomata," e taku Unimwane Claudio R.M. Costa.

E katabeaki n ana mwakuri ao tain ana mwananga inanon ririki, Unimwane Soares e aki toki ni moanibwaia buuna, natina ao tibuna (inan maing) ni maiuna. E karekeia naba te tai, ma kaain abana n riki bwa te tia kuuka ae rangi ni bwaati (mai tabona n te maing).

koorati, nakon ae e na riki bwa te tia man ae kaiangatoa."

Unimwane Soares e bon kananorinanoa n aron ana kona n reitaki n te Portugess, English, Spanish, ao te French. Ma te bwaintangira anne e na kainanoa tabeakinana n tainako, bon te kakabwaia nakon te Ekaretia, e taku Unimwane Clayton. Unimwane Soares e kona n taetae nakoia angiai kain te Ekaretia n oin aia taetae.

"Ulisses e a tia n riki bwa te tia kairiri ma ngke e ataeinimwane," ana taratara Unimwane Claudio Costa ae butikana. "E rangi ni wanawana ao e konabwai, ao e namakina katabeana ni karaoa n tainako ana kabanea n tamaroa. E kakai tangiria naake a mena i rarkina. Iai i nanona ae boni ngaia ana reirei ni koaua te Tia Kamaiu, ao iai ana kakoaua bwa Iesu bon te Kristo. I tangiria ao ni boutokaiia ma nanou ni koaua bwa Ana Abotoro te Uea."

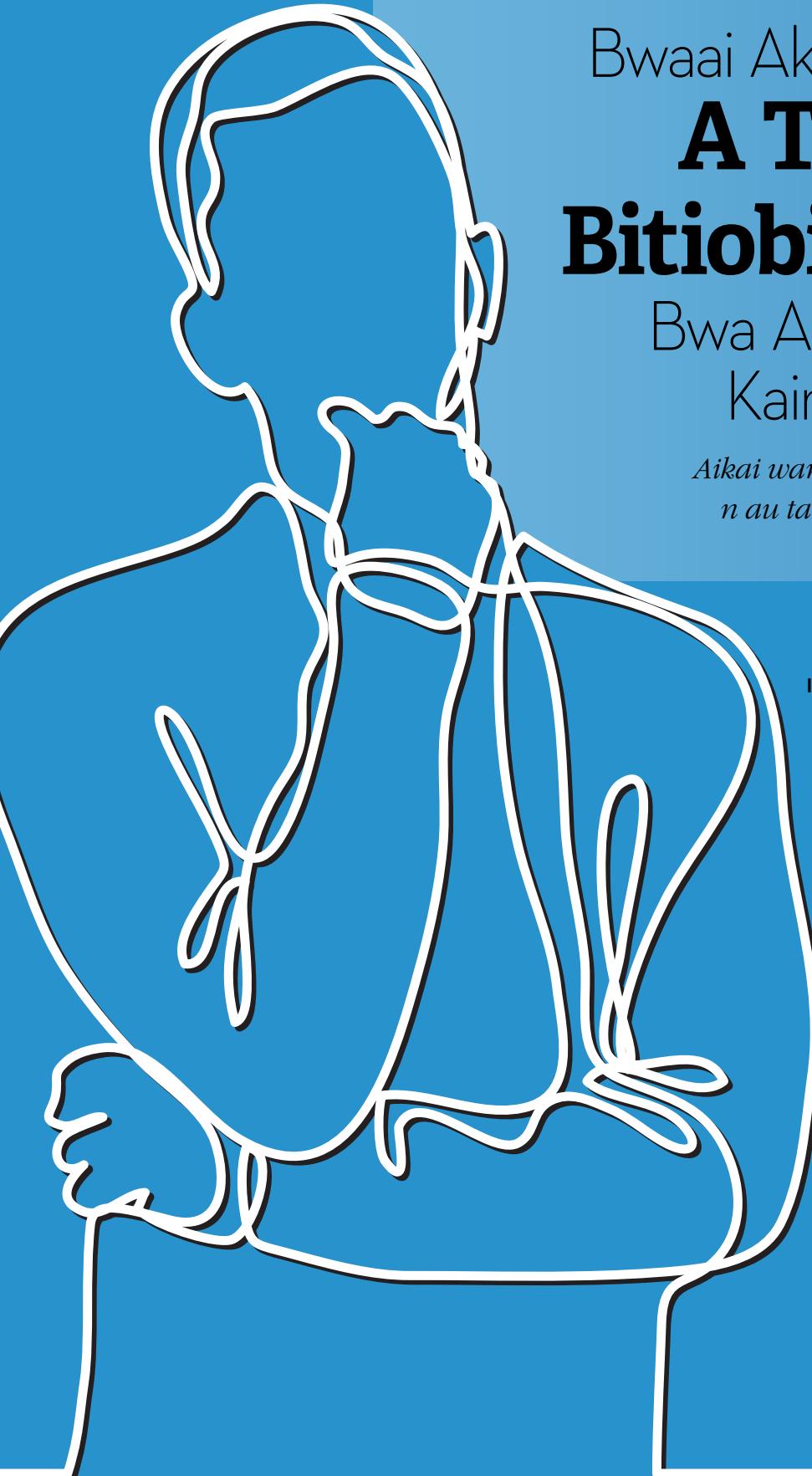
N aron are e reirei Unimwaane David A. Bednar, man te Kooram n te Tengaun ma Uoman, e raonna "Unimwane Soares bon te itiaki, e akea te kewe iouna, ao ana reirei te Tia Kamaiu ae akea ana bure. Rinanon te ota i moana, moangarena ae kakukurei, ana katei ae tamaroa, aomata aika aki kona ni warekaki mwaitia ake a noria, a na, bon kairaki nanoia ni kakorakoraaki n rimwin te Tia Kamaiu ao ni maiuakina reirein Ana euangkerio."

Inanon ara tai te Uea e taku Edward Patridge "E itiaki nanona i matau, bwa aekan Natanaera ngkoa are akea iouna te uarao."⁵ Iroun Hyrum Smith, e taku te Uea, "Ngai te Uea, I tangiria ibukin raoiroin nanona, ao buki-na bwa e tangira te bwai ae e eti i matau."⁶

Iroun Ulisses Soares, Te Uea e na atonga ae aekakin naba anne. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Ioane 1:47.
2. Taraa James E. Talmage, *Jesus the Christ* (1916), 217–18, 222.
3. "A Taetae Burabeti ni Mwaakan te Tamnei ae Raoiroi," *Riaona*, May 2018, 98.
4. Reirei ao Berita aika Tabu 112:10.
5. Reirei ao Berita aika Tabu 41:11.
6. Reirei ao Berita aika Tabu 124:15.

Bwaai Ake
**A Tangiriia
Bitiobi ni Kabane**
Bwa A Na Ataia
Kain Ana Uoote

*Aikai waniua koaua aika I reiakin
n au tai ni beku bwa te bitiobi.*

Iroun Michael Meyers

**E
r**eke au tai ae moan
te tamara ni beku
bwa te bitiobi.
Inanon ririki akanne, I
reiakin reirei aika a mwai-
ti riki nakon ae kona ni
warekaki. Ma I a tia n
reiakin waniua koaua
ake I kakoaua bwa e
tabangaki n te aonaa-
ba. E ngae ngke te
rinan aei e aki mwane-
wei bwaai ni kabane,
ma au kantaninga n aei
bon tibwauakin bwaai
ake a kantanningaia bitio-
bi ni kabane bwa a ataia
kain ana uoote.

1. Te bitiobi e tangiriia ni kabane kain ana uuote ma nanona ae koaua.

Ana tangira te bitiobi ibukin ana uuote e reitaki ma ana tangira Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo ibukira ni kabane. Ngkana e taratarai a kain te aro inanon te bootaki n toa te bitiobi, e rootia te tangira ao te nanoanga n te aro ae ake a kabotauana ni bwaai ake e a tia n rinanona. Ngkana e teirake te bitiobi n tibwaia bwa mwaitira ana tangira ibukiia kain ana uuote, e namakinaki nanona ao e koaua.

Ataia bwa e tangiriko am bitiobi, e tabeaianga ibukim, ao e tabe ibukim n te aro ae e riao riki nakon ae ko ataia.

2. Te bitiobi e kamatoaaki n te aro n rabwata, n ana namakin, ao n tamneina, man aia onimaki ao aia tataro kain te aro.

E kabanei angjin aoa aika mwaiti te bitiobi ni beku. E reitinako ni kabane angjin aoa aika mwaiti n te taromauri n te Taabati ao n tairikin te wiikente imwiin te mwakuri ni kawariia, ni maroro, ao n tararuaia kain ana uuote.

Te bitiobi e kona ni karaoa aei ni katoa wiiki ibukin aia onimaki ao aia tataro kain ana uuote. Ni weteakiu n riki bwa te bitiobi ae boou, a bwaro rannimatau n aki tauaki ni katoa te tai are e tataro iai te membwa bwa e na "kakabwaiaaki te bitiobi." Ami tataro n onimaki a kaekaaki ma te koaua, ao te bitiobi e karekea ao e namakina te kamatoa ae reke man tataro akanne. Te Uea e kaekai tataro aika kaonaki n te onimaki aika toka iaon atuuia bitiobi n te Ekaretia.

3. N tabetai e namakinna te bitiobi bwa e aki tau ibukin te wewete (e ngae ngke imwiin teniua ke aua te ririki mania ni beku).

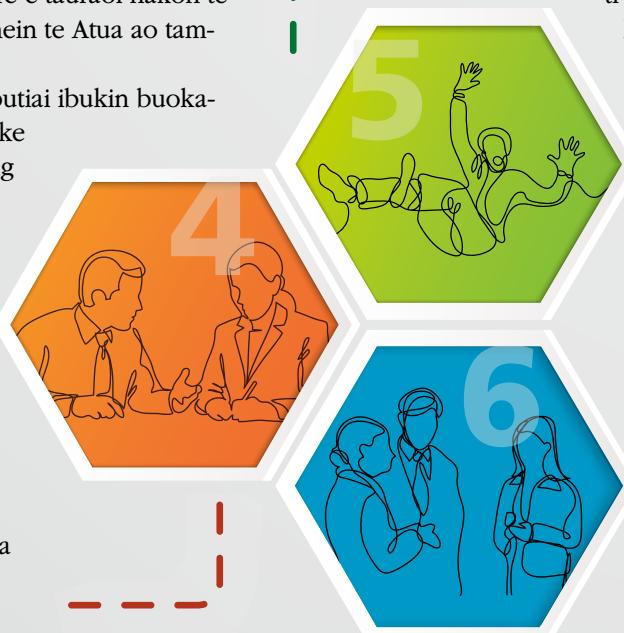
E karako mwaitiit bitiobi aika i kinaia ake a namakinna bwa a bon "tauraoi" ni koaua ibukin te wewete.

Ma I ataia, bwa "ane e weteia te Uea, e konabwai imatan te Uea."¹ E ngae ngke e ataia te bitiobi bwa e a moanna n tau, e bon inimaki naba ma namakinan ae e aki kona n nakoroi ni karaoan nakoana. E na anga ana kabanea n tamaroa n anga ana reirei ae wanawana ngkana e kainnanoaki, n aki kauni nanoia aomata, ao n tauraoi n ira te Tamnei, ma n tabetai e na bon teimatoa n nano korakora tai ngkana e kakoroa raoi nanon weteana.

4. Tamnein te Atua e kona ni mwakuri rinanon te bitiobi ngkana e maroro ma kain ana uoote.

Ngkana I titirakinaki bwa tera ae I rang n uringnga ngke I riki bwa te bitiobi, I tuangia aomata bwa I uringa korakoran te namakin mairoun te Tamnei n raonaki ma te kariaiakaki are mairoun te bitiobi. Ngkana tao e karauaki nanoia naake a tia ni bua raoia aika a tangiraki, te maroro nakoia naake a korakai irouia buuia aika a bon aki kon n onimakinaki, ke weteaia aomata nakon te rairannano, te Tamnei are e tauraoi nakon te bitiobi ae kakaonimaki bon Tamnein te Atua ao tamnein te kaotioti.

Iai kain te uoote ngkoa ae ae butiai ibukin buokana iaon tabeua ana kaangaanga ake e rinanona. E a tia neiei ni mwaing nakon te uoote ae boou ao e aki koaua ngkana e tangiria ni kawa-ra ana bitiobi ae boou ibukin kairana. I tibwai nakon neiei bwaai ake I a tia n tibwai n taai aika mwaiti mangke I kamotirawaki, are ngkai I bon kukurei n ibuobuoki, ai akea irou te kiing are e taua te bitiobi ao kiing akanne a kona n rang ni kakaawaki ni karekean te boutoka are e kainnanoia. I tuangng a bwa e na taetae ma ana bitiobi. I roko irouna uoua te wiiki imwiina, ao e taeku bwa e a tia ni kaitibo ma ana bitiobi ao kanga ai aron ae e a kaman ataa te kanganga are e mena inanona ma aron buokana ae te kabanea n tamaroa. E ngae ngke e kona ni karaoi kairua te bitiobi, te Uea e kaunga nanona, kairia, ao e kakabwaiai maiu rinanon ana taeka.

5. Te bitiobi bon te aomata, n tabetai e karaoi kairua ao n tabetai e kairua karaoan bwaai irouna.

Bitiobi, e ngae ngke a mena n te nakoa, bon aomata aika rabwata. A aki kororaoi, a kabwaka, a tabeitera, ao bon iai aia kaangaanga i bon irouia. Te Tamnei e katauraoa te aomata are e taua te nakoa ni bitiobi, ma te bitiobi bon te aomata naba ae rotaki ni kaangaanga ma kabwakana ake ti kaitarai ni kabane.

Ataakin aei e riai n aki kakerikaaka te karinerine are ti kaotia nakon nakoana ke te kakauongo nakon ana reirei.

Te bitiobi e rang atai mamaara ao e kataia n tokanikai iaoia ke e totokoi bwa e na aki rootaki ana mwakuri ngkai te bitiobi. Ni matoan are e kataia, e na bon aki koraraoi n tainako.

6. Te bitiobi e namakinna bwa e aki kona n nooriia raoi kain ana uoote n aron ae tau ke ni karaoi mwakuri aika a tau.

Ni katoa bong e titiraki te bitiobi bwa antai riki ae e kona ke ae e riai n tia ni buokia n te bong anne. I rang tangiria ni karoko irouia kain te aro ni kabane n tai ae mwaiti, ma iai au mwakuri ae bwanin au tai iai, au utu, aia burokuraem te roronrikirake, ao tabeman kain te uoote aika a korakora kainnanoia. E bon aki tau te tai ibukin noorakiia kain te aro ni kabane n te tai ae baireaki.

E ngae n anne, ngkai te bitiobi, n tabetai e wirikirikinai te tamnei bwa N na kawaria kain te aro ake a kainnana buokaia. N angin te tai, a taekinna ngkana ti kawaria, "I a kaman ataia ae kam na roko." Te Tamnei are ti namakinna n angin te tai ti aki kona ni katinanikua ngkai ti uaia n ataia bwa rokora bon kakoauana bwa te Atua e kaekai tataro nako.

I kukurei naba n tainako n ongo te kaeka aei mairouia kain te aro ake a kakaonimaki, "ake akea aia kaangaanga" aika kain te aro. Aomata aika raoiroi aikai a taromauri ni katoa wiiki, a kakaonimaki n nakoia, akea aia kaangaanga aika aki kona ni kaitarai, ao ae tabangaki aki batu ni kakawaraki irouia taan kairiiri man te nakoanibonga. A kakaitau n reken tabeua aia tai ae kaka temanna ma aia bitiobi. Nakoimi ni kabane butimwaea ae I kangai, "Kam rabwa! Waaki nako! Ataia bwa e tangiri ngkami ami bitiobi ao e na kakawari riki nakoimi ngkana e kona."

7. N ae koaua ao e bon rang kainnanoi ngkami te bitiobi bwa kam na ibuobuoki imarenami.

N rikiu bwa te bitiobi, n te tai naba are I tuangaki bwa iai kain te uoote ae e kainnanoa buokana, I aki toki n titiraki, "Antai taan kakawari ao tia reirei n te mweenga?" Aio bon teuana te kawai ni buokakin kainnanoia n te tai ae uarereke ke ae maan. Te bitiobi, e mwakuri n akea te ibuobuoki mai irouia kain te uoote ao te titeiki, e aki tau kaubwaina. E bon kona—ao e na bon—nako ni kawariaa aomata ake a rootaki. Ma n raonaki irouia te nakoanibonga ao te Bootaki n Aine ake a kona n reke irouna, e kona ni karababaaki ana konabwai n ibuobuoki.

Aio raoi nanon te mwakuri ni ibuobuoki. Iai taai are tabeman mai iroura a mwaninga bwa bukin tera ti ibuobuoki imarenara. Te Uea e a tuangiira bwa ti na "itangi-tangiri imarenara" (Ioane 13:34). Ataia bwa am bitiobi e kabongana te mwakuri ni ibuobuoki bwa te kawai ae kairaki bwa e na "kona riki n roko" ni maiuia kain ana uoote.

8. Te bitiobi e tangiria bwa e na kona ni karaoi bwaai ni kabane ibukiia kain ana uoote.

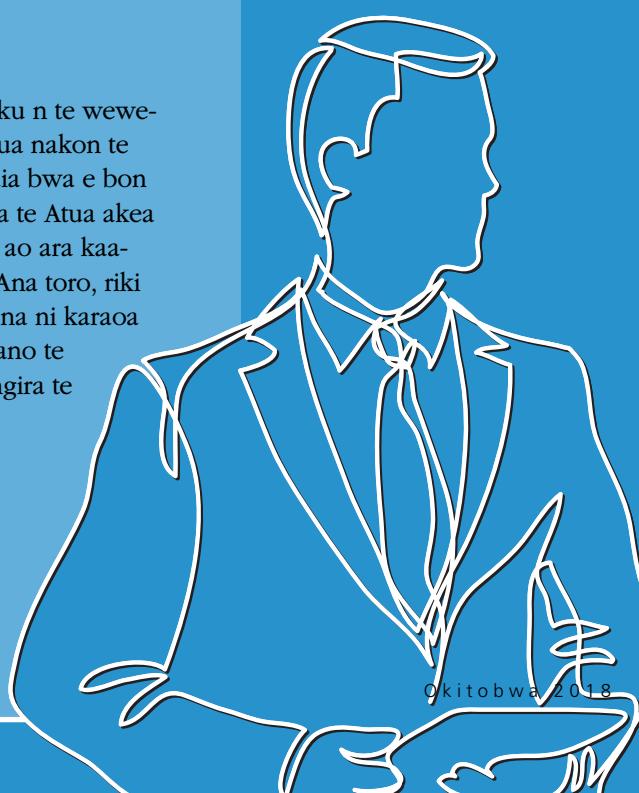
N taai nako, te ngaina ke te bong, ngkana tao te kakabwaia n te nako-anibonga, reireinan te ataei ae aki ongotaeka, ke n ienikuri nakon te kabuanibwai, e na karaoi bwaai nako ake a kainnanoi kain te aro. E aki kona ni karaoi n tii ngaia, ao e kona n tiaki ngaia ae tau ni bwaai nako aika a riki, ma tai maaku ni butia ana ibuobuoki ngkana ko kainnanoia. Ataia bwa te bitiobi e tauraoi n ibuobuoki n taai akanne ao ko na kakabwaiaaki n ae mwaiti ibukin te kaai n ibuobuoki.

I nanorinano man te tibwanga ae tabu are I karekea ni beku n te wewete ae mimitong aei. N au ibuobuoki, I mwaing man te kakoaua nakon te atatai. I aki manga kakoaua bwa te euangkerio e koaua, I ataia bwa e bon koaua. I aki manga kakoaua bwa te Atua e kinaai, I ataia bwa te Atua akea tiana n ataira ngaira n tatabemaniira, ni maiura ni katoabong ao ara kaa-nngaanga are ti kaitarai. Riki, I ataia bwa E mwakuri rinanoia Ana toro, riki naake iai irouia kiingin te nakoanibonga. I ataia bwa I aki kona ni karaoa nanon au beku bwa te bitiobi ngkana akea ana mwamwannano te Atua n te mwakuri aei. Bon koauan te euangkerio ao ana tangira te Atua ibukiia Natina are a konabwai iai bitiobi ni beku. ■

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Thomas S. Monson, "Duty Calls," *Ensign*, Meei 1996, 44.

MWAKORO 8

Moan tein Ana Ekaretia Kristo

Aio mwakoro 8 man karakinan rongorongan te Ekaretia ae boou te kaua-ni waorium ae atuunaki Aika Itiaki: Rongorongan ana Ekaretia Iesu Kristo ni Boong Aika Kaitira. Te boki e tauraoi inanon 14 taian taetae aika boreetiaki, ni mwakoron Rongorongan te Ekaretia n ana Tabo n Tangoboki te Euangkerio app, ao n te aonraain n saints.lds.org. Mwakoro ake imwaina a boreetiaki ni beebeua ake rimoa ao a tauraoi mwaitin nako taetae aika 47 n ana Tabo n Tangoboki te Euangkerio ao n te saints.lds.org.

Ni moan Turai 1828, man ana koroboki ake irouna, Iotebwa e ataia bwa te Uea e tangiria bwa e na boreetia Ana Boki Moomon ao n tibwa taekana n tabo nako. Ma te bitineti ibukin te boreeti e aki rang taneiai iai ma ana utu. E naang ni kawakina raoi te koroboki bwa e na mano, e kakaea te bwai ni boreeti, ao n te aro teuana e anga te boki nako nanon baia aomata aika a tauraoi ni butimwaea reken koroboki aika a tabu ae boou.

Boreetian te boki ae abwabwaki n aron Ana Boki Moomon e bon rangi ni bobu-aka boona. Ana karekemwane Iotebwa e aki tau man te tai are e moana iai ana rairairi, e ti tau ana mwane nakoia ana utu. Ti te arona naba nakoia ana karo, ake a bon tiku ni kainnano n ununiki n te aba ae aki bwaibwai iai. Bon tii raraon Iotebwa ae e kona ni kabanemwane ibukin te karikirake aei bwa Martin Harris.

Iotebwa e waekoa ni karekea ana mwakuri. Imwain ae e tabwanin ana rairairi, e a tia ni karini n te tabo ae raba ibukin katanan te koroboki mai irouia aomata ake a kona n iraea ke n anai taekana.¹ Ma ana ibuobuoki Martin, Iotebwa e waaki naba ni kakaea te bwai ni burinti iroun te aomata are e na kukurei ni boreetia te boki.

A nako moa nakon Egbert Grandin, te tia burinti i Palmyra ae bon roron Iotebwa. Grandin e aki butimwaiia ngkekei naba, bwa n ana koaua e taku bwa a kewe. N aki bwarannano, Iotebwa ao Martin a teimatoa ni kakae ao a kunea te tia burinti ake tauraoi n te kaawa ae uakaan. Ma imwain butimwaeana ana anganano, a

oki rikaaki nako Palmyra ao n tuanga Grandin teuana riki te tai ngkana e tangiria ni boreetia te boki.²

N te tai aei, Grandin e a taraa riki ni butimwaea te waaki aio, ma e tangiria ni kabooaki n te mwaiti ae \$3,000 ibukin boretiakiia ae nakon mwaitina ae nimaua tengatotoo imwain ae e waakina te mwakuri. Martin e a tia ni kaman berita bwa e na ibuobuoki ni kabanemwane ibukin te boreeti, ma ni karoko n te aekaki ni mwaiti anne, e a ataia bwa e na kainnanao kaboakinakoan ana tabo ni man ibukin aki taun ana mwaane. Bon te uota ae rawawata iroun Martin, ma e ataia akea riki raoraon Iotebwa ae e na kona ni buokia ma te mwane.

N ana tabeaianga, Martin e a moanna ni kabo wanawana ibukin ana kabanemwane iaon Ana Boki Moomon. Iai ana tabo ni man ae te kabanea n tamaraoa n te aono. Ngkana e karonakoa abana, e na bon rotaki iai. Kaubwaina are e karekeia inanon maiuna e na kona ni bua n te tai ae waekoa ngkana Ana Boki Moomon e aki tamaraoa te kaboobwai iaona.

Martin e tuanga Iotebwa raraomana ao e tuangnga bwa e na ukoukora te kaotioti ibukina. Ni kaekaana, te Tia Kamaiu e taetae iaon Ana Anganano ni karoan nanon ana Kantanipa Tamana, n aki taraa te mwaiti ae e na kabanea. E kabwarabwara Ana kabanea ni korakai ngke e kabooa te bure bwa aonga ni kabane ni kona n rairi nanoia ao ni kabwaraaki aia bure. Imwiina e tuanga Martin bwa e na anganano bwa e aonga ni kakoroa nanona ana baire te Atua.

“Ko na aki mataiakina bon oin am bwai,” e taku te Uea, “ma anga ma te tituaraoi ibukin boretiakin Ana Boki Moomon.” Inanon te boki iai ana taeka te Atua ae koaua, e kakoaua te Uea nakon Martin, ao e na kona ni buokia tabeman ni kakoaua te euangkerio.³

E ngae ngke kain rarikina a bon aki kona n oota n ana babaire, Martin e ongeaba nakon te Uea ao e kabinakoa ana tabo ni man ibukin te kabanemwane are e kainnanaoki.⁴

Grandin e tiaina te boraraoi ao e a waaki ni karoa te karikirake ae bubura.⁵ Iotebwa e a tia n raira taekan Ana Boki Moomon inanon teniua te namwakaina, ni buokaki iroun temanna te tia rabakau n te tai anne. E na kainnanao Grandin ao tengaun ma uoman riki mwaane itiua namwakaina ni boreeti ao ni karoia bwa te boki ae te moan katoto ae maitina ni 590-baana.⁶

Ma te tia boreeti are e kabooaki, Iotebwa e okira Harmony inanon Okitobwa 1829 ni mwakuri n ana tabo n ununiki ao n raona Emma. Oliver, Martin, ao Hyrum, ni katoa tai, a noora te mwakuri iaon te boreeti ao ni kanakoa te rongorongo nakon Iotebwa iaon ana mwakuri Grandin.⁷

N uringan te bwarannano are e a tia n namakinna ni buan iteraniba ake e moan rairii, Iotebwa e tuanga Oliver bwa e na karoa katooton koroboki ake a koreaki n te bai man Ana Boki Moomon tebaana imwiin tebaana, ni karoa katotongana ni uotia nakon te tia burinti bwa aonga ni karinaki kanikina n te koroboki ao n taibinaki.⁸

Oliver e kukurei ni karoan te boki, ao e korei reeta n te tai anne ake e a rinnanki mataekana. Ni manga kaoka bwanaan Nibwaai, Iakobwa, ao Amureki man Ana Boki Moomon, Oliver e koreia nakon Iotebwa ana kakaitau ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo.

“Ngke I a waaki ni koroboki iaon ana nanoanga te Atua,” e tuanga Iotebwa, “I aki ataia bwa N na toki ia, ma te tai ao te beebwa a bane.”⁹

Te tamnei naba anne e anai nanoia tabeman nakon Ana Boki Moomon ngkai e tabe ni boretiaki. Thomas Marsh, te tia boreeti naba mai imwaina, e a tia ni kataia ni kakaea ana tabo n

ekaretia tabeua, ma akea ibuakoia ae taraa n tataekina te euangkerio are e kuneaki n te Baibara. E kakoaua bwa te ekaretia ae boou e na rikirake n te tai ae waekoa n reirei te koaua are e a manga kaokaki.

N te tiamwa anne, Thomas e namakinna bwa e kairaki iroun te Tamnei bwa e na mwananga tebubua te maire man mweengana i Boston n nako maeaon New York. E tiku n te aono inanon te maan ae teniua te namwakaina imwain rairakina n okira mweengana, n aki kakoaua bwa bukin tera e mwananga n te raroa anne. N tokina iaon kawaina n oki, te aomata are e kairia e titiraki ngkana e a tia n ongo taekan ana “boki ae koora.” Iotebwa Timiti Thomas e tuanga te aine bwa e tuai ao e namakinna bwa e rang ingainga ni kan atatai riki.

Neiei e tuanga bwa e riai n taetae ma Martin Harris ao e kairia nako Palmyra. Thomas e waekoa n nako ikekei ao e kunea Martin n ana titoa ni boreeti Grandin. Te tia boreeti e anganna tebwi ma onoua iterabaan Ana Boki Moomon, ao e uotii Thomas e oki rikaaki nako Boston, n ingainga

ni kan tibwa ana moan namakin n te onimaki ae boou aei nakon buuna, ae Elizabeth.

Elizabeth e wareki iteraniba, ao ngaia naba e kakoaua bwa bon a na mwakuri te Atua.¹⁰

N tain te kabuebue, bwaai ni kabane a bane n teimatoa n nakoraoi boreetian Ana Boki Moomon, te tia moti rimoa ae arana Abner Cole e a waaki ni boreetia te nutibweebwa iaon ana boreeti Grandi. Ni mwakurina n te bong n te tabo n titoa, imwiin okiia ana tia mwakuri Grandin, Abner e anai iteraniba ake a tia ni boreetiaki man Ana Boki Moomon, ake a tuai ni kabaeaki ke n tauraoi ibukin te kaboakinako.

Abner e waekoa ni bwainingarea te “Baibara ae Koora” inanon ana nutibeebwa, ao n tain te winta e boreetia te mwakoro ae uarereke man te boki n taetae ni kakaniko.¹¹

Ngke Hyrum ao Oliver a ataa te bwai are e karoia Abner, a tuanga bwa e bure te bwai ae karoia. “Tera kariaiakam ni boreetia Ana Boki Moomon n te aro aei?” E tua Hyrum. “Ko aki ataia bwa e a tia n reke iroura te kariaiakaki?”

“Akea am bwai iai,” e taku Abner. “I a tia ni kabooa te tabo ni boreeti ao N na boreetia te bwai are I tangiria.”

“I katokiko bwa kona aki manga boreetia riki teuana man te boki anne man am beebeba,” e taku Hyrum.

“I aki tabe iai,” e taku Abner.

N aki koaua raoi bwa tera ae a na karoia, Hyrum ao Oliver a kanako taeka nakon Iotebwa i Harmony, are e a waekoa n oki nako Palmyra. E kunea Abner n ana aobiti ni boreeti, n rau ni wareware n ana nutibeebwa.

“Ko taraa n rang mwakuri korakora,” e taku Joseph.

“Ko uara, Mr. Smith,” e kaeka Abner ni baka ni kamanga.

“Mr. Cole,” e taku Joseph, “Ana Boki Moomon ao te inaomata ni bwaibwai iai bon au bwai, ao I katokiko man kumetooana.”

Abner e karenakoa ana kooti ao e kauuerakei bain ana kabaraaki. “Ko kan un, nnao?” e takarua, ni katautauui ana timoi. “Ngkana ko kan un, keemai.”

E moangare Iotebwa. “Ko riai ni kaoka am kooti,” e taku. “E rang mwaitorotoro, ao I aki kan un ma ngkoe.” E reitia ma te aamarau, “Ma ko riai n tok man boreetian au boki.”

“Ngkana ko taku bwa te boto ngkoe,” e taku Abner, “tii kanakoa am kooti ao kataia oreai n am timoi.”

“Iai te tua,” e kaeka Iotebwa, “ao kona ataia ngkana ko tuai n atia mai imwaina. Ma I aki riai n un ni kitarako, ibukina bwa akea te tamaraa ae e na kaotinakoa.”

Abner e ataia bwa e urua te tua. E kerikaaki unna ao e toki man boreetian mwakoro aika uarereke man Ana Boki Moomon n ana nutibeebwa.¹²

Solomon Chamberlin, te tia kabwarabwara iaon kawaina nako Kanata, e moan ongo taekan te “Baibara ae Koora” mairoun te utu are e maeka irarikiia irarikin Palmyra. N aron Thomas Marsh, e a tia ni mwaing man te ekaretia teuana nakon teuana rinanon nako maiuna ma e namakinna bwa e aki rauaki n te bwai are e nooria. Tabeua ekaretia a kabwarabwarai reirein te euangkerio ao a kakoaua bwaintangira n bwain te tamnei, ma akea ana burabeti te Atua ke Ana nakoanibonga. E namakinna Solomon bwa e a roko te tai are e nang kaoti iai Ana ekaretia te Uea.

Ngke e ongora Solomon taekan Iotebwa Timiti ao bwaatua ake koora, e namakina te ingainga ni kan kakaea Smith ao n reiakina riki taekan te boki.

E nako ni kakakea ana auti Timiti ao e kaitibo ma Hyrum n te mataroa. “Te rau e na memena n te auti aei,” e taku Solomon.

“Au kantaninga bwa e na bon iai te rau,” e kaeka Hyrum.

“Iai kain ikai,” e titiraki Solomon, “are e kakoaua n te mii ke te kaotioti?”

“Eng,” e taku Hyrum, “ngaira ni kabane n te auti aei ti kakoaua te mii.”

Solomon e tuanga Hyrum taekan te mii are e a tia n nooria inanon ririki ake mai imwaina. Inanova, te anera e a tia n tua bwa te Atua akea ana ekaretia iaon te aba ma e na katea teuana are e na iai te mwaaka iai n aroia abotoro’ n aron te ekaretia ni kawai. Hyrum ao tabeman riki n te auti a oota n te bwai are e taekinna Solomon man tuangnga bwa a uaia ni kakoaua ana koaua.

“I tangiria ni kan atai tabeua ake kam a tia ni karekei,” e taku Solomon. “I taku bwa I kona ni butimwaii.”

Hyrum e kaoa bwa e na tiku n ana tabo te utu ae Smith bwa te iruwa ao e kaota nakoina koroboki ake a koreaki n te bai man Ana Boki Moomon. Solomon e kamatebwaiia inanon uoua te bong ao e airi ma Hyrum nakon ana aobiti ni boreeti Grandin, are e a anganaki iai onobwi ma aua iteranba ake iroun te tia boreeti. Ma uotana iteraniba ake a tuai ni karoaki bwa te boki, Solomon e reitinako nako Kanata, n tataekini bwaai ake e atai ibukin te onimaki ae boou ae iaon kawaina.¹³

Ni Maati 26, 1830, moan katotoon Ana Boki Moomon a tia ni karoaki ao n tauraoi ni kaboakinako man ana aobiti ni boreeti Grandin. A kabaeaki ni kakooaki ni kunin te kao

ae buraaun ma boin kunin te man ma te kanim, beebwa ao te inke. Taekan *Ana Boki Moomon* e kaoti n riin akuun te boki ni manin koroboki aika koora korobokiaia.¹⁴

Lucy Smith e kawakin raoi koroboki aika a tabu ae boou ao e taraia kanga te kanikina bwa te Atua e na ikotiai natina ao ni kaoka Ana berita ae tabu are ngkoia. Atuuu te iteraniba e kaotia bwa oin te kantaninga n te boki e na kaotii bwaai aika korakora ake e atia ni karaoi te Atua nakoia Ana aomata n taai ake ngkoia, ni kanakoi kakabwaia naba akanne nakoia Ana aomata ni bong aikai, ao ni kaotia nakon te aonaaba ni kabane bwa Iesu bon te Kristo ao te Tia Kamaiua te aonaaba.¹⁵

I akuun te boki bon aia kakoaua Taan Kakoaua ake Teniman ao naake Waniman, a tuanga te aonaaba bwa a tia n noori bwaatua ao a ataia bwa te rairairi e bon koaua.¹⁶

N aki ongei kakoaua aikai, e ataia Lucy bwa tabeman aomata a taku bwa e kewe te boki. Angiina kain rarikina a kakoaua bwa te Baibara e tau ibukiia, n aki ataia bwa te Atua e a tia ni kakabwaia te botanaomata riki ae e mwaiti nakon teuana ma Ana taeka. E ataia naba neiei bwa tabeman aomata a na totokoa ana taeka ibukina bwa a kakoaua bwa te Atua e a tia n taetae nakon te aonaaba ao e na aki manga taetae riki.

Ni bukina aikai ao tabeman, angiina aomata mai Palmyra a aki kabooa te boki.¹⁷ Ma tabeman a kamatebwaia n raibaaia, a namakina mwaakan ana rei-rei, ao a katorobubua iaon bubuani waeia ni butiia te Uea ngkana e bon koaua. Lucy ngaia naba e ataa ana Boki Moomon bwa bon ana taeka te Atua ao e tangiria n tibwaia ma tabeman.¹⁸

Ni waekoa imwiin boreetian ana Boki Moomon, Iotebwa ao Oliver a katauraoi ni katea ana ekaretia Iesu Kristo. Tabewa te namwakaina imwaina, ana abotoro ngkoia te Uea ake Betero, Iakobo, ao Ioane a tia ni kaoti nakoia ni kaoka nakoia te Nakoanibonga are te Merekiteraka, ngkai Ioane Te Tia Bwabetito e a tia ni kaman berita. Te raka ni kariaia aei e kariaia nakon Iotebwa ao Oliver te kona n anga te bwaintangira n te Tamnei ae Raoiroi iaoia naake a bwabetitoia. Betero, Iakobo, ao Ioane a tia naba ni kaman katabuia bwa a na riki bwa ana abotoro Iesu Kristo.¹⁹

Bon inanon te tai anne, ngke a tiku ni mweengan Whitmer, Iotebwa ao Oliver a tia n tataro riki ni kan ata

taekan te kariaia aei. Ni kaekaana, bwanaan te Uea E tua nakoia bwa a na kamatoaia ibon imarenaia bwa unimwaane n te ekaretia, ma tiaki ni karokoa are taan kakoaua a iangoia n iria bwa aia mataniwi n ana ekaretia te Tia Kamaiu. A tuangaki naba bwa a na kamatoaia aobitia tabeman n te ekaretia ao n anga te bwaintangira iroun te Tamnei ae Raoiroi iaoia naake a tia ni bwabetitoaki.²⁰

N Eberi 6, 1830, Iotebwa ao Oliver a kaitibo ni mweengan te Whitmer n irii ana tua te Uea A katea Ana ekaretia. Ni kakorua nanon te tua, a rineia onoman aomata bwa a na riki bwa taan moan kaina te ekaretia ae boou. E nakon angaun aine ao mwaane ake a roko naba inanova ao ni katobibia te mweenga ae uarereke ni kakoaua te tai anne.²¹

N ongeaba nakon ana kaetieti te Uea are mai imwaina, Iotebwa ao Oliver a butiia kain te taromauri bwa a na kamatoaia bwa taan kairiiri n abanuean te Atua ao ni kaotia bwa a kakoaua bwa e eti irovia bwa a na katea te ekaretia. Ni kabane kain te taromauri a ira nanona, ao Iotebwa e katokai baiina iaon atuuu Oliver ao e katabua bwa te unimwaane n te ekaretia. Imwiina a kaibibiti, ao Oliver e katabua Iotebwa.

Imwiina, a katabua ao a katauraoa te kariki ao te wain ibukin te toa bwa kanuringaan ana Mwakuri ni Kamaiu

Kristo. Imwiina a katokai baia iaoia naake a bwabetitoia, ni kamatoaia bwa kain te ekaretia ao n anganiia ana bwaintangira te Tamnei ae Raoiroi.²² Tamnein te Uea e bwaro iaoia naake n te boowi, ao tabeman n te taromauri a waaki ni taetae ni burabeti. Tabeman a neboa te Uea, ao ni kabane a bane ni kimwareirei.

Iotebwa e karekea naba te moan kaotioti n taetae nakon rabwatan te ekaretia ae boou ae bwanin. "Nooria, e na iai te rongorongo ao e na kawakinaki iroumi," e tua te Uea, ni kauringia Ana aomata bwa a na koreia bwa aia rongorongo ae tabu, ni kawakina rongorongan aia mwakuri ao ni kakoaua nakoan Iotebwa bwa te burabeti, te tia mamata ao te tia kaotioti.

"Ngai ae I kairia ni kammwakura te waaki ibukin Tion n te mwaaka ae moan te korakora ibukin te raoiroi," e katanoata te Uea. "Ana taeka kam na karekei, n aron ae bon man oin wiiu, ma te taotaonakinnano ao te onimaki ni kabane. Bwa man karoakin bwai aikai ni kabane matarowan moone e na bon aki tokanikai iaomi."²³

Imwiina, e tei Iotebwa irarikin te ran ao ni kokoaua bwabetitoan tinana ao tamana nakon te ekaretia. Imwiin ririki n anaakin kawai aika a kakaokoro n aia kakae ibukin te koaua, n tokina a katiteuanaaki inanon te onimaki. Ngke e otinako tamana man te ran, Iotebwa e taua baina, ni buo kia n tei irarikin te ran, ao n inga ma ngai.

"Atuau," e tang, ni katoka ubuna iaon bwabwaan tama na, "I a tia ni maiu n noora tamau ni bwabetitoaki nakon ana ekaretia ae koaua Iesu Kristo!"²⁴

Te tairiki anne, Iotebwa e birinako inanon te buakonikai ae uakaan, ni kaonaki nanona n te tang. E tangiria n tiku n ti ngaia, n aki nooraki irouia raoraona ao ana utu. Inanon tebwina te ririki imwiin ana Moan Mii ni burabeti, e a tia n noora karawa bwa e uki, namakina Tamnein te Atua, ao n anganaki kaetieti irouia anera. E a tia naba ni bure ao e kabua ana bwaintangira, ti man ana rairannano, e a manga karekea ana nanoanga te Atua, ao e raira Ana Boki Moomon ni Mwaakana ao n ana akoi.

Ngkai e a tia ni kaoka ana Ekaretia Iesu Kristo ao e kariaia Iotebwa bwa e na karekea te aekaki n nakoani-bonga are a karekea abotoro ake ngkao ngke a uota te euangkerio nakon te aonaaba.²⁵ Te kukurei are e namakinna e a bon taonako nakon are e kona n taua, ao ngke a kunea n te tairiki anne Joseph Knight ao Oliver, a bon tang.

E a bwanin kukureina. E a waaki te mwakuri.²⁶ ■

Kakoauan mwiin mwakuri aika a tia aroia iaon booki aikai a tauraoi n te taetae n Imatang n saints.lds.org.

Te taeka ae *Atuun reirei* ni bwaai aika a na taraaki e kaoti rakan rongorongo n te aonraain n saints.lds.org.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Copyright for Book of Mormon, June 11, 1829, in *JSP*, D1:76–81.
2. "Prospect of Peace with Utah," *Albany Evening Journal*, May 19, 1858, [2]; "From the Troy Times," *Albany Evening Journal*, May 21, 1858, [2]; John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, karoan katotongan, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia.
3. Reirei ao Berita aika tabu 19 (Revelation, circa Summer 1829, at josephsmithpapers.org); tara naba Historical Introduction to Revelation, circa Summer 1829 [DC 19], in *JSP*, D1:85–89; and Knight, Reminiscences, 6–7.
4. McBride, "Contributions of Martin Harris," 1–9; Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 34, in *JSP*, H1:352 (draft 2).
5. John H. Gilbert, Statement, Oct. 23, 1887, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; Indenture, Martin Harris to Egbert B. Grandin, Wayne County, NY, Aug. 25, 1829, Wayne County, NY, Mortgage Records, waorium 3, 325–26, microfilm 479,556, U.S. and Canada Record Collection, Family History Library; Historical Introduction to Revelation, circa Summer 1829 [DC 19], in *JSP*, D1:85–89.
6. Copyright for Ana Boki Moomon, June 11, 1829, in *JSP*, D1:76–81; John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, karoan katotongan, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; Porter, "Ana Boki Moomon," 53–54.
7. John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, karoan katotongan, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [8]; Joseph Smith to Oliver Cowdery, Oct. 22, 1829, in *JSP*, D1:94–97.
8. John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, karoan katotongan, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [2]; "Printer's Manuscript of Ana Boki Moomon," in *JSP*, R3, Part 1:xxvi. **Topic:** Printing and Publishing Kaotinakoao ao Boretian Ana Boki Moomon
9. Oliver Cowdery to Joseph Smith, Nov. 6, 1829, in *JSP*, D1:100–101; Mosiah 3:18–19; 5:5–7; 4 Nephi 1:17; tara naba Oliver Cowdery to Joseph Smith, Dec. 28, 1829, in *JSP*, D1:101–4.
10. Thomas B. Marsh, "History of Thomas Baldwin Marsh," *LDS Millennial Star*, June 4, 1864, 26:359–60; June 11, 1864, 26:375–76.
11. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [9]. Ibukin te katoto n te mwakoroae uarereke man Ana Boki Moomon boretiaki iron Abner Cole, taraa "Ana Boki Moomon," *Reflector*, Sept. 16, 1829, 10; "Selected Items," *Reflector*, Sept. 23, 1829, 14; "Ana Moan Boki Nibwaai," *Reflector*, Jan. 2, 1830, 1; ao "Ana Moan Boki Nibwaai," *Reflector*, Jan. 13, 1830, 1. **Topic:** Critics of the Book of Mormon Kabuakakaan Ana Boki Moomon
12. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [9]–[12]; Lucy Mack Smith, History, 1845, 166–68.
13. Chamberlin, Autobiography, 4–11.
14. Copyright for Ana Boki Moomon, June 11, 1829, in *JSP*, D1:76–81; John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, karoan katotongan, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; "Ana Boki Moomon," *Wayne Sentinel*, Mar. 26, 1830, [3]. Tabuea booki a kainaki tinanikuia ni kunin te tiibu.
15. Title Page of Ana Boki Moomon, circa early June 1829, in *JSP*, D1:63–65; tara naba Lucy Mack Smith to Solomon Mack, Jan. 6, 1831, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia.
16. Aia Kakoaua Taan Kakoaua ake Teniman, Banen Tuun 1829, in *JSP*, D1:378–82; Aia Kakoaua Taan Kakoaua ake Waniman, Banen Tuun 1829, in *JSP*, D1:385–87.
17. Tucker, *Origin, Rise, and Progress of Mormonism*, 60–61.
18. Taraa Lucy Mack Smith to Solomon Mack, Jan. 6, 1831, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia.
19. Joseph Smith History, circa Summer 1832, 1, in *JSP*, H1:10; Doctrine and Covenants 27:12–13 (Revelation, circa Aug. 1830, in Doctrine and Covenants 50:3, 1835 edition, at josephsmithpapers.org); Oliver Cowdery to Phineas Young, Mar. 23, 1846, Tabo n Tangoboki n Rongorongan te Ekaretia; "Joseph Smith Documents Dating through June 1831," in *JSP*, D1:xxxvii–xxxix; tara naba Cannon and others, "Priesthood Restoration Documents," 163–207. **Atuun te rongorongo:** Restoration of the Melchizedek Priesthood Kaokan te Nakoanibonga ae te Merekiterka
20. Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 27, in *JSP*, H1:326–28 (draft 2).
21. Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 37, in *JSP*, H1:364 (draft 2); Stevenson, Journal, Dec. 22, 1877; Jan. 2, 1887; An Act to Provide for the Incorporation of Religious Societies (Apr. 5, 1813), *Tuua n ana Tauataeka New-York* (1813), 2:212–19. **Topic:** Founding Meeting of the Church of Christ
22. Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 37–38, in *JSP*, H1:364–71 (draft 2).
23. Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 37, in *JSP*, H1:366; Reirei ao Berita aika a Tabu 21 (Revelation, Apr. 6, 1830, at josephsmithpapers.org); "History of Joseph Smith," *Times and Seasons*, Oct. 1, 1842, 3:928–29.
24. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [12]; Knight, Reminiscences, 8; tara naba Bushman, *Rough Stone Rolling*, 110.
25. Joseph Smith History, 1838–56, waorium A-1, 38, in *JSP*, H1:372 (draft 2); Joseph Smith, "Latter Day Saints," in Rupp, *He Pasa Ekklesia*, 404–5, in *JSP*, H1:506.
26. Knight, Reminiscences, 7.

Iroun
Unimwaane
Quentin L. Cook

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma
Uoman

E a Tia n Nanoanga te Uea

N rongorongan te Ekaretia n taian waorium ae boou e na buokiira ni kawakin ara berita ni karababa ara urururing bwa tera ae e a tia ni karaopia te: Tia Kamaiu ibukira.

Nte moan tai inanon ae kaniia tebubua te ririki, rongorongan te Ekaretia n taian waorium ae e boou e a boretiaki i aan te kaetieti man te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman. E atunaki *n Saints: Rongorongan ana Ekaretia Iesu Kristo ibukia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira*, te rongorongo ni kawai aio e taekina te rongorongo ae e koaua iaoia aomata aika a riki n Itiaki rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo (taraa Motiaeae 3:19). Te moan waorioum, *Te Koaua ae Kabuta, 1815–1846*, e a tia ngkai ao e a tia n rairaki nakon 14 taetae ibukin tibwatibwaana nakon aanon te aonaaba ae mwaiti.

Aika Itiaki bon te rongorongo bwa e kanga te Atua ni kaoka ana berita ae tabu ae akea tokina ibukina bwa e tangiriia natina. E kaota aron te Uea ni kaoka Ana euangkerio ni kakorakoraa te kantaninga ao te rau n tain te kiriwe, te kakatai, ao te karawawataaki. E kaotia naba aron berita ake a kaokaki ni kairiira nakon te karieta- taaki rinanon Iesu Kristo.

Tao ko na kantaningaia bwa te rongorongo e na moanaki mai iroun Iotebwa Timiti, ma *Aika Itiaki* e moanaki n 1815 n tain rebwetauan te warekeno i Indonesia, are e karika butanakon te mate, te aoraki, ao te mangaongao. Moanakin raoi te rongorongo aei e bon boboto iaon te bwai are e kaotia te Uea bwa e kangaa ni kaoka te berita ae tabu are e kabaeira ma te tia Kamaeu ao n anganiira te kona n tokanikai iaon kangaangan te maiu ni kabane.

Rinanon Ana burabeti, te Atua e kabouua te berita ae tabu are e aki katinanikua te buakaka, te nanokawaki, te karawawataki, ao te kamaenakoaki n tain te mate ma e beritana te kamaiu rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu te tia Kamaiu, ao n anganira te koaua bwa ara itangitangiri are ti mateakina i aon te aba e kona n reitinako n aki toki.

“Ngai te Uea, atakin te kangaanga are e na roko i aoia kaain te aonaaba, I wetea au tia mwakuri ae Iotebwa Timiti te Ataei, ao n taetae nakoina mai karawa, ao n anganna tua; . . .

“Bwa e aonga au berita ae tabu ae akea tokina ni manga kamatoaaki; (R&B 1:17, 22).

Man moan moanakin te rongorongo ni karokoa tibwatibwaana nakon te aonaaba, *Saints* e katerea nakoia natin te Atua n taboo nako bwa bon te rongorongo ibukin aia berita ae tabu ma te Atua, are e atai rawawataia. Rinanon Ana burabeti, te Atua e kabouua te berita ae tabu are e aki katinanikua te buakaka, te nanokawaki, te karawawataki, ao te kamaenakoaki n tain te mate ma e anga te berita ni kamaiu rinanon ana mwakuri ni kamaiu te tia Kamaiu, katabua ao ni karekea maiura ae e nakoraoi, ao n anganira te koaua bwa ara itangitangiri are ti mateakina aon te aba e kona n reitinako n aki toki, “raonaki ma te mimitong ae akea tokina” (taraa R&B 130:2).

Moan mwakoro ake waniua n *Te Koaua ae e Kabuta* e a tia n boretiaki ni beba n te maekatiin aio rinanon te ririki. N beban te namakaina aio e a katiaa karinanakin te mwakoro man *Aika Itiaki*, ma te karaki e reitinako n te [saints.lds.org](https://www.saints.lds.org), n te Gospel Library app, ao n are e

boretiaki (otanna man store.lds.org). I kaoko bwa ko na reitaanako warekana n are e na reke mai iai.

Te Baeten ao te Baire mai Iroun Te Atua

Aika Itiaki e reitanako te baeaten ae mai iroun te Atua are burabeti, bwa iteran naba aia mwakuri, a kabonganai aaro ni kawai ni buokira n reireiniira bwa antai ngaira ao n noora ana kantaninga te Atua inanon maiura. Ni koroboki aika a tabu, a mwaiti burabeti ake a moana aia reirei ma ni manga taekina rongorongan ana nanoanga te Uea nakoia aia bakatibus.¹ E a tia n anai nanoia taan wareka Ana Boki Moomon bwa ana “uringnga bwa e a tia n nanoanga te Atua” inanon taai aika a tia n nako rongorongo ni kawai

"ao man iangoi i nanomi" (Moronaai 10:3). Iangoan raoi-roin te Atua e a katauraoiria ni karekean ana kakoaua te Tamnei, ae e reireiniira "are e taekin bwaai ngkai, ma aika a na roko" (Iakobwa 4:13; taraa naba Moronaai 10:4-5).

Ni iangoan ae Tamara are i karawa e bairea aron kuku-reira ao karietatakira n ae akea tiana n anganiira te kantninga ni baika ana roko, e anganiira kinaakira bwa naati aika tangiraki mai irouia ara karo ake a rietatai karawa, ao e karikirakea ara koaua raoi iroun te Uea, e ngae ngke iai te kakaitara. Ururingan ana raoiroi te Uea e kona naba ni kamanoira man te kainikatonga ao kangaanga n te kau-bwai. E koroboki Moomon ni kaota te tai ngke Nibwaaita "a bon rikirake ni korakora kaubwaia." Ma tiaki aron taai ake tabeua n Ana Boki Moomon ngke aomata a kariaia bwa te kainikatonga ao te kaubwai e karika bwakaia, ma n te tai aei a toua te kawai ae e kao-koro: "Ma e ngae ngke a kaubwai, ke a korakora, ke a nakoraoi aroia, a bon aki tabekaki rake ibukin kainikatongan aia taratara; ao a iremwe naba ni uringa te Uea ae Atuaia; ma a bon korakora nanori-nanoia i matana." A kawakin aia berita ae tabu ao a teimatoa raoiroiia ibukina bwa "a bon uringi bwaai ake a korakora are e a tia te Uea ni karaoi ibukiia" (taraa Aramwa 62:48-50).

Aika Itiaki a reiakinii reirei n aron aikai ao a batiri. E na buokiko n nora bain te Uea i nanon maium ngkai ko rinanon te kataaki n am onimaki n aanga aika kakaokoro, te rawawata ao te kimwarei-rei, taian kaotioti ao aia motinnano katiaan taekaia aomata ake aki kororaoi are a tangira te Uea ao n namakina ana tangira.

Ngkai ko wareware, ko na kunei bwaai n tarakiia ao n nanoia ae kaokoro tao n taian karaki are ko a tia n ongo mai mwaina. Akea te mwakoro n rongorongon te Ekaretia ae e ataaki riki nakon Ana Moan Kaotioti Iotebwa Timiti, ma *Aika Itiaki* a buokiira ni kamaatata raoi ana korakai ni kaiangatoa Iotebwa n raoiakina te namakin are inanova ma te bwai are e iangoia.

Banen nanon Iotebwa ni kan namakina ana kabwarabure te tia Kamaiu e a aki koro nanona ibukina bwa e nooria bwa akea i buakoia Ekaretia n te tai anne ae e reireia "ana euangkerio Iesu Kristo n aron are e koreaki n te Nu Tetemanti."² N ana iango ao e iangoia Iotebwa bwa e ngaa te

ekaretia ae eti ke tao a bane ni kairua. I nanona ao e rang ni kantaningaia bwa iai teuana ae eti mai ibuakoia bwa e aonga n reke te rau are e kakaea. N aki kona n raoiakina te namakin are i nanona ma te bwai are e noria ao n iangoia, e kunea Iotebwa bwa e kona ni butia te Atua. E a nako n te buakonikai n tatato. E nora te Tama ao te Nati ikekei, are a kabwara ana bure ao a kainaomataa man te kangaanga are e rinanona n te kawai are e aki kantaningaia.³

Iotebwa, ana utu, ao tabeman riki aomata ake a butimwaea ana berita ae tabu te Uea are e kaokaki a tangiria n namakina ana tangira te Atua ibukiia, n reirei bwa ana kangaa ni kaaniia, ao ni kakororaoa te itoman ma ake a tangiriia. *Aika Itiaki* A taekinii aia rongorongo.

Aika Itiaki e kaotia bwa ataakin ana mwakuri te Uea e anganiira te kantanning ae akea tokina, e buokiira n noori bwaai n aroia raoi ao teraa aroia rimwi, ao e buokiira ni kamwakura ara onimaki bwa te Uea e na boutokaira n tain te kangaanga.

Onimakina te Uea n tain te Kataaki

Waorium 1 n *Aika Itiaki* a raonaki ma te karaki ae kananokawaki ae rongorongan Amanda Barnes Smith ao ana utu, are a ongotaeka n ana tua te Uea ao a karaoa nanona.⁴ Kainaban Amanda ao natina te mwane temanna a tiringaki n te aro ae e aki raoiroi ni ikotaki ma 15 riki kain te kaembwa Ibukia Aika Itiaki n te tabo ni maeka ae e uarereke i iaon Shoal Creek Missouri. Te Uea e kateimatoaa Amanda inanon te tai ae e kakamaaku aei, e ongo n ana tataro, e anganna te korakora, ao e anganna te kona ni manga kamaiua natina te mwaane man ikoakina ae e kakaiaki.⁵

Aika Itiaki a kaotia bwa e kanga Amanda n reiakinna bwa e na onimakina te Uea n tain te kakaitara ae e korakora. E taekinna naba bwa teraa ae e reiakinna Iotebwa Timiti ibukin raoiroin te Uea n taai ni karawawata. E kaotia bwa ataakin ana mwakuri te Uea e anganiira te kantanning ae akea tokina, e buokiira n norii bwaai n aroia raoi ao teraa aroia rimwi, ao e buokiira ni kamwakura ara onimaki bwa te Uea e na boutokaira n tain te kangaanga.

Ngke e ongo te Burabeti Iotebwa bwa tera ae riki nakon ana utu Amanda ao tabeman i Shoal Creek, e namakinna ae e riai riki ni kabureaki ke ni mate nakon ae ana tiringaki kain te Aro. N te bong are imwina e kataia n karaoa te boraraoi ibukin karekean te rau ma te botaki ni buaka i Missouri, are a tauraoi ni buakania kain te Aro n atuu aia maeka i Far West. Ma te bwai ae riki e a kairaki nako Iotebwa ao n tauaki bwa te bure.

E kaniia nimaua te namakaina imwina, e tiku Iotebwa ni kawakinaki, kainaki n te tabo ae e kamwaitorotoro, ni ibetutu inanon te o-ni-bure are e mena inano i Liberty, Missouri. E iangoaia bwa e a karabaa iaa te Atua ao manra ae e na kariaia n ongoraeakin tangjia aine ake akea buia ao ataei ake akea aia karo. E tataro, "O te Uea, a na manra ngaiia n rinanon bwainikirinaki aikai aika a bure man aki eti n te tua, I mwaain ae e na kamaraauaki nanom nakoia, ao n ringaki nanom ma te nanoanga?" (R&B 121:3).

Aika Itiaki e reireiniira bwa te kakaitara bon tiaki kakoauaan ae e ribaira te Uea, ke manga tauan ana kaka-bwaia. Te kakaitara bon mwakoron ana babaire te Atua

ni kaitiakiira ao ni katauraoira nakon tokin kawaira ae akea tokina n te tiretio (tarraa 2 Nibwaai 2:11). E reiakinna Iotebwa bwa marakin te Tia Kamaiu ae akea tokina e anganna te kona ni buokiira ngkana ti maraki ao n tokina bwa e na karietataira (tarraa Aramwa 7:11–13). Ni kaekaan ana korakai n tang Iotebwa, te Uea e karinanii nikabane taian kangaanga imwain ae e motikia:

“Ngkana mwangain moone e na kaurea wiina n rimwim, ko na ataia, natiu, bwa ni kabane bwaai aikai a na anganiko te taneiai, ao bon ibukin kabwaiam.

“Natin te Aomata e a tia n rinanon ae buakaka riki ni bwaai akanne ni kabane. Ko kakannato riki nakoina?” (R&B 122:7-8).

N rinanon *bwaai aikai* n tatabemaniira e na reke ioura ana tangira Kristo are tina mataata ao namakina kainanoia te koraki ake a karawawataki. “E na bon aki toki n ringaki nanou imwin aio nakon rikin aron are mai mwaina,” e a ataia Iotebwa ngke e mena n te karabuti. E tangiria bwa e na mena irarikiia kain te Aro ni kabebeitia ao ni karau nanoia. “E na bon aki reke te namakin aei,” e kabwarabwaraa, “ngke I aki kamarakaki n te kairua are I a tia n taonaki inanona.”⁶

Teuana bukina ngkai te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a boutokaa karoana ao ni kariaia *Aika Itiaki* ibukina bwa e kona ni buokiira n tatabemaniira n taneiai ni *bwaai aikai* rinanon rongorongoia tabeman. Ti kona n reirei mai iroun Amanda bwa e ngae ngke te Atua e nora riana ni wanawanana ae akea tokina bwa e na aki totokoa te buakaka ke te karawawataki, E tangiriira ao e tabe ibukira. E ongo ara tatara ao e nanoanga ao e akoi.

Kakabwaia n te Tembora aika a kaokaki.

Akea te tabo teuana ae te nanoanga ao te akoi anne a kaotaki raoi nakoira ma ti n te tembora. Ni bon teina, *Aika Itiaki* bon rongorongan kakabwaia n te tembora aika a kaokaki. Te moan waorium e toki ngke tengaa tabun Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira a karekei otenanti aika tabu n te Tembora i Nauvoo n 1846. Te kauoua ni waorium e na roko ni kabanean tain katabuan te Salt Lake Tembora ao a moana karekean te otenanti kain te Aro ikekei n 1893. Te kateniua ni waorium e na toki irouia kain te Aro mai Europe ae a moana ikotakiia ni kaea te tembora i Switzerland n 1955. Te kaaua ni waorium e na karokoa te rongorongo nakon te tai aei, ngkai tembora a

kateaki n taabo aika mwaiti n te aonaaba ao kain te Aro ni kabuta te aonaaba a karekei otenanti ibukin te maiu ae akea tokina, are a kaman nooria burabeti n tai ake rimoa.

N ana auti te Uea ti karaoi berita aika tabu ao ni karekeia te korakora bwa tina tokanikai i aon korakoran te bwaka, n ikotaki ma te buakaka ao te karawawataaki n te maiu aei. Ti karekeia te kamanoaki ao te korakora n tokin te tai n ira te Mangauti, ni kabaeaki ma ake ti tangiriia n aki toki.

Aika Itiaki e na buokiira ni kawakin ara berita aika tabu rinanon karababani ara ururing ni kaeti ma kawain te toa. E na buokiira n uringnga n tainako te bwai are e a tia ni karaoia te Tia Kamaiu ibukira. N akean taian rekooti ni kaota ana mwakuri te Atua n taai ake rimoa, tina bon aki kona n “uringnga bwa e a tia n nanoanga te Uea nakoia natiaa aomata” (Moronaai 10:3). Ao ibukina aikai ti a anga te nano ni kakaitau nakon te Uea ao nakoia kain te Aro are a koroi aia taneiai ibukin Ana tangira nakoia. Te Uea e tua nakon Iotebwa Timiti bwa e na koroi rongorongan ana waki (tarraa R&B 21:1). E tua nakon te tia Tauii Mwin Rongorongan te Ekaretia are e mwakuri i aan ana kairiiri Iotebwa bwa “e na kawakini rongorongan te ekaretia n taai nako” (R&B 47:3). E tua bwa e na kaairaki inanon te rongorongo “bwaai ni kabane ake a raoiroi ibukin te ekaretia, ao ibukin rooro aika rikirake” (R&B 69:8).

Man taian kaotioti aikai ao te berita ae tabu ni berita bwa ti na ururinga te Tia Kamaiu n taainako n ara iango, te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a moana iangoan *Aika Itiaki* 10 te ririki n nako. Ti kaungai ngkami ngkai bwa kam na warekia, ni kokoauua bwa e na buokiko ni kamataata ana kainibaire te Atua, n noora aron ana nanoanga te Uea, reitinako ma te nanomatoa n taai ni kukurei ao n taai ni kananokawaki, karekean ana tangira Kristo ioura nakoia tabeman, ao ni kawakina te berita ae tabu are e na kairiko nakon te karietataaki. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

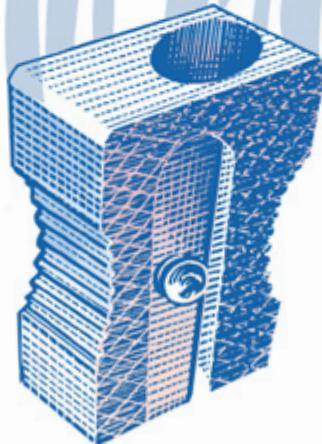
1. Katotoo n aron Nibwaai (1 Nibwaai 17:23–43), Te Uea ae Beniamina (Motiaeia 1), Rimwaai (Motiaeia 7), ana anera te Uea nakon Aramwa (Motiaeia 27), Aramwa (Aramwa 9:10), Momoon (Momoon 3:17–22), ao Mote (Te Otinako 13:3).
2. Joseph Smith, in “History, circa Summer 1832,” josephsmithpapers.org.
3. Tarraa “History, 1838–1856, volume A-1 [23 Ritembwa 1805–30 Aokati 1834],” 3, josephsmithpapers.org
4. Tarraa “Kaotioti, 12 Tianuare 1838–C,” [1], josephsmithpapers.org.
5. Tarraa *Aika Itiaki*, waorium 1, mwakoro 30, “Fight Like Angels.”
6. “Reta nakon Presendia Huntington Buell, 15 Maati 1839,” [1], josephsmithpapers.org.

BUNIMOA, BIUTI, AO TE ONIMAKI

Teuana mai ibuakon ara kouru n te utu bon kaikoan te mwane ae tau nakon te Bangke bwa e aonga ni kukurei n anga te tangomwane ni kaboa oin mweengara. N akean te kouru anne, tao N na kabanebuaka au wiikente ni mamataku n te terewition, n tataninga ana tai te mwane n roko nakoui.

Ibukina bwa ngai te turaiwa n te kambwana ni kenikoora i meangin Chile, I mwakuri aua te bong n raroa man mweengau n te tabo n te kenikoora ao ngkanne tenibong au motirawa—te Kaonobong nakon te Moanibong. Ni karakaan ara karekemwane ao arakaiko ni karekean mweengara, ti baireia bwa ti na moana kabonakoan te bunimoa. Ara babaire bwa ti na anai aia oota raorora, kaain rarikira, ao membwa n te Ekaretia; tina kabooi 1,000 bunimoa ni katoa wiiki man taabo ni bunimoa, ao ngkanne ti na anai ao nini-kiri bunimoa n te Kaonobong ao te Moanibong.

Kainabau, Laura ao Ngai ti baireia bwa ti kairia natira uoman bwa raora n nikirkiri ao ni kukurei n ara tai ni ikotaki. Ngke iaon kawaira ni kabooi ara moan babati ni bunimoa, e ngae na anne, ea reke te kangaanga. Temanna natira, e takakaro ma te bwai n taim bentira ae te biti, e tewenakoa te bwai n taitaim ao e rin raoi

Ngke te bwai n taim bentira ae te biti ae uarereke e rinako raoi inanon bwain kauraan te tikareti ae akea kanoana, ara kaa ea karina n toki. Ti a tia ni kabueka te biuti.

inanon bwain kauraam te tikareti are bon akea kanoana. E kia te ura, ao e bua korakoran tin te kaa, ao e wae-koia n toki i nukan te kawai ae abbwaki. Ti a tia ni kabueka te biuti.

Ngke ti tekateka ni buraoiki butiia kaa n te kawai ao a warenako ara iango bwa tera ae ti na karaoia, ti rang un n te aro are ti a kuri n tang. Ma n te tai anne, I uringa bwa te Uea e a tia ni berita bwa e na uotiira ao e na

buokiira ngkana ti katuka ara onimaki Irouna. E roko te raoi irou. I ataia bwa ti aki ti tekatekaikekei ni ngurengure. Iai ara kangaanga, ao nAna ibuoboukite Atua, ti na konaa n tokanikai.

Laura ao Ngai ti itaramata ao n taku, "Ti riai ni kaota ara onimaki." Ti tataro ao ti kaoi ranimatara. Ngkanne, Laura e toka n te bwhee, ao I otinako ni kooka te kaa. Tabeman aomata a otinako man aia kaa ao a buokai.

Ti kooka te kaa tao 200 te miita imwain reken te tabo ae mano ni bwaaki iai n raroa man te kawai ni buti ibukin katean ara kaa. Ngke e nang toki te kaa, I ataia bwa ti a tei raoi imoan te titoa ibukin bwaain tenaan kaa ake a titeerio.

I anaa te biuti are e buee, n rin te titoa, ao n titiraki, "Iai iroumi te aekaki aei?"

E kaeka te tia bobwai, "Eng."

I kabooa te biuti ao I oneia, ea manga maiu te kaa, ao ti a reitaanako kawaira. Te tabo ni kaboo bunimoa e nang bon iin ngke ti a roko. Ti kabooi ara bunimoa ao ti a karaoa ara nikirkiri.

Ngkana ti karekei kakaewenako, ti kainanoa uringakin Tamara are i Karawa ni bubutia ibukin ana ibuobuki. I ataia bwa E na kaekaira ngkana ti waakirake ao ti kaota ara onimaki Irouna. ■

Alvaro Alcaino, Antofagasta, Chile

TE KAKABWAIA N ANA KOROBOKI TINAU

Nte tairiki teuana e bane au tai n iangoia bwa tera te rongorongo ae N na anga n te maungatabu n te uoote ae nang roko. I a tia ni kamatebwai booki aika tabu inanon te wiiki aei, ao e ngae ngke I a tia ni karekei kaetieti aika tamaroa ao atatai aika nano, I bon tuai karekea te kaetieti ae itiaki ae tangirai te Uea, ngkai te beretitenti n te titeiki, n tibwauaia ma kaain te uoote.

N au tataro, I bubuti ibukin te kairi mairoun te Tamnei bwa e na kaira au iango. Imwiina I kauki booki aika tabu ao ni manga moana au wareware. E okirikaaki au iango nakon ana kouru te uoote are ti a tibwa tia ni maroroakinna ngai ma te bitiobi. Teuana mai ibuakon kouru aikanne bwa ti na kabonganai *Tataekina Au Euangkerio* n tibwauaan te euangkerio ma raoraora ao kaain rarikira.

I namakina ana wirikiriki te Tamnei ae Raioroi bwa N na karina *Tataekina Au Euangkerio* n au kamatebwai n te tairiki anne. I anaa katotona ao ni kaukia nakon baana ane e reke. Iaon te iteraniba anne, I kunei kiibu man booki aika tabu aika koreaki n te bai—1 Nibwaai 8:8–11 ao 1 Nibwaai 11:21–22. Ngke I tarai ni kaniia, I kinai kiibu aikanne bwa a koreaki iroun tinau. Tinau ae tangiraki irou e a tia ni mate tabeua te ririki n nako, uoua te namwakaina imwiin ana ka

80 n ririki. Bon te banna ni katooto n te ninikoria ao te aki taraia i bon irouna, ae aki toki n noora te bwai ae raoiroi irouwia aomata. Ao e tangiri booki aika tabu.

I kauki booki aika tabu nakon kiibu aikanne n noria bwa tera ae tua ngaki bwa e na koroi. Ngke I wareki, I waekoa ni karekea n au iango te rongorongo are N na riai n anga. Bon te rongorongo ae bebete bwa kain te Ekaretia ake a tia ni katoonga uaan te euangkerio ae kangkang a na bae ni mwaninga n tabetai ae a mwaiti aika a ukoukora naba te aekaki ni uanikai anne. Ti kainnanoia ni karoko irouwia ao n tuangjia te tabo ae ana kunea iai.

N gke e katauraoi ibukin te maungatabu n te uoote, I kauka *Tataekina au Euangkerio* nakon te iteraniba ma kiibu ni booki aika tabu aika koreaki ni bain tinau.

I uringa tinau ae akoi ngke I tarai rinanon nikiran *Tataekina Au Euangkerio*. Akea n te tai anne te ara, akea riki bwaai aika a na taraaki, ke te bwai teuana are na kaotia bwa tiaki ana boki te aine anne. I tekateka ma te mimi ngke I kamwataua taraan tiein n tamnei are e a karokoa nakon te tai aei. E kamatoa nakoiu te Tamnei ae I a tia ni kairaki n au iango, n aron are I a tia n tataroakinna. E uarereke ae ataia tinau, e ngae n anne n ririki aika mwaiti n nako e koroi kiibu aikanne, are e na kabonganai te Uea bwa kae kaan ana tataro n nanorinano natina te mwane. ■

Douglas Hedger, Nevada, USA

TE KAKAI N ANA AUTI TE UEA I KYIV

Ngai ma au utu ti rang kukurei ni mwananga n te kaa mai Romania nako Kyiv, Ukraine, ibukin katabuan te tembora n Aokati 2010. Ataakinia bwa aio e na riki bwa aia tembora aika a itiaki i Romania/Moldova Mition, ti mwananga n te maan ae tao 14 te aoa bwa ti aonga n roko ikekei. Ngke ti roko, ti kaitibo ma te kurubu teuana ake a mwananga naba mai Romania. Ti bane ni kukurei n roko i Kyiv ti ibukin te tai ae tabu aei.

N te bong are e nang katabuaki iai te tembora, ara kurubu mai Romania ti katabeaki bwa ti na mataku n te katabu inanon ruun te tembora ae mena inano. Tabeman a moanna ni kaota unia. A kantatinga bwa a na ira te katabu ma te burabeti inanon te ruu ae te tiretio. Tabeman a bon taekinna bwa e raoiroi riki ngke a tiku ni mweengaia ni mataku n te kanakobwana man aia umwantabu i Romania.

I waaki n tataro inanou, "Tamara are i Karawa, ti na kanga ni buokiia kain te aro mai Romania bwa a na karekea te namakin ae aki kona ni mwaninga n Am auti?"

I bon tuai naba ni karekea te kaekangke e a waaki te tetere. N te tai ae waekoa ti a ataia bwa te burabeti, Beretitenti Thomas S. Monson (1927–2018), e na ruorikaaki ni katuka atibun te maninganiga n ana tabo. Tao bon aio te kaeka nakoira! I tataro ibukin te

kawai are e na roko iai ara burabeti ao ni butimwaiia aika Itiaki mai Romania.

"I aki bubuti aei ibukiu," I tataro, "ma ibukia tariu ao mwaneu."

Imwiin bukamaruan atibun te maninganinga, e nakonako Beretitenti Monson irarikin ara ruu n okina nakon te ruu ae te tiretio. N te tai ae tawe, I namakinna inanou bwa I riai n teirake ao ni kaoa bwa e na rin inanon ara ruu.

I tei man taku, "Ara burabeti! Nakomai ao noorira. Ngaira kain Romania."

E taraa n aki ongo bwanaau. Imwiina, tabeua te tai imwiina, e oki rikaaki. "Romania!" e taetae ao e rinnako n te ruu.

E kamauriira ngaira ni kabane ao e taku bwa e rang n tangiriira. E kao-naki nanou ngke I noora te mata ni kukurei irouia raora aika tangiraki. "Ko rabwa, Tamara ae ko tangiraki,"

tataro inanou, "Tamara are i Karawa, ti na kanga ni buokia kain te aro mai Romania bwa a na karekea te namakin ae a na aki kona ni mwaninga n Am auti?"

I a tia n tataro, "ibukin te kakai aei n Am auti."

Ngke e kitana te ruu te burabeti, ai akea ae nanokawaki. I namakin-na bwa ti mena n te ruu ae moan te kakabwaiaki inanon te tembora. Bon te bwai are ti rinanona ae I aki kona ni mwaninga. ■

Doru Vasile, Bucharest, Romania

TE NGARE NI BUTIMWAI

Te tairiki teuana e karoa ana bootaki ni kakukurei ara uoote are ti a tia ni kabanei aoa aika a mwaiti ibukin katauraoana. Imwin te bootaki ni kakukurei e kaboo nakou temanna te kairake ae te tia kakae ma imwin tabeua te miniti e a manga oki ao e titiraki, "Bitobi, tao N na manga oki ningai?" I tuangnga bwa n te Tabati, ma e waekoa n taku te teinimwaane, "Tiaki, akea riki te bootaki ni kakukurei?" E a bon tia n rang ni kukurei ma kain te roronrikirake n ara uoote ngaia are e tangiria ni manga oki.

I marooro naba ma te tanga ae a tibwa ira te bootaki ni kakukurei ao I titirakinia bwa teraa ae a tia ni iangoia. Te buu te mwaane e taku, Ngke ti roko ikai, ti a tia n namakina te rau ao te mweengaraoi, "are e kakoauaaki naba iroun kainabana ni katoutouan atuuna. I bon kubanako n aio ibukina bwa ngke a moan roko, e bon rang mwaiti te aomata n taetae ni kawai ao ni karongoa. Ma e reitinkoa ao e taraai ao e titiraki, "Anne te Tamnei ae Raoiroi, kee?" I kubanako, I ti kona ni kangai eng.

A bon bat bwaai aika a karoaaki ni katauraoan te bootaki ni kakukurei aei, ngaia are n te tairiki anne ngke e a bane kanoana, te bwai ae I tangiria ni karoia bwa nang nako ni mweengau ao n rawekai ni matu. Ibukina bwa I a bon kua, e a aki reke te tai are Nna iangoa au marooro ma te koraki ake a tibwa kakae. Ngke I roko ni mweengau, I karoa au tataro ao .I a toka n te kainiwene, ma e aki reke matuu; n au iango ao I nora te Uea ae e ngare. Bon te ngare ni butimwai. N te tai anne I a moanna n uringii bwaai aika a kamiimi are a riki n te bootaki ni kakukurei.

I ataia bwa aia mwanano n tabeia ao te tangira irouia membwa n te uoote e a tia ni karikia bwa e na kona n ringaki iai nanoia nake taan kakae ake teniman. I ataia bwa te ngare ni butimwai bon ibukin te bwai are ti karoia. I aki kona n taua tangiu, ao I namakina ae I rang kakaitau ibukin te bwai n tangira are e anganiira te Uea. E a tia n anganiira te ngare ni butimwai. I kakoauaa bwa ana taeka te Uea a koaua; bwa ngkana ti kairia ae tao ti temanna te aomata Nakoina, ai korakorara kimwareireira n abanuean te Tama (taraa R&B 18:15). ■

Franklin Romero, Manabí, Ecuador

TIBWAUA AM KARAKI

Bwanaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira e boretiaki rongorongo aika koaua iaon atuun nako te euangkerio, ma ti kaineta ara tararara nakon ami taneiai inanon te mwakuri n ibuobuoki nakoia tabeman ao ni kaotan te ungannano ni maiuakinan te euangkerio. Karina am karaki n liahona.lds.org (kotea "Submit an Article or Feedback").

Ungan Nanoia Kairake n Ikawai ni Kabuta n te Ekaretia ni Maiuakina te Euangkerio

Iroun Mindy Selu

Ana Maekatin te Ekaretia

**E na iai n tainako
“reirei aika a na kaa-
ngaanga ibukiia aika
mwaiti n ota ao ni
kariai.” Ma e na iai
n tainako te iango n
rinea te onimaki iaon
te raraoma ke te aki
koaua.**

Te kawai n riki bwa Ana reirei Iesu e kaonaki ma taian kakabwaia—kakabwaia aika ti atai ao aika aki nooraki.¹ Ma a na iai taai ngkana te kawai anne, e aki bebete ke n angaraoi. Te riki bwa ana reirei Iesu Kristo e kainnanoa te mwakuri ao te anganano, ao n tabetai e kaangaanga ni kakaea te ungannano ni maiuakin tuua ao karoan anganano aikanne.

Ngkai te kairake n ikawai, ko bae n rangin n tabetabe naba ni karoai tabem aika boou, karoai iango ake a na iai mwii aika a korakora ni waakin maium, ao ni baireia bwa e na kanga arom n riki bwa ana reirei Iesu e na karinaki ni maium ake imwiina. Irarikin anne, e na iai bwaai n ana tua ke n rongorongan te Ekaretia ke inanon reirein te euangkerio aika ko aki rangin n ota iai ao kabwakabwaka aika ko kaitara ma ngaaai, ao tao ko teimatoa naba ni kantaningai kakabwaia ao n iai raraoma ke tabeiainga ibukin ana babaire te Atua ibukim.

Tabeman mai ibuakora a na titiraki n taai tabetai ngkana maiuakinan te euangkerio e botau ma kakabwaia aika ti a tia n anganaki n te berita. Ti na kona n kauntaeka ibukin aki namakinan te butimwaeaki irouia tabeman, bwa maiuakinan te euangkerio bon kabatiaan te mwakuri, ke e na taraa n rangin n rawata riki titiraki nakon kaekaaia. Ma te bwai ae katurua ana iango iaona bon te ungannano. Bukin tera ko karoa te bwai ae ko karaoia ao

ni maiu n arom are ko maiuakinna? Bukin tera ko teimatoa ni kawakin tuua, e ngae ngke akea ae mena irarikim n taraa te bwai ae ko karaoia?

N aki tabeakinna bwa antai ngkoe ao aekakira aron maium n te tai aei, te rinerine ni kakaea nanom ae korakora man karikirakean am onimaki iroun te Tia Kamaiu ao Ana euangkerio e a bon nakon am babaire.

Ti Na Nakon Antai?

Kakaean ao kawakinan te teimatoa ni kareke a te ungannano ni maiuakinan te euangkerio tiaki te kakaewenako ae onoti n ara bong. E ngae ngke e mena te Tia Kamaiu iaon te aba, aomata a teimatoa n aki ota ao ngaia are a kari-nei iai reirei aika E anga. Tabeman Ana reirei a kakauongo ao E kabwarabwara te tua ae taraa ni kamatauningaia—Tabena ae te “berena ni kamaiu” (taraa Ioane 6:35–58). A kaeka ma te nano uoua, a taku, “E matoatoa te taeka anne, ai antai ae kona n ongora iai?” (Ioane 6:60).

Kristo, n norakina bwa e kaangaanga irouia kokoauaan ke butimwaean te reirei aei, e titiraki, “E katatatatangkami aei?” (Ioane 6:61).

Irarikin are katukan aia onimaki iaon nano-uouaia,

a mwaiti Ana reirei aika "kerikaaki, ao a aikoa manga ai riri ma Ngaia" (Ioane 6:66).

Ma ngke e titirakinia nikiraia Ana reirei Kristo ngkana a na "nako naba," Timon Betero e ti anga te kaeka aika a riai n anga: "Ti na nako n antai? e mena i Roum taekan te maiu are akea tokina" (Ioane 6:67–68).

Aron Reken Ungan Nanora

Betero e ataa aron reken ungan nanona. Ti mwioko iaon oin bukina bwa bukin tera ti karaoa te bwai ae ti karaopia n te euangkerio: ara koaua n te ao te onimaki iroun Iesu Kristo. "Ti kakoauako ao ti ataiko," e kaeka Betero, "ba Teuare Moan te Raoiroi Ngkoe, are Natin te Atua" (Ioane 6:69; e kairaki ma katuruturuana). Man karekean te kakoaua ae korakora anne iroun Iesu Kristo, Ana aro, ao Ana mwakuri, ti kona ni kunea te nano ae korakora n reitinako ni maiuakina te euangkerio—e ngae ngke e taraa ni matoatoa, e ngae ngke akea temanna ae kinaa, ao riki ngkana tiaki koaua raoi bwa ti na karaopia.

E na kaangaanga taekinana n tainako." Ma e na iai n tainako te iango n rinean te onimaki iaon te raraoma ke te aki koaua. N aron are e taekinna Unimwaane L. Whitney Clayton man te Beretitentii n te Itingaun, "Te babaire ni kakoaua bon te kabanea ni kakawaki n rinerine are ti tuai ni karaopia."²

Ngaia are tera ae ti na karaopia ngkana ti a roko n tabo are bon ngaia raoi "e kaangaanga taekinana ao ke ni kariaia"?

1. Ira ana katooto Betero ao ana reirei Iesu ake tabeman aika a teimatoa n onimaki e ngae ngke e aki bebete ke e bebete ma a bon "nako." Ongora nakon aia reirei burabeti, abotoro, ao mataniwi ake tabeman:

"Iai taai n maaku ke te nanououa ke taai ni kaangaanga, ma ti na kateimatoa te onimaki are ko a kaman karikirakeaki iai. . . . *Tau ni kamatoai bwaai ake ko a kaman atai ao n tei ni matoatoa ni karokoa a roko atatai riki tabeua.*"³

"Anaa teuana te mwaneka ae bebete n te onimaki—ao imwiina riki. . . . Kabanea am iango iaon koaua [aika ko karaoi] kakoauai ao kariai koaua aikanne bwa a na rin n [am] iango ao inanom. . . .

"Moanna ma koaua n te euangkerio aika bebete."⁴

2. Wareware n tainako man booki aika tabu ao iri aia reirei:

"Kamatebwai ma te tataro mwaka ao iangoa Ana Boki Moomon ni katoa bong."⁵

"Ngkana e kan toua mwin ana taea Teuarei te aomata, ao e na ata te reirei, ba tao mairoun te Atua, ke tao I taetae mai Rou" (Ioane 7:17).

"Ao kam na riki ba taan toua mwin

ana taeka te Atua, ao tiaki ti taan ongo" (Iakobo 1:22).

3. Reitinako ni kawakini taian tuua.

"Kaeakai ara titiraki ma nanom ni koaua ngkana ti ukoukori raoi ni koaua ao ti na maiuakin tain tuua. . . . A kona ara onimaki ni buokira ni kakoauai bwaai aika akea nanoia nakoira n te tai anne."⁶

"Ngkana ko teimatoa n ongoteka, . . . ko na anganaki te atatai ao te ataibwai are ko ukoukoria."⁷

N tokin te tai, ungannanora e riaon are e taekinna Betero. Ti kakoaua bwa Iesu bon te Kristo, ao E kaira Ana Ekaretia ao iai irouna taekan te maiu are akea tokina? E kona ara onimaki Irouna ni nakorakora riki nakon "ae kaangaanga taekinana" ti na aki kona n ota iai n te tai aei?

Kaniwanga n Maiuakinan te Euangkerio

Ngkana ti baireia bwa ti na tangiria ao n irira te Atua ao Iesu Kristo

ao ni kawakin tuua nako a ngae ngke ti aki atai raoi, kaniwanga aika rangin n tamaroa. E titiraki te aro n aomata, “Tera ae I karekea man kara-oakina?” E kaeka man te reirei n te euangkerio: “Te rau n te aonaba aio, ao te maiu ae akea tokina n te aonaba ae e na roko.” (taraa R&B 59:23; Ita 12:34; R&B 84:38; Motiaeaa 2:41); ao, n aron ae taekinna Unimwaane Dieter F. Uchtdorf man te Kooram n Abotoro are Tengaun ma Uoman: “Ikai [inanon te Ekaretia] ko kona ni kunea te bwai ae kakawaki ae akea kabotauan boona. . . . Ikai ko na kunei taekan te maiu ae akea tokina, te berita ni kakabwaia ni kamaiuaki, ao te kawai nakon te rau ao te kukurei.”⁸ Ti na taekin tabeua.

Ngkana ti kabanea ara tai n ira Kristo ao ni karinei Ana tua, ti na karekei bwaai ni kabane ake a tia n taekinaki n te berita ao a mwaiti riki. Tiaki nanona bwa e na bebete ke n ota te kawai n tainako, ma te berita are ti a tia ni beritanaki iai ngkana ti teimatoa ni manga kaokaki rinanon maiura ao riki imwiin maiura ae mamate.

E ngae n anne, e rangin ni kamimi kakabwaia aikai, aki riai n riki bwa ungan nanora ibukin maiuakinan te euangkerio. N aki tabe bwa tera am titiraki are e reke iroum tai tabe bwa tera reirei aika ko aki ota iai, ma e kakawaki riki am onimaki iroun Iesu Kristo ao Ana Mwakuri ni Kamaiu are ngaea bon kingin nanom ni maiuakina Ana euangkerio, n ai aron te kawai naba are karoia Betero ao tabeman.

“Ungan nanora ao ara iango a kakorakorai ara mwakuri,” e taku Unimwaane Uchtdorf. “Te kakaoua ni koauan Ana euangkerio Iesu Kristo ae kaokaki bon te kabanea ni mwakaroiroi ibukin kaungakin maiura. E aki toki ni kaokiokia Iesu

aron mwaakan te iango ae raoiroi ao naano aika riai: ‘Tanimai nakoio n ami iango n taai nako; tai nanououa, tai maaku.’ (R&B 6:36).

“Ana kakoaua Iesu Kristo n te euangkerio ae e a tian ni kaokaki e na buokira inanon maiura n reiakina ana babaire te Atua ae onoti ao ni makuria imwiina. E anganiira te koaua ni koauan raoi, koauan, ao tamaroan te Atua, n reirein Ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo, ao n ana wewete mai ieta nakoia ara burabeti ni boong aika kaitira.”⁹

Ao ibukiu, N na teimatoa ni kataia, e ngae ngkana e na kaangaanga. N na teimatoa ni karaoa au tataro ao au kamatebwai ni booki aika tabu. N na kataia ni karaoa au kona ni kakorakoraa au onimaki iroun te Tia Kamaiu ni katoa bong. Ao N na teimatoa ni kataia ni maiu n aron ae E tangiria bwa N na maiuakina ao n onimakin Ana taeka ao Ana burabeti aika maiu ao abotoro n reireinai bwa N na kanga, n onimakinan te unganano are e riki tiaki ti man au onimaki inanon ao au tangira Ibukina ma man Ana anga karea ae akea tokina ao Ana tangira ibukiu. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Dieter F. Uchtdorf, “The Way of the Disciple,” *Riaona*, Meei 2009, 76.
2. L. Whitney Clayton, “Choose to Believe,” *Riaona*, Meei 2015, 38.
3. Jeffrey R. Holland, “Te Uea, I Kakoaua,” *Riaona*, Meei 2013, 93–94; e kairaki katuruturuana bon man te moan.
4. Rosemary M. Wixom, “Returning to Faith,” *Riaona*, Meei 2015, 94.
5. Thomas S. Monson, “Mwaakan ana Boki Moomon,” *Riaona*, Meei 2017, 87.
6. Rosemary M. Wixom, “Returning to Faith,” 95.
7. Russell M. Nelson, “Te Kaotioti ibukin te Ekaretia, Te Kaotioti ibukin Maiura,” *Riaona*, Meei 2018, 95–96.
8. Dieter F. Uchtdorf, “Nakomai, Raoniira,” *Riaona*, Nobembwa 2013, 24.
9. Dieter F. Uchtdorf, “The Power of a Personal Testimony,” *Liahona*, Nov. 2006, 37.

OUUA RINERINE

“Ana Kawai te Uea e aki kaangaanga. Te Maiu aei e kaangaanga, tiaki te euangkerio. . . . Te maiu aei e kaangaanga ibukira ni kabane, ma e bebete naba te maiu. Ti uoua ara rinerine. Ti kona n ira te Uea ao n entaau ma Mwaakana ao ni karekea te rau, ota, korakora, atatai, te onimaki, te tangira, ao te kimwareirei, ke ti kona n nakon kawai riki tabeua, ke kawai ake ti kona n nako iai n ti ngaira—n akean Ana boutoka, n akean Mwakana, n akean te kairiiri, n te rotongitong, te mangaongao, te raraoma, te rawawata, ao te nanokawaki. Ao I titiraki, e ngaa te kawai ae bebete riki?”

Unimwaane Lawrence E. Corbridge man te Itingaun, “Te Kawai,” *Riaona*, Nobembwa 2008, 36.

Te Moan Mwaneka nakon te Rairannano

I namakina te rotongitong n taonanako maiu. Ao imwiina I ataia bwa I riai n maroro ma au bitiobi.

Iroun Aurilas Peterson

Iuringa bairean au bong ni bwabetito ma mitinare. A titirakinai ngkana I tauraoi ni karaoa te berita aei ma Tamara are i Karawa. N akea raoi iangoakina irou ao ma nanou ae e onrake n te kimwareirei, I taku, "Eng!" I tangiria ni butimwaeae te bwaintangira ae onoti are e a tia n anganai Tamau ae tangira, ao I ataia bwa N na bon aki kukurei ngkana akea te Tia Kamaiu inanon maiu. Ma I aki rangi n ataia bwa tera arou nakon taai aika a na roko.

N tokina, e a roko te bong are e a kaman kariariaaki. I bon aki kona ni mwaninga, ao I rangi ni kukukrei.

Boong aika Rotongitong

Imwiin au bwabetito ao kamato-akiu, boong a waekoa n taraa n roo. I rinanon kaangaanga inanon au utu, ao e nako buaka ongotaekau n ana tua te Atua ni kabane. I aki ataia bwa tera ae N na karaoia, ao I tangiria ni kabwara nanou ni bwaai ni kabane. Taraan ae akea ae e ota irou.

I a tia n rangi n tatangira warekan ana Boki Moomon, ma n te tai anne I a katinanikua. N te bong teuana, ngke ai tii ngai ni mweengau, I namakina ana tangira te Tamnei ni wirikirikinai bwa N na wareka ana

Boki Moomon. I a kaman tataro mai imwaaina, ni kan karekea te kaeka are e na uota te rau nakoiu inanon korakaiu. I kaukia nakon Aramwa mwakoro 5. E kangai te Kibu 27: "Kam a tia n nakonako, ni kawakingkami bwa kam na aki reke n te bure imatan te Atua? Kam kona n taekinna, ngkana kam a weteaki nakon te mate n te tai aio, inanomi, bwa kam a tia n nanorinano n ae tau? Bwa ami kunnikai a tia ni kaitiakaki ma ni kamainainaki rinanon raraan Kristo, are e na roko ni kabooia ana aomata man aia bure?"

N tokina, I namakinna bwa I riingaki n taeka aikai. I ataia bwa I riai n raira nanou, ngaia are I bairea au tai ni kawara te bitiobi. I bon ataaki ae I maaku, ma I kairoroai n nako ni kawaria.

N ataakin raoi ana Berita te Atua

Ngke I a roko n ana aobiti te bitiobi, I namakinna bwa I kairua n te aro are I tangiria n rairaki n oki. Ma I tataro ni karekea te ninikoria n taekin bwaai ni kabane ake I bon riai n taekin. E butimwaeai te bitiobi nakon ana aobiti, ao imwiina e tataro bwa e na karekea ana ibuobuoki te Atua. E taetae nakoiu n ai aron ae E

taetae nakon natina te mwaane ao e kaota ana tangira nakoiu rinanon ana taeka. E anganai ana taeka n reirei ao e tuangai bwa N na karaoi bwaai tabeua bwa I aonga ni karekea kabwaraakin au bure mai iroun te Atua ao imwiina N na manga oki rikaaki ni kaitibo ma ngaia.

I rang kukurei ibukin te tai aei. I irii ana taeka n reirei ao n tokina I a ota n ana berita te Atua ibukin kabwaraan ana bure Aramwa: “Ngkana e kaota ana bure nakoim ao nakoiu, ao e rai- rananona ma te nano ae koaua, ngaia ae ko na kabwara ana bure ao N na

kabwara naba ana bure” (Motiaeaa 26:29). Imwiin au rairannano ma nanou ni koaua, I ataia bwa te Atua e a tia ni kabwarai au bure. N tokina I a kona n namakina ana tangira Tamara arei Karawa inanou, ao e kabebeteaki te rootongitong. I kukurei ao I kaka- tonga irou.

Te Bitiobi e Mena Ikekei bwa E na Ibuobuoki

Te bitiobi bon te tia tei ibukin te Uea ibukin te uoote. Ataia bwa e tau- raoi ni buokiko ni karekea te kukurei ni koaua are e katauraoia te Atua

ibukim. Onimakinna. Ngkana iai am kaangaanga ao ko riai n raira nanom, nako ao kakaea. E na buokiko.

I ataia bwa e aki beebeete kawarkina n tabetai. Ma ngkai e kabwabwara Beretitenti Lorenzo Snow (1814–1901) ana baire ae akea tokina Tamara arei Karawa: “I kakoaua bwa n te [mai] imwain te maiu aei] n te aonaaba n tamnei, ngke e taekinaki nakoira bwa . . . ti na rinanon te namakin anne are tia karekea ngkai, a bon aki bane ni kakukurei ao e aki boraoi te iango iai. . . . Ma e matata bwa ti nooria raoi ngke ti mena n te aonaaba n tamnei, bwa ti aonga n kakoroa bukin karietataakira ao mimitungira, e rang kakaawaki karaaoan aei.” E reitinako n taekinna, “Ti tauraoi n ira nanon ana kantanninga te Atua, ao n tokina ti a roko ikai” (*Teachings of Presidents of the Church: Lorenzo Snow* [2012], 110).

Te rairannano bon mwakoron irakin ana kantanninga te Atua. Ngaia are n oneanmwin are ko na maaka te bitiobi, karikia bwa raoraom. E a tia n rineaki iroun te Atua, ao e kona ni buokiko n raira nanom ao ni kamarurunga tamnei rinanon nakom nakon Iesu Kristo. E tangirira ni buokira te Uea, ma ti riai n anaa te moan mwaneka anne nakon te rairannano. N te aro anne ti na kona n noora te berita iroun Itaia 1:18 bwa e na kakoroaki nanona: “ngkana tao ai aron kunnikai aika a uraura ami bure, ao a na riki ni mainaina n ai aron te tino.” Ao ibukin karaaoan te rairannano anne, te bitiobi e tauraoi n ibuobuoki.

I kakoaua bwa te Atua e maiu ao Iesu Kristo bon ara Tia Kamaiu. Ngaiia ni kauoman a rang n tangiriira! ■
E maeka te tia korokaraki i Ouest, Haiti.

KAMATEBWA N ANA KAWAI TE UEA

Iroun Unimwaane
David A. Bednar

Kaain te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

Kawaekoan Ana mwakuri te Uea e kantaningaira bwa ti na reitinako n reirei, ni bitaki, ao ni waaki nako ma te onimaki iroun te Tia Kamaiu.

Te Banna ni Katooto ibukin Bwaai ni Kabane

N te kaotioti are e anga rinanon te Burabeti Iotebwa Timiti n Tuun 1831, e katanoata te Uea: “N na anganiko te banna ni katooto ibukin bwaai ni kabane, bwa ko aonga n aki mwamwanaaki; bwa e mena Tatan n taabo nako i aon te aba, ao e waaki nako ni mwamwanaia kaain te aonaba” (R&B 52:14).

Ma ae kamimi riki, te Uea e anganiira “te” ao tiaki “te” banna ni katooto ibukin bwaai ni kabane. I aki kakoaua ae te Uea e baireia ma te taetae “te banna ni katooto ibukin bwaai ni kabane” bwa iai ti teuana Ana banna ni katooto ae na kabonganaka ni bwaai ni

kabane. E ngae n anne, ana kawai te Uea e raonaki ma banna ni katooto aika kakaokoro ake a kona ni kabonganaki ni kakoroi nanon kaantaninga n tamnei aika kakaokoro.

Ara kabanea ni kouru n ara taneiai ni kamatebwai ao n anga reirei a riai n iangoaki raoi ao ni kabongana te banna ni katooto ke banna ake a na buoki kainnanora ao ni kakoroi mwiin kamatebwai aika a kantaningaaki.

Te Tamnei ae Raoiroi bon te Tia Reirei

Te Tamnei ae Raoiroi bon te kateniman n Utu n Atua ao te Tia Kaotioti, te Tia Reirei, te Tia Karaunano, Tia Katabu, ao E na kau-ring inanora bwaai ni kabane (taraa Ioane 14:16–17, 26; 3 Nibwaai 27:20). Unimwaane James E. Talmage (1862–1933) man te Kooram n Abotoro ake Tengaun ma Uoman e kabwarabwara, “Te Nakoa n te Tamnei ae Raoiroi n Ana mwakuri n ibuobuoki ibuakoia aomata e kabwarabwaraaki inanon

Kaoakin te Tamnei ae Raoiroi bwa
e na riki bwa te tia reirei bon te
kantaninga ae moan te kakawaki n
ana banna ni katooto te Uea ibukin
te kamatebwai.

TE KAMATEBWAI N TE ONIMAKI E KAINNANOA TE NANO AO TE IANGO AE TATAURAOI.

booki aika tabu. Bon te tia reirei ae kanakoaki mairoun te Tama; ao nakoia naake a kariaiakaki nakon Ana reirei E na kaoti bwaai ni kabane ake a riai ibukin nakoraoin te tamnei.”¹ Kaoakin te Tamnei ae Raoiroi bwa e na riki bwa *te* tia reirei bon te kantaninga ae moan te kakawaki n ana kawai ni kabane te Uea ibukin te reirei ao te kamatebwai.

Te tia kamatebwai ae kamwakura te rinerine ae tamaroa ao ni karaoi nakon reirei aika eti e kauka nanon teuanne ke neienne nakon te Tamnei ae Raoiroi—ao ni karekea Ana reirei, mwakana ni kakoaua, ao te kakoaua ni kamatoa. Ma te kamatebwai ao n te onimaki e kainnanoa te mwakuri n tamnei, te iango, ao n rabwata ma tiaki ti te kaeka n akean te mwakuri. N ara onimaki ae kairaki mai ieta ae koaua ao n teimatoa, ti kaotia nakon Tamara are i Karawa ao Natina Iesu Kristo e korakora nanora ni kan reirei ao ni karekei kaetieti mairoun te Tamnei ae Raoiroi.

Iangoia bwa a kanga mitinare ni buokiia taan kakaae n reirei man te onimaki. Karaoan ao kawakinan te motinnano n tamnei, n aron te kamatebwai ao te tataro n taekan Ana Boki Moomon, kawakinan taian tua, ao

kaeakin bootakin te Ekaretia e kainnanoa te tia kakaae ni kamwakura te onimaki ao ni karaoia. A kaineti naba reirei aikai nakoia membwa ni kabane, n raonaki ma kaaro, taan reirei, ao mataniwi.

Te anga reirei, kaungakiia, ao kabwarabwaraana—e ngae ngke a rangin ni kakawaki—aki kona n angan te tia kakaae, te ataei, ataein te reirei, ke te membwa te kakoaua ni koauan te euangkerio ae kaokaki. Ti ngkana e kateirakea aia mwakuri n aia onimaki ao ni kauka te kawai nakon te nano ae kona iai te Tamnei ae Raoiroi n anga te kakoaua ae matoa. Mitinare, kaaro, taan reirei, ao mataniwi a riai n reiakina aron te anga reirei ma mwaakan te Tamnei. N aron naba kakawakina, irarikin anne, bon te katabeaki ae a na riai ni buokiia tabeman ni kamatebwai i bon ibukiia man te onimaki.

Te kamatebwai ae I kabwara-bwara e riaon riki te konabwai ao te wanawana ao kawakinan ao manga taekinan te rongorongo. Te aekaki ni kamatebwai ae I taekinna e karikira bwa ti na kautiira nakon te Atua (taraa Aramwa 5:7), ni kaki te aro n aomata (taraa Motiaeaa 3:19), ni biti nanora (taraa Motiaeaa 5:2), ao n rairaki nakon

te Uea ao n aki manga tannako (taraa Aramwa 23:6). Te kamatebwai n te onimaki e kainnanoa te nano ao te iango ae tatauraoi (taraa R&B 64:34) ao bon mwiin te Tamnei ae Raoiroi ni uouota mwaakan ao ana taeka te Atua n nakon ao nakon te nano. Te kamatebwai n te onimaki e aki kona ni kaibibitaki mairoun te tia reirei nakon ataein te reirei, mairoun te mitinare nakon te tia kakaae, rinanon te angareirei, te kakaitara, ke te kataneiai man te taneiai, ma, e riai ataein te reirei ni kamwakura te onimaki ao ni mwakuria bwa e aonga ni karekea te atatai bon ibukin teuanne ke neienne.

Te Banna ni Katooto ibukin te Kamatebwai ao te Angareirei

1. Katauraoi nakon te kamatebwai. Ngkana ko kaei am kiraati n te Reirei n Tabati ao ni kakauongo nakon am tia reirei ae anga ana reirei, anne e raoiroi. Ma ngkana ko a tia ni mwakuri ao n tauraoi, ngkana ko iangoi bwaai aika e tuangkami te tia reirei bwa kam na wareki, iangoi, ao n tataroakin imwain te kiraati, e kona mwaakan te Tamnei n roko n ae korakora, ao te Tamnei ae Raoiroi e riki bwa am tia reirei. Te Katauraoi e karekea te kaotioti.

2. Uaia ni mwakuri ni karekea te rikirake. I tangiria n anaa ami iango nakon te kibu aei. "Rinea i buakomi te tia reirei, ao a aki riai ni bane n riki bwa taan taetae n te tai teuana; ma e riai n taetae temanna i mwin temanna ao a riai ni bane n ongora nakon ana taeka, bwa aonga ni bane ni karikirakeaki mai irouia ni kabane ngkana a bane n tia n taetae, ao bwa aomata ni kabane a aonga n titebo tibwangaia." (R&B 88:122).

Aio ana banna ni katooto te Uea ibukin te kamatebwai ao te anga reirei ae mwaaka. N na anga te kawai teuana n taraakin te kibu aei: "Rinea i buakomi te tia reirei." Antai te tia reirei? Te Tamnei ae Raoiroi. E kona n ae ngkana ko tangira te Tamnei ae Raoiroi bwa te tia reirei, ngkanne "ti na bane n aki [taetae] n te tai ae ti teuana, ma kariaia temanna bwa e na taetae ao ti na bane ni kakauongo nakon te bwai ae taekinna, bwa ngkana a bane n taetae, ao anne are e na karikirakeira ni kabane"? Temanna ae kona ni karekea te atatai anne bon te Tamnei ae Raoiroi.

Te uaia ni mwakuri ni karekea te rikirake e karekea te kaotioti. N taai aikai n te ekaretia, ti a reiakinaki ao tia reiakinii ao ni kataiai n riki ni kakai namakin n te aro n tamnei te banna ni katooto ni kamatebwai ao n anga reirei n te tamnei, kaangaanga, ao n anainano. Ti na karaoi n tainako bwaai aika ti a tia ni kakaraoi ao ni karekei mwiia aika ti a tia n tainako ni karekei, ke n rairinanora ao n reirei ao ni bitia ao n anga reirei n ana kawai te Uea n ae korakora?

3. Kaoia bwa a na karaoia.
Ti teuana te titiraki ae bebete ae na buoka ni kakoroa nanon te kouru aei. Tera ae ko na karaoia ma te bwai are

ko a tia n reiakinna? Te mwakuri iaon te kaotioti e karekei riki kaotioti.

I tataro bwa ti na kawakina ana kawai te Uea n ae kawaekoa, are ti na aki ti karaoa te bwai ae ti a tia ni karaoia n tainako n te kawai are ti a tia ni kakaraoia iai.

I kaota au kakoaua ni koauan maiun te Uea Iesu Kristo. I kakoaua bwa E maiu. E a tia n uti. E tei bwa atuuun te Ekaretia aei ao E kairi ana

waaki. E kaungaira ni kabane bwa ti na kawakina te rau ma Ana kawai ni kawaekoa ao n iri banna ni katooto ake E a tia ni katei ibukin rikirakera ao reiakinara. ■

Man te marooro are e kanakoaki n te tiemina ibukiia beretitenti n te mition aika boou n Tuun 25, 2014.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Taraa James E. Talmage, *Taekan te Onimaki*, 12th ed. (1924), 162.

TE KATAURAOI E KAREKEA TE KAOTIOTI.

5

KAWAI N REIAKINAKI MAN TE MAUNGATABU NI KABUTA

MAUNGATABU NI KABUTA BON TE TAI

AE MOAN TE TAMAROA N ikotaki ma kain te Ekaretia ni kabuta te aonaaba n ongora irouia taan kairiiri n te Ekaretia ao ni karekei kaetieti mairoun te Uea. Matakuakinana, ongoraeaakina-na, ao kamatebwaian rongorongo man te maungatabu ni kabuta a na uota te Tamnei nakon maiumi ao ni buoka karekean ami kakoaua. Bon am tai ni karekei ao ni karaoi bwaai ake ko karekei n te kaotioti nakoiom.

Aikai nimaua kawai ake ko kona n reiakin man te maungatabu ni kabuta.

1

KOREI AM TITIRAKI IMWAIN AE E WAAKI TE MAUNGATABU NI KABUTA

Anaa te tai ni korei am titiraki imwain ae e waaki te maungatabu, ao imwiina kakauongo raoi nakon kaeka ake a roko nakoiom n tain te maungatabu. Am tataro ao am titiraki a kona ni kaekaaki ngkana ko iri ao ni kakauongo nakon te Tamnei.

2

UKOUKORA TE REIAKINAKI IROUN KRISTO

Burabeti a kakoaua ao a reirei taekan te Tia Kamaiu (taraa Makuri 10:43). Ngkai ko ongora nakon rongorongo man te maungatabu, ko kona n iangoa te bwai are e reirei iaon te tia tae-tae ibukin lesu Kristo. Ko kona ni karaoa rinanin am koroboki.

3

TARATARAI TAIAN BOTONIANGO

Imwiin matakuakinan tabeua maungatabu ni kabuta, ko kona n ataia bwa ko a tia n ongo atuun te rongorongo ke te botoniango ae taekinaki ae raka iaon teuana. Baeten ake ko noori a kona n ae teuana man ana kawai te Tamnei ni buokiko ni kinaa te bwai are ko riai n reiakinna.

4

KOREI BWAAI AIKA KO REIAKIN MAN ANA BOKI MOOMON

Ko kona n reiakinia ae mwaiti man am kakauongo raoi nakon koroboki aika a tabu ake a taekinii taan kairiiri n te Ekaretia, riki ana Boki Moomon, are bon “kingiin ara ekaretia” (kabwarabwara ana Boki Moomon). Taraia ngkana ko kona n taua mwiina ni katoa tai are e taekinaki iai n te maungatabu ni kabuta. Kona rang ni mimi n te bwai ae ko kunea!

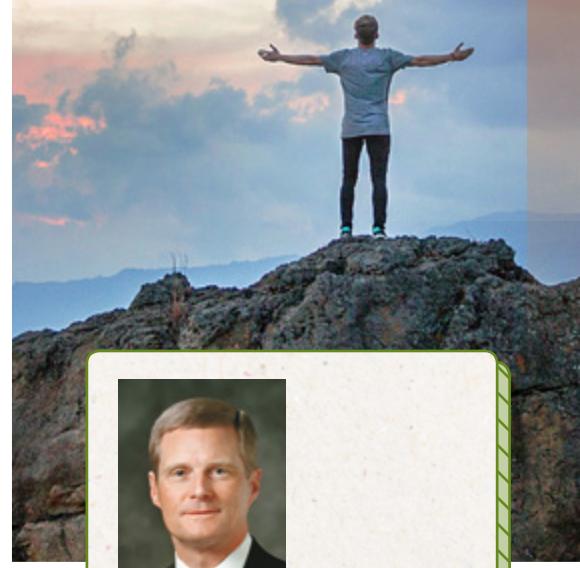
Iai irouumi te konabwai ni karekea te kaotioti ao ni mwakuriia ma te aki maaku.

Beretitenti Henry B. Eyring, “Te Uea E Kaira Ana Ekaretia,” Okitobwa 2017 maungatabu ni kabuta

5

E NA KAUNGAAKI NANOM AO E NA ANAAKI NANOM BWA KO NA KARAOIA

Korei rongorongo ao taetae ake a taekinaki ake a kaunga nanom ke a kao-ko ni karaoan te mwakuri. Aio e kona ni buokiko ni karaoa are ko reiakinna—ao e buokiko n uringii am iango ake ko riai n ururing imwiina! ■

Te reirei ma te onimaki e kainnanoa te tamnei, iango, ao te kakamwakuri n te rabwata ao tiaki tii karekeana mai irouia tabeman.

Unimwaane David A. Bednar, “Reiakinan ana Kawai te Uea,” iteraniba 50 n te bebwa ni kaongora aei

REIREINAKI IROUN TE TAMNEI AE RAOIROI

Roronrikirake aikai a katauraoi bwa a na reireinaki iroun te Tamnei imwain te maungatabu ni kabuta Aio te bwai are a reiakinna man te maungatabu are mai imwaina ao kakoron bwaa ake a karaoi mai iai.

Kaetieti aika a anainano

I kaungaaki man te maungatabu ni kabuta.

Ngke I kakauongo nakon te kaetieti mairouia ara mataniwi ni beku ibukiia tabeman, onimakinan Kristo, ao n teimatoa n taua te kai te biti, I namakina ana kakoaua te Tamnei are Raoiroi bwa e koaua te euangkerio aei, ao ti kona ni karekea te maiu ae akea tokina man kawakinan tuua ao iriiran ana taeka te Atua. I a tia ni katei au kouru bwa N na anga riki te ibuobuoki inanon au komiunitii ao ni kakorakora au kakoaua rinanon au tataro ni katoa bong ao ni kamatebwia koroboki aika a tabu. I ataia bwa ngai te nati te aine iroun Tamara are i Karawa. E maiu ao te tangirai n aki toki ao n tainako.

Madelyn B., ana ririki 16, Delaware, USA

Taekana: Te kabanea n ikawai irouia tarina ao mwanena aika teniman, n tia ni biri nríi nukan te aba; e tatangira te wareware ao te anene, e tatangira te taetae n Spanish ao ana kantaninga bwa e na anga te reirei iaon te taetae n Imatang bwa ana kauoua n taetae.

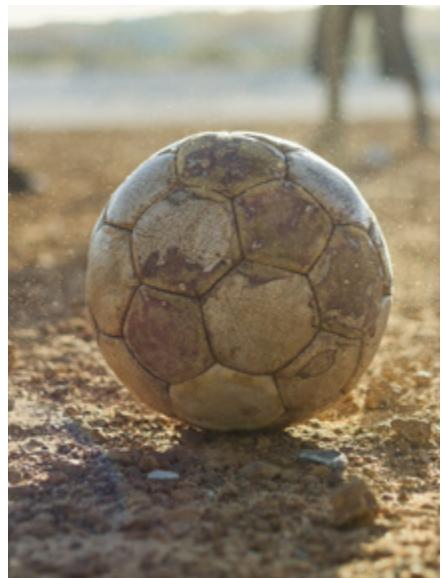

Kaeka Nakon Titiraki

Imwain te maungatabu ni kabuta lai au titiraki aika ouua: (1) N na kanga ni kateimatoa anuau ae tamaroa ao ni buokiia raraou ngkana a karaoa te babaire ae buakaka? a (2) N na kanga ni kakoaua n te Ekaretia ao a na aki bwainikirinai? N tain te maungatabu, te Tamnei e kakoaua nakou bwa I aki maroa. Ngkai I ataia bwa man kamatbevia koroboki aika a tabu ma nanou ni kabane, N na karekei kaeka nakon au titiraki ibukiia raoraou. I ataia bwa Tamau e kakauongo nakon au tataro, ao N na kataia n tamaroa arou ni katoa bong.

Isaak R., ana ririki 13, Pichincha, Ecuador

Taekana: Te riki temanna; kan kakatanga te biano, butibooro, kaunrabwata n Tiaban, uua, anene, karao kanre, kan riki bwa te taokita, ana kara ae tatangiria te kiriin.

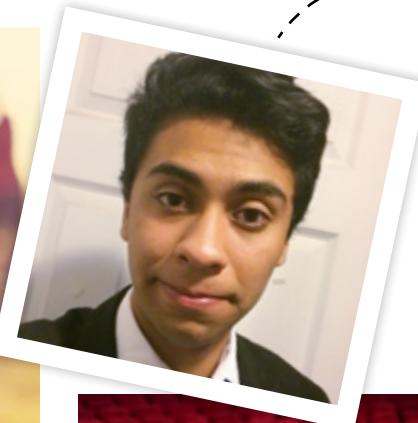

Ingainga n Reirei

I namakina te Tamnei ae rang korakora n te maungatabu ni kabuta. Ngkai l waaki ni katauraoi titiraki ao ni katauraoai n te maiu n tamnei ibukin te maungatabu, e a tia n rang ni kakorakora nanona inanon maiu, ao l a kona n reiakina ae mwaiti riki rinanon maroro teuana imwiin teuana. I rang kakaitau ibukin te burabeti ao abotoro, ao l ataia bwa a karokoaki mairoun Tamara are i Karawa bwa a na kairiira ao ni bweeni maiura!

Ben H., ana ririki 17, Kentucky, USA

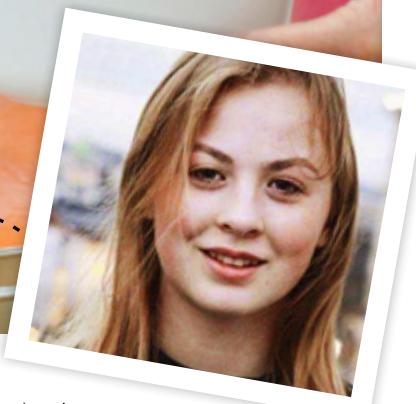
Taekana: tangiran te takakaro; takakaro n te bwati-ketibooro ao te teeniti n te reirei; tatangira te tikii, toka iaon te tinoo, mwamwananga, ao tamwarakean te maunga.

Kaokao nakon te Rikirake

Maungatabu ni kabuta e kakorakoraai ma te nano n ira kawain ana euangkerio les Kristo. E buokai bwa N na ataia ao n ota bwa aio bon te Ekaretia ae koaua, are e uota te ota ao te kakukurei. I namakinna bwa te Tamnel e kaoai bwa N na rikirake ni katoa bong ao N na wareware n ana boki Moomon ni karekea te kokoaua ae matoatoa n te euangkerio. I kokoaua bwa Tamara are i Karawa e tangiraki bwa N na kakauongo nakon rongorongo aikai.

Vicente A., ana ririki 16, Metropolitan Region, Chile

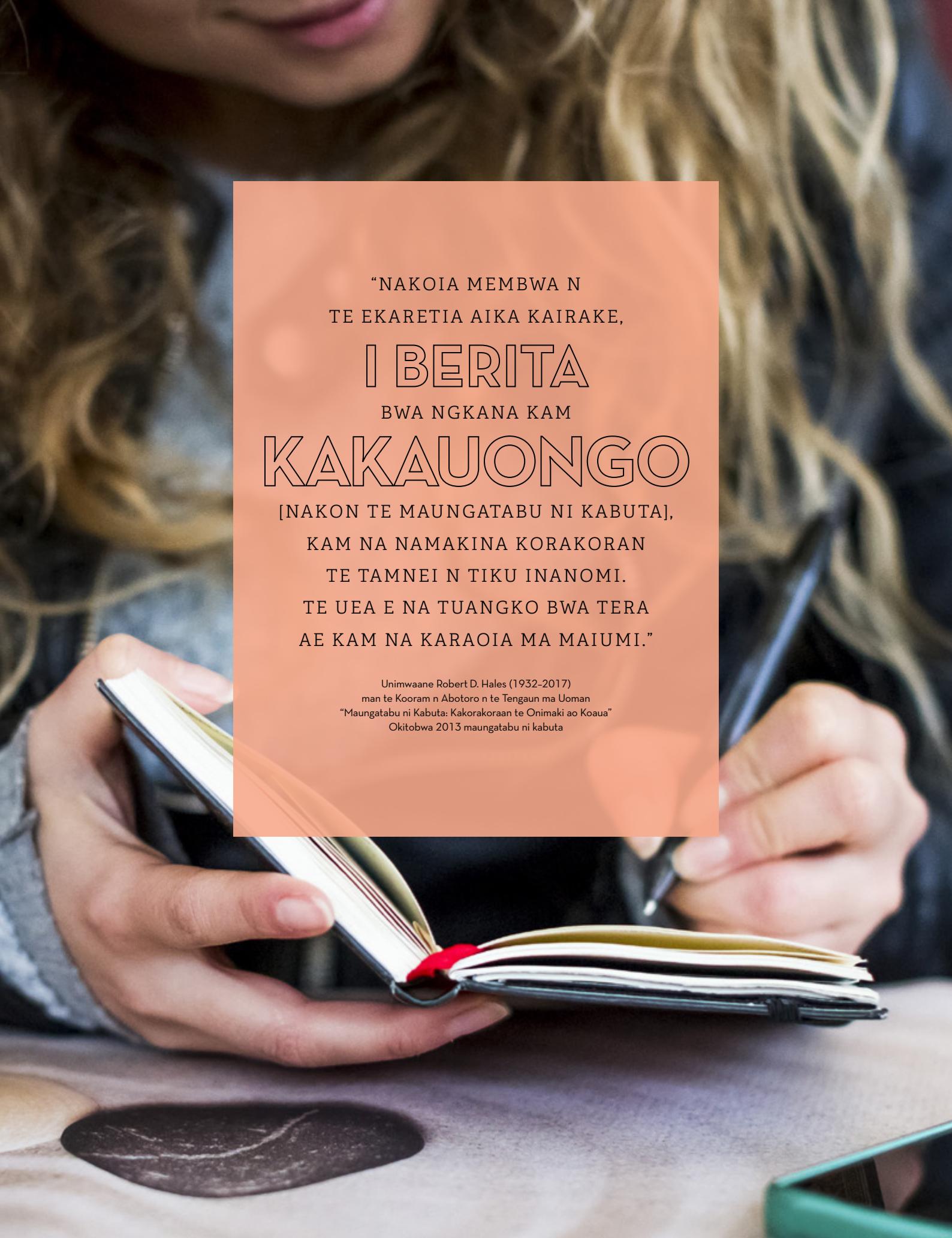

Ukoukora te Ota

Te ririki are mai imwaaina e bon rang matoatoa irou. Tamau e taonaki n te aoraki ae te kaentia, ao iai taan iowawa aika a kakiriwe n ara kaawa. I taonaki n te maaku, ni kan ataia bwa N na kanga n namakina te rau ngkai l maaku ibukin kamanoau n te maiu n rabwata ao n tamnei. Man te maungatabu ni kabuta l reiakina bwa l kona ni karekea te rau ngkai ti maiuakina te raoiroi, ni kaoni nanora n te onimaki, ao ni kawakin iango aika ake a tokii. I kaungaaki bwa N na rairaki nakon Kristo n taai ni kanganga n onea mwiin onimakinan oin wanawanau. I ataia bwa l kona n tokanikai n ana kariiri te roo man ukoukouran otan Kristo ae otamwaaka.

Olivia H., ana ririki 17, Belgium

Taekana: Tia uua; tatangira n ibuobuoki, n raonaki ma te anganano n te umwanikuuka ni karaoa te tuubu, mweengaia ataei ake aki mwanuokinaki, ao ana burokuraem aia reirei aika aki toamau.

A close-up photograph of a person's hands. One hand holds an open book with a dark cover, while the other hand uses a pen to write in one of the pages. The background is blurred, showing what appears to be a traditional woven basket.

"NAKOIA MEMBWA N
TE EKARETIA AIKA KAIRAKE,

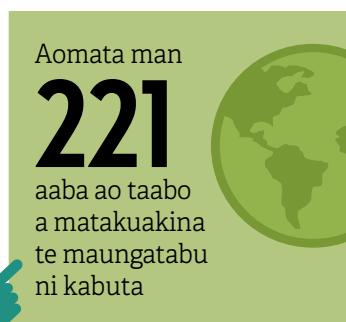
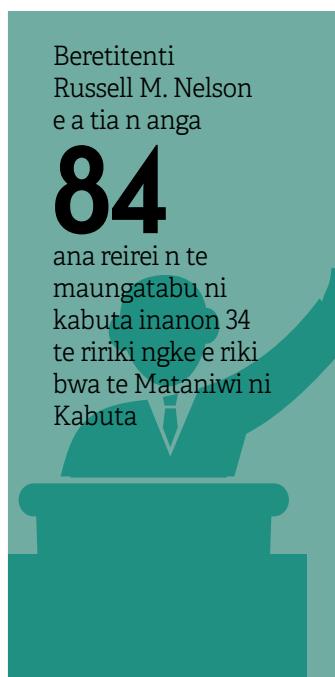
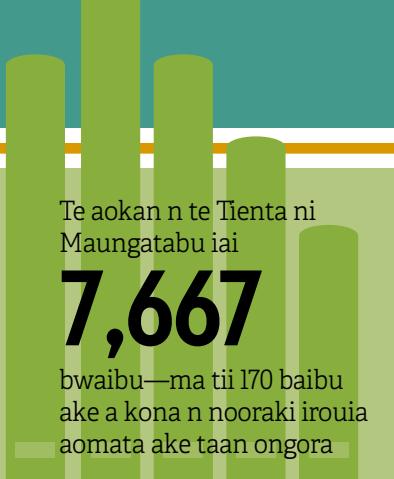
I BERITA BWA NGKANA KAM

KAKAUONGO

[NAKON TE MAUNGATABU NI KABUTA],
KAM NA NAMAKINA KORAKORAN
TE TAMNEI N TIKU INANOMI.
TE UEA E NA TUANGKO BWA TERA
AE KAM NA KARAOIA MA MAIUMI."

Unimwaane Robert D. Hales (1932-2017)
man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman
"Maungatabu ni Kabuta: Kakorakoraan te Onimaki ao Koaua"
Okitobwa 2013 maungatabu ni kabuta

Koaua ibukin MAUNGATABU NI KABUTA

KATANOATA AIKA KAKAWAKI AKE A KANAKOAKI INANON TE MAUNGATABU NI KABUTA:

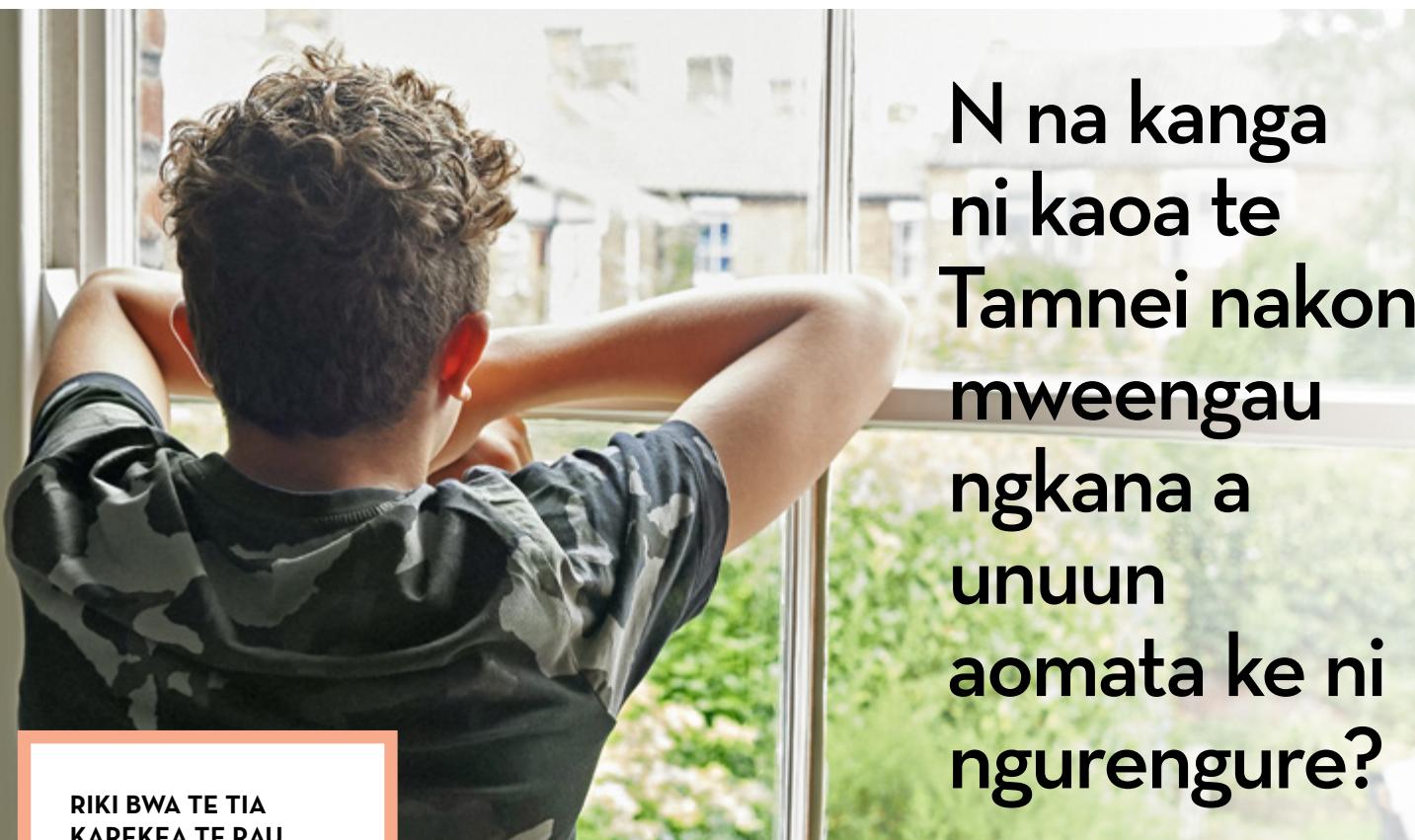
TEBETEMBWA 1995:
“Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaaba”

EBERI 1998:
Katean tembora aika uarereke

EBERI 2001:
E a Nako Mwanen te Reirei ae Teimatoa

OKITOBWA 2012:
E a Kerikaaki Aia ririki mitinare

EBERI 2018:
Mwakuri n Ibuobuoki n onea mwiin te reirei n te mweenga ao te kakawari n reirei ni mweenga

N na kanga ni kaoa te Tamnei nakon mweengau ngkana a unuun aomata ke ni ngurengure?

RIKI BWA TE TIA KAREKEA TE RAU

"Ngkana ti aki
kona ni bita aroia
aomata, tina kara-
oa te mwakuri n
tararuai raoi arora
i bon ioura....

"N reken te kau-
ntaeka ao te kaia-
ngatoa i marenaia
kain te utu, ara
bwai bon te reitaki
, te ongora, ao te
uaia ni maroro."

Unimwaane Marvin J. Ashton man
te Kooram n Abotoro n te Tengaun
ma Uoman (1915-94), "No Time
for Contention," Ebeeri 1978
Maungatabu ni Kabuta.

Kabwara Am Bure

Ngkana I rinanon te kau-
ntaeka, I a tia ni kunea
bwa taekinan kabwara
au bure ao kinaakin
ae ko bon bure e ngae
ngke ko iangoia ke ko ataia bwa ko
eti, e buoka uotan te rau ni kaokia
nakon te ruu. N te tai anne kararoa-
ko, kainababwu, bita te marooro, ke
ukera te bwai ae kam na boraoi ni
iango iai. E na aki maan manga okin
te Tamnei ae Raoiroi.

Ten Dylan M. 15 ana ririki, California, USA

Ti te Tangira

I a tia ni kunea bwa kaotan te tangira
ae kororaoi nakoia kain au utu e kaoa
te Tamnei bwa e na maeka ni mwee-
ngara. E taetae te burabeti ni kabotaua
te tangira bwa te bwai ni kaunganano
ae e karika te bitaki ao te oera ae
boiarara ae karekea te kamarurung
nakon te tamnei. Tamnein te tangira e
karekea te Kamanoaki ao te rau n te
mweenga.

Joseph C., 18 ana ririki, Arizona, USA

Marooro nakoia Am Utu.

Ngkana tiaki kain te ekaretia am utu,
tuangjia nakobuakan am namakin
ngkana a kauntaeka ao butia bwa ana
katamaroa. Ngkana e aki mwakuri
anne, tatato ao kataia riki. Ngkana
ngaia kain te ekaretia, kauringia bwa
ngaia bon natin te Atua ao bwa ana
riai n totokoi itabaraara.

Carolina S., 19 ana ririki, Goiás, Brazil

Tataro ibukin te Tamnei ae Raoiroi

Ni katoa tai are kain te utu a kakauntaeka, ao e kangaanga namakinan ae iai te Tamnei ae Raoiroi, ma tiaki nanona bwa ko aki kona n namakinna ngkana ko bon tau. Tataro inanom bwa e na korakora riki te Tamnei ae Raoiroi ao kaka-uongo nakon te wirikiriki are e na roko. E kona ni buokiko Tamara are i karawa n namakina te rau ao e mwaa-tai ni karokoan te rau anne nakon mweengam.

Nei Katie G., 17 ana ririki, Utah, USA

Kataia karekea te Rau

Marooro ma am utu ni katoka te kangaanga n te kawai ae e na ibuobuoki nakoia ni kabane, ke tibwaua teuana te kibu ke anenea tekorana kunan te aro. Ko kona naba ni butia Tamara are i karawa ibukin te ibuobuoki ni katokan te kangaanga. N aei, ni kabane a na raoi ao a na kona ni katoka te kangaanga n aki kainanoa ae e na iai te tatakarua ke te kakiriwe. Akea te nanokokoraki bwa te Tamnei ae Raoiroi e na kaonrakei ngkami ma te rau ao e na anganiiia ni kabane te nano n aki kan manga un.

Ten Luis F., 14 ana ririki, Playa del Carmen, Mexico

Taiān kaeka a kantaningaaki ibukin te ibuobuoki ao kaotan te koaua, ao tiaki ibukin katanoataan ana reirei te Ekaretia.

E korakora riki te koaua nakon ae tii te namakin?

Te koaua bon te bwai are e taekinna te tia Kamaiu ngke E tuanga Betero, “Ba e aki kaota aei nako im te iriko ma te rara, ma E kaotia Tamau are i Karawa” (Mataio 16:17). Bon te atatai mai iroun te Atua ae e kaotaki rinanon te Tamnei ae Raoiroi.

E taetae te Tamnei ae Raoiroi n te bwana ae ti namakinna riki nakon ae ti ongo, ma a roko “n am iango ao i nanom” (R&B 8:2; e kairaki katuruan kakawakina)—ara iango ao ara namakin naba.

E kabwarabwaraa te Burabeti lotebwa Timiti tamnein te kaotioti bwa te namakin ae “te wanawana ae e Itiaki ae e raanga nakoim, (n anganiko) taian iango aika a karina nakon am iango” (*Teachings of Presidents of the Church: Joseph Smith* [2007], 132).

Ngkana ti katuka ara iango ao nanora—ara ururing, ara namakin, ao ara kantaninga—nakon te Atua, e kona n taetae nakon ara iango ao nanora ma te bwana ae e marara man te Tamnei ae Raoiroi. Ngkai e reitaki ma tamneira, namakin ao iango tabeua a taraa n raanga nakoira. Aio te koaua ae E anganira.

Tera am iango?

“N na kanga ni kakaeia raoraou aika raoiroi kateia?”

Kanakoa am kaeka ao, ngkana e tangiraki, te tamnei ae tamaroa imwaaín Nobembwa 15, 2018, n [iahona.lds.org](https://www.iahona.lds.org) (kotea “Submit an Article”).

Kaeka a kona n rinanoaki ibukin abwakiia ke mataataia.

Kawai Aika A na Katauraoiko ibukin Taai Aika na Roko

Iroun Leah Barton

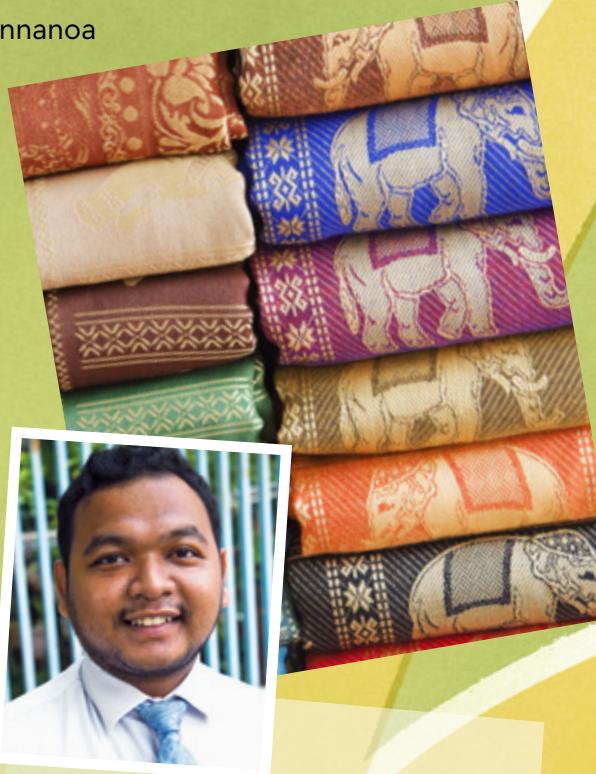
Ana Maekatin te Ekaretia

taku bwa tiaki te iango ae tamaraoa ibukin te ataeinnaine ae 14 ana ririki ngke e mii bwa e mena inanon te ru ae bubura man bubu, ni uota te tiabobra ae e a rara, ni kaitiaka ana auti temanna te aoti n te auti ae bubura ae boira. Ma I mena ikekei ngkana e bwara te reirei ni katoa bong ni karokoa ae I a ikawai ike I a karekea au mwakuri ae kaokoro.

Bon tiaki raoi au iango aei ae N na mwakuri n tain te reirei ae te kauarinan, ma I ataia bwa ngkana I kan karekea au mwakuri ae I tangiria n taai aika a na roko—te mwakuri are e aki irekereke ma kaitiakan mwiia maan—I kainnanoa te kan reirei riki n te kaoreti, ao te kan nakon te kaoreti, I kainnanoa te mwane. I ataia i bon ibukiu, bwa te reirei bon te kawai ae riai nakon te (kantaninga) ibukin karekean te mwakuri.

Te bwai ae tamaraoa bon te kawai teuana ae I a tia n rinea mai ibuakoia aika mwaiti are ngaia are e kona ni buokiko n reirei aron te mwakuri ao ni katauraoi ibukin kainnanom. E atongaki aei bwa te riki n toronibwai n rabwata ao n tamnei. Ngkana ko iangoi rakan riki am kawai, kataia n rinea te kawai are ko taku bwa e na kona ni katauraoiko raoi.

Karaki aikai bon mairouia aomata ake ko uaroro ma ngaiia tabeua te ririki n nako. Man irakin aia katooto kairake n ikawai aikai, ko kona ni kunea oin kawaim nakon te riki n toronibwai ae nakoraoi.

IANGOI KAINNANOIA KAAIN RARIKIM

Iroun Oudom Piseth, Cambodia

Ao man kani kakoroan nanon au kouru, I aki toki n tuangai bwa te mwakuri korakora e rangin ni kakaawaki, ma te kawai teuana naba ae I riai ni kanakoraoia bon man te mwakuri n timwaati. Imwiin au mition i Engiran, I oki nako Cambodia ao n tarataraa te mwakuri n te mwaakete ngkana e tauraoi. I tarai bwaai n aron maanin te kataneiai ni karekean te mwakuri man tatabeua boon te kataneiai.

I kunea bwa te burokuraem n te kataneiai bon te tia kabooi nako kunnikai e uarereke ma e kakaongora, ao aki rang ni mwaitibati aomata aika a karoia. I noria bwa te mwakuri ae raoiroi ao I baireia bwa N na anaa te burokuraem aio. E tuai bane au burokuraem ma I bon n tiku naba n riki bwa te tia kabooi nako bwaai ibukin te kambwana ni kunnikai.

Kakaean te mwakuri ae eti e kona n rangin ni kaangaanga, ma I ataia bwa au Tia Kamaiu ae na buokai ao ni kaungaai.

Engae ngke ko reirei n te kaoreti, man ukoukoran te mwakuri, ke n reiakina te mwakuri, ko a karikirakea iai te katei ae e kakawaki ibukin katean abanuean te Atua.

KABONGANA TE REIREI NI KAUKII MATAROA

• Iroun Iolanda Teixeira, Cape Verde, Africa

Eaki toki tinau ni kaungai ma te taeka ae kangai, "Te reirei bon kingin te tokanikai." I tangira te nakoraoi n tai aika a na roko ibukiu ao riki ibukiia au utu, ao karaoon aei, I kainnanoia ni kan reitanako au reirei. Ibukina bwa akea te mwane n nako n reirei n te kaoreti n te tai aei, I bubuti ibukin te tikaoratibu bwa I kan kaea te reirei ni mwakuri ao ni kamatebwaa ana tititem ao aron karaoon te kaombiuta.

Inanon au tai n reirei I kaitara ma kaangaanga aika kakaokoro, ma e aki katokai ni waaki nako ma au iango are e tiku iaon kan kanakoraoan arou nakon taai aika a na roko. E rangin n ibuobuoki te tataro, I aki toki ni bubuti buokau mai iroun te Uea. I a tia ni kabanea au tai ibukin au reirei, ao n te bong aei N na teimatoa ni kabanea au tai nakon au mwakuri, n anga au kabanea n tamaraoa n riki bwa te tia karao kaombiuta ao te tia ibuobuoki n te mwaakete.

MWAKURI NGKAI NAKON TE BWAU AE KO TANGIRIA N TAAI AIKA A NA ROKO

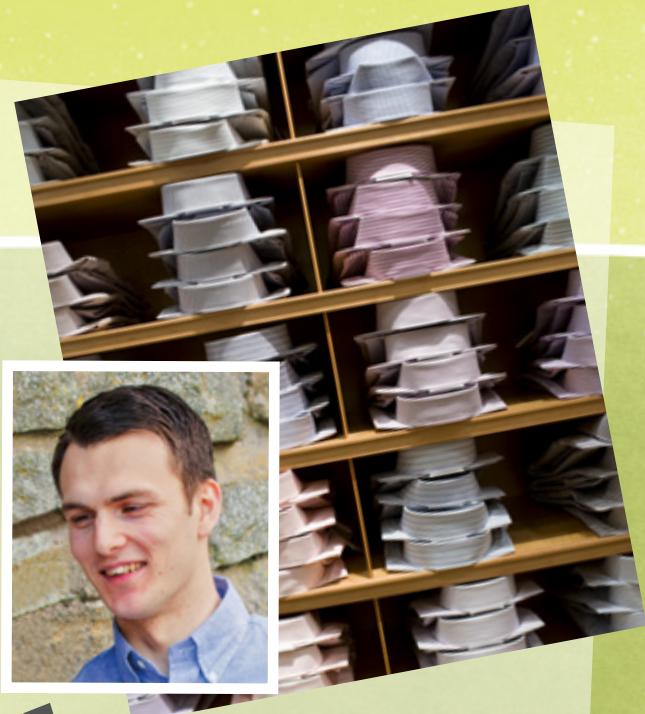
Iroun Ann-Sophie ao Lawrence Cavin, Scotland, UK

Ann-Sophie: I tatangira ni kamatebwai n te bwai ae I tangiria ni kamatebwai iaona e korakora bitakina ngke I a roko n au ririki ae imarenan 13 ao 19. Imwiin banen au reirei man te reirei ae rietaata, I anganano bwa N na mwakuri n te onaoraki ibukin onoua te namwakaina. Man te tai anne ao au iango ngkoa lare I kan riki bwa te neeti, ma akea au kaantaninga ae N na kona ni karaoia.

N au kiraati n te riki n toronibwai n au uoote, ti tuangaki bwa ti na rinea te mwakuri ae ti tangiria e ngae ngke akea ara atatai iai. I tataroakina bwa tera ae N na karaoia, ma e aki toki n roroko n au iango ae N na neeti. I baireia bwa N na ira ana wirikiriki te Uea.

Karaoan te kawai aei e aki bebete. Ni moanakina, I karaoa au ukeuke iaon te burokuraem ibukin te neeti bwa tera ae N na riai n kainnanoia ni kamatebwai. I taetae nakoia aomata aika a tia n rinanon te aekaki ni waaki naba aei. Te moan tai are I

kataa te burokuraem ibukin te neeti, I katukaki ibuakoia taan tataninga. Ma e aki bwara nanou; I a manga anga naba arau ao n tokina I butimwaeaki nakon te burokuraem. N tabetai ko na riai n taotaonaki n nano ao n onimakina Iehova ma nanom ni koaua bwa iai Ana babaire ibukim.

Lawrence: Ngke I ataei riki, I katea te kouru bwa N na riki bwa te kabanea n tamaroa n aomata n aki tabe bwa tera te reirei ae I kamatebwai ke tera te mwakuri ae I karaoia. I aki toki ni kataia ni kamatebwai ao n kanakoraoa riki au tai ibukin karekean te tokanikai.

I mwakuri ngkai bwa te manatia ibukin te kambwana ni kunnikai, ma nanou I tangiria ni kaina te taanga ni bureitiman. I Scotland, ko na riai ni maeka n te aba n te maan ae teniua te ririki ao ngkanne ko kabaea aram ibukin te kan riki ni bureitiman. Man te tai are I kitana te aba inanon ouua te ririki ni mwakuri ni mitinare, N na tataninga tabeua riki te namwakaina imwain riniu.

E ngae ngke e a tia n riki bwa te bwai n totoko ae bubura, I bon aki bwarannano. Iai au mwakuri ae tamaroa ibukin au utu, ao I a tia ni mwakuri korakora ni kakoaua bwa iai mwiin au mwakuri ae tamaroa ibukin taai aika a na roko.

N aroia kairake n ikawai aikai, ko kona ni kunea bwa a kona kawai aika kakaokoro aikai ni katau-raoiko n tararuaiko ma am utu nakon taai aika a na roko. Ma am kouru anne n am iango, ko kona ni babaire ibukin kanakoraoana. Unimwaane Dieter F. Uchtdorf man te Kooram n Abotoro ake Tengaun ma Uoman e reirei, "Ti a bane ni karaoa ara kabanea n tamaroa ao ni kaungaa te katei nakon te kabanea n tamaroa ni bwaai ni kabane aika ti karaoi. Ti a katei ara iango ao rabwatara nakon te kabanea ni kakimwarerei n tai ibukin te mwakuri ake a karekeaki n te bong ae boou" ("Two Principles for Any Economy," Okitobwa 2009 maunga-tabu ni Kabuta). Ngkai ko kabanea am tai ngkai iaon te reirei ao te mwakuri, ko na karaoi anua ake a na kona ni buokiko n namakina riki te onimaki ibukin taai aika a na roko. ■

Ana taeka te Eeta: langoa ni butitia am bitiobi bwa e na kabwarabwarako nakon te tibetiriti ibukin te riki n toronibwai n am titeiki. A kona ni buokiko ni kakaai aanga ibukin am reirei ao am mwakuri nakon taai aika a na roko.

KAKAEA KAWAIM

1.

KINAKO I BON IROUM

Tera ae ko konabwai iai? Tera ae ko kan kakaoia? Kaekaan titiraki aikai a kona ni buokiko n ataa te nakoa ae tau nakon rabakaum, mamaten nanom, ao am tarena aika a kaman reke iroum.

KINRAEA: langoa n titirakinia am karo, am tia reirei, ao raoraom bwa tera te tarena ae a taku n aia iango bwa iai iroum. Ko na bae ni mimi n te bwai ae a na taekinna!

2.

KINAA TE AONAABA AE KATOBIBIKO

Tera mwakuri aika a kainnanoaki n te tabo ae ko maeka iai? Tera kambwana aika a kakateirake aika tangoaki? Ko wanawana riki n rinea te kawai n te mwakuri n te aono are e rikirake ao e na bae n reke aia tai nakon taai aika a na roko.

KINRAEA: Kaoretii, iuniwtiri, ke reirei aika kaboaki n tainako a atai rabakau aika kainnanoaki ao tera taabo ni karaobwai aika a rikirake.

3.

ATAA TE BWAI AE KO RIAI NI KARAOIA IMWIINA

Tera te katauraoi ae kainnanoaki ibukin te mwakuri ae ko tangiria? Ko na karekea ia te kataneiai ao te reirei ae ko kainnanoia? Ko na kanga ni kabwaka mwane ibukina? N te aro bwa ko na karekea te kouru n te nakoa ae teimaan, ko riai n ataia bwa ko na kanga ni karoko ikekei.

KINRAEA: langoa n tae-tae nakon temanna ae e a kaman karaoa te bwai ae ko tangiria ni karaoia. Titirakinia. Angiia aomata a mamate nanoia n angaanga te kaetieti ao iango iaon te anga karea.

Kabutan ana Tangira te Atua

Iroun Allie B., ana ririki 12, Kentucky, USA

Tabeua te tai ae nako Ngai ma au utu ti mwaing nako Kentucky. I bon rangin nanokawaki ibukina ngkai I a kitaniia raoraou ni kabane ao au utu. E rang kaokoro Kentucky ma are I tataneiai iai. N te moan tai ngke ti nako n taromauri, I nooria bwa a aki rang mwaiti aomata ikekei. Ngke I ataia bwa e rang uarereke au mwaanga, I baireia bwa n oneanmwiin ae N na aki kabuakaka au iango ibukina, iai te bwai ae N na karaoia nako iai.

N te bong are imwiina, Ngai ma tinau ti nako n te titooa. Imwaain ae ti kitana te auti, I tauii ni baiu bwa-bwati ni kaati aika a na kabutaki. Ngke ti a roko n te titooa, I karekea te kanree ao n nako bwa a na tuoaki au bwai. Te tia bobwai e orea boon te kanree, imwina e a anganai. I a manga kaokia nakoina. E taraai ma te nano-uoua ao n taku, "Ko a tia ni kabooa aio, neiko."

I taku, "I ataia, ma I anganiko bwa te bwaintangira." Ngkanne I a katokaa te kaati iaon te kanree. E moangare ao e karabwaa. E taraa aan te kaati, are I korea taekana iaona, "Aomata ni kabane bon natin te Atua." I boonako ma te kukurei, n ataia bwa e ngae ngke tiaki kaain te Ekaretia, I a tia ni karaoa te bwai ae tamaroa.

Rimwi n te bong anne, I uringnga bwa I kaitkui nikiran taian kaati irarikin te mitiin n oromwane! N are imwiina ti nako n te titooa, I nako n titiraki ngkana a bon tiku naba kaati ikekei. Ngkanne iai te bwai ae I nooria, ao I tei n aki kakamakuri. Tao bon nimaua mitiin n oromwane ae iai irouia kaati akanne ae kangai taekana, "Aomata ni kabane bon natin te Atua." E tibwatibwai te tia oromwane! I namakina te kukurei ibukin te bwai are I karaoia. ■

Te Tataro n te Mwanono

Iroun Carsen K., ana ririki 11, Utah, USA

Nte ririki ae nako I nako n rianna ma tamau ao tariu. Ti rianna rinanon te tabo ae mwanono man nano. N te tai ae waekoa ti a waaki n neweaba irarikin kawain te turein. Ti kunei nangananga aika a bubura ao taabo ni matakai mai eta aika tamaroa. Ti tabe n tamwatamwarake i nanon kawaira n riaon atibu aika kakai bwaka ao maunga aika katati.

Imwiin te tai ae maan ao tia bon bua. Ti aki ataia bwa te kawai raa ae ti na roko iai i kabin te mwanono. Tia bae n te buakonikai ae matenten, n aki kona n noora taubukin ao kabin te mwanono. I a moanna n rangi n un. I aki ataia bwa N na nakea, ao ai uana naba ma tamau!

E nang moanna n roo ao ni mwaitoro, ao ti a kan aki

kona ni kiitana te mwanono. I ataia bwa Tamara are i Karawa e ata te kawai n otinako.

I taku, "Ngkana ti tangiria n otinako mai ikai, ti riai n tataro!" Ngaia are ngaira teniman ti katorobubua n tataro, ni butiia Tamara are i Karawa bwa e na kaotinakoira man te mwanono.

Ngke ti a waaki n rianna, e tuangai te namakin bwa ngkana I noora te aroka ae ineti n rietata, I riai n rairaki nakon te maing. Imwiina ngke I rairaki nakon te maing, I a noora ara kaa. I ataia bwa Tamara are i Karawa e buokiira n otinako man te mwanono. E kaekai ara tataro Tamara are Ikarawa, ao ti kamanoaki ni kaotinakoaki — ngke e a bung taa!

I kakaitau ibukin mwaakan te tataro ao ibukin tani ngan Tamara are i Karawa ni kakauongo. ■

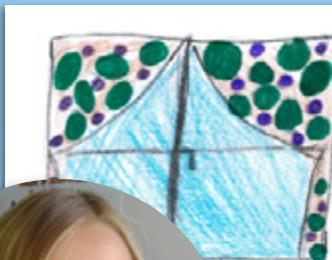
E Raneanea man Otamwaaka n te Ribwaburiki n Czech

Bokinaki iroun Sharon Goodrich, ana Maekatin te Ekaretia

Ngaira ataein te Moanrinan n te Ribwaburiki n Czech. Aio arora ni kaotamwaaka ootara i abara.

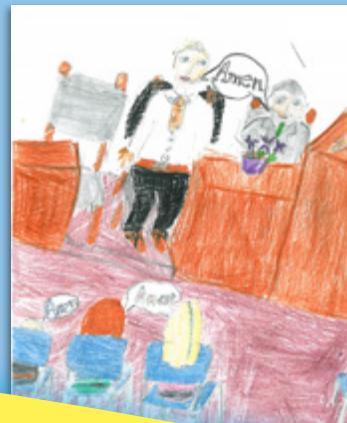
N te tai are e bua iai otangan baiu ae mamate nanou iai. I bon rangi n taonaki n te nanokawaki. I tataro ma tinau, ma ti aki kunea. I kataia ni karekea te onimaki. Te wiiki are imwiina, tariu ae uarereke e kunea otangan baiu n te kaawa! Te Atua E kaekai ara tataro. I Tangiria, ao I ataia bwa E bon maiu.

Andre W., 9 ana ririki

Iai raoraou n te reirei aika tiaki kaain te Ekaretia ma a teimatoa ni karineai n anuau. Ngkana te tai are I ituangiia bwa ti na tataro, ao a kariaia! I bon rangi ni kukurei.

Ivana A., 11 ana ririki

Ngai ma raraou ti ruorikaaki n te kai n tamwarake. Ngke ti roko n te ereweita, e roko irou te namakin ae raoiroi bwa N na tuangiia raoraou bwa a na aki kabongana. Ma a bon aki kan ongo irou. I toua te kaintamwarake. Ngke I roko inano, ai akea raoraou

ikekei. A bae n te ereweita! E maan tikuia i ieta imwain ae a otinako. I kukurei bwa akea te kabuanibwai ae kakaiaki ae riki. I namakinna naba ae raoiroi bwa I ira ana wirirkiriki te Tamnei ae Raoiroi.

Amalie N., 10 ana ririki

Iaon te bike, ao e moanna n roo karawa. E kare te ang ao e katei naao aika rangin ririeta! E rurunga te baa, te iti, ao e bwaka te karau ae aiti. A birinako aomata ni kataniia.

Tiaki kabuanibwai n te angibuaka. Iaon kawaira nakon mweengara, ti noori teniua ieta neiwigaraa. Ti ataia bwa e buokiira ao e kawakiniira te Atua.

Jakub B., 10 ana ririki

N te reirei iai raoraou ae akea temanna ae tatangiria ni kan raoraonna. Tabeman ataei a moanna n taekin bwaai aika buakaka nakoina are e a karekea te namakin irouna

ae aki raoiroi. I tuanga au tia reirei ao ni kaoa raoraou bwa N na takakaro ma ngaia. E kukurei iai raoraou!

Ludmila V., 8 ana ririki

I kaota au kakoaua n te ekaretia. E karekea te ungannano! Man te tai anne, ao I a tia n namakina te Tamnei.

Eliska K., 11 ana ririki

Ngke e taonaki n te aoraki au man ni mweengau, I tataro ibukina. I kakaitau nakon te Tama are i Karawa ibukin buokara.

Aneta P., 10 ana ririki

I un ioun tinau ngke tuangai bwa N a nakon tebotebo ao imwina I a matu naba. N te bong are imwiina I nanokawaki n aron au rinerine aika aki raoiroi. E taku tinau bwa ti kona n tataro ao ni butiia te Tama are i Karawa ibukin kabwaraan ara bure. Ti katorobubua ao n tataro. I namakina te nakoraoi. I reiakinna bwa ti kona n rairinanora, ao ibukin Iesu Kristo, a na kabwaraaki ara bure.

Samuel H., 5 ana ririki

KANAKOA NAKOIRA TE ITOI!

I aoni kawaira n tia n rikoi itoi! Ngkana ko tuai ni kanakoa teuana, waekoa ao imeerina nakoira tamnein am itoi ma am karaki, tamnei, ao aia kariaia am karo nakon liahona@ldschurch.org.

“I kakoaua Irouna, te tia Kabooa te aonaaba ao te Mataniwi iroura ni kabane. Ti Ngaia ana Rikitemanna te Atua ae maiu.”

Iroun Unimwaane Jeffrey R. Holland

Man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman

“Kakai ni Kaokan Bwaai,” Ensign, Nob. 1994, 34.

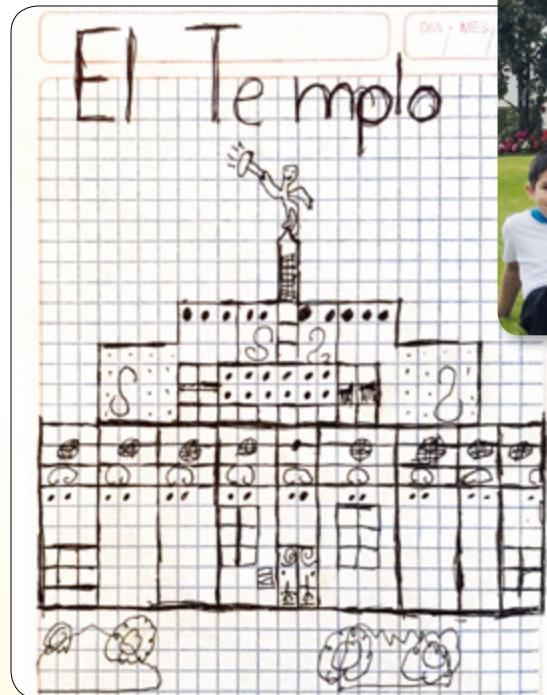

Ara Iteraniba

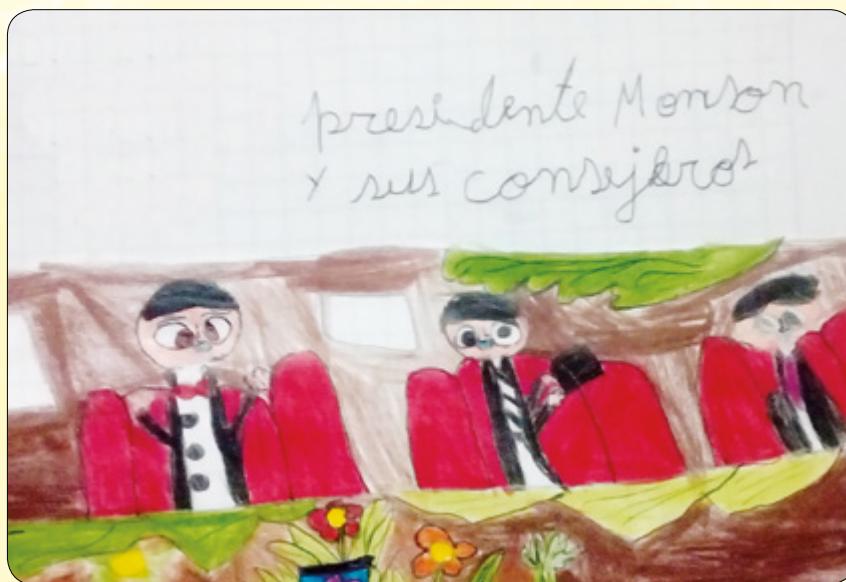
Ngkana I nako n taromauri, I namakina Tamnein te Atua ao au tangira Ibukina ao ibukin au Tia Kamaiu, lesu Kristo. I tangira Au Tia Kabooai.

Ayana B., ana ririki 7, Buranti

I tangiria ni mena n te tembora ma au utu. Bon te tabo ae tamaroa ike I kona n nako iai ngkana e a koro 12 au ririki. Bon ana auti te Uea.

Aldo C., ana ririki 10, Mexico

"Beretitenti Monson ao ana kauntira"
Omar A., ana ririki 9, Peru

I rang ni kukurei n tibwaua te euangkerio n te reirei ma raoraou, ai moarara riki ma te ataenimwaane are iai ana kaangaanga n te taetae, n te koroboki, ao n te wareware. Teuana te anga n tibwaua te euangkerio n aron ae reiakina lesu Kristo bon man te ibuobuoki ao te beku ibukiia tabeman. Ngkana iai katabeara ae e anganiira te tia reirei n te boki ni mwakuri iaon ara bwai n reirei, I tauraoi ni bubuoka te ataenimwaane aei n taainako. I tangiria ni beku ibukiia tabeman ibukina e buokai n namakina ana tangira te Tama are i Karawa.

Allison M., ana ririki 10, El Salvador

Te Kantaninga i Holland

Iroun Megan Armknecht

E boboto i aon te karaki ae koaua

Grace bon te teinaine ae 15 ana ririki ae maeka i Holland n tain te Kauoua ni buaka n te aonaaba E reitinako ni waaki te buaka n te tai ae maan. Aomata i Holland a baki, ao a tangiria bwa e na toki te buaka.

Ebon nang rootaki Holland ni banen ririkin te kauoua ni buaka. A anai ni kabane bwaai kain te Nazi Tiaman E aki kona ni kaea te reirei Grace. Akea te aia ibukin kabuean aia auti. Grace ao ana utu akea aia kona ma ti te amwarake n taian uee n totokoa te mate man te baki. E bon rang *maaitoto* kanakia! Ae te kabanea n aki nakoraoi, Tamara e tauaki naba bwa temanna te bure.

Ma iai namakinan te Kantaninga ae rootira. A taku aomata bwa a nang konaaki kain te Nazi Ao inanon Meei 1945, ao a taenikai. E a inaomata Holland n te kabanea n tai! A runga runga ni kukurei aomata inanon taian kawai. Ngkai e a kona ni kaea te reirei Grace. Ai akea Tautia ake a na maakaki.

Ae tamaroa riki bwa, n te bong teuana ngke a oki rikaki Grace ma manena man te reirei, ao a nooria bwa e kiba buraekin Holland i matan aia auti. Ataia bwa ti teuana nanon aei.

“E a oki Tamara!” e takarua Heber.

A biri n rinako Grace ao manena. E rabwata tamana ao n angana te inga ae maan. Tamana e rabwatia raoi naba. E nang kakukurei manga okin tamara n te mweenga.

E aki maan imwin anne, ao e waaki rokon bakete n amwarake, onea, ao bwain-aoraki i Holland. Taan

Kairiri n te Ekaretia i Salt Lake City a kanakoi baike a kainanoaki ni buokia aomata imwin te buaka. E reke naba ana bwakaereti Grace. E bwaina te bwakaereti ae ti teuana i nanon nimaua te ririki, ngaia are e rang kukurei ngkai e a manga reke ana bwakaereti ae boou.

Inanon te tai ae rang maan, ao Grace e a bon tau rereken kana-na. Te beretitentii n te mition ao te tautaeka i Holland a baireia bwa a na waakina te karikirake n unikan te buteeta ibukin karekean riki te amwarake ae mwaiti. A uniki taian buteeta kain te ekaretia n taabo aika uakaan. Imwain rokon te kamwaitoro ao a na kona ni karekei buteeta ae koro ngaa mwaitina ibukin te amwarake.

“Taraia!” E tuanga tamana Grace, ni kotea teuana te buteeta ae e moanna ni bwebwe. “Tiaki manga oki ni baki!”

E katoua atuna tamana ma e aki wingare. E taku, “I marooro ma Beretitenti Zappey. E tuangai bwa a bon reitinako naba ngkai ni baki kain te Aro i Tiaman, n ai arora. A aki karekea te buoka man te tautaeka n ai arora.” E katokai baina tamana i aon angan Grace. “E a tia ni bubuti Beretitenti Zappey ngkana ti kona n anga ara buteeta nakoia kain te Aro i Tiaman.”

“Tina manga anganako ara buteeta!” E tang Grace. Ma te botaki are *Nazis* ngaiia kain Tiaman! “Tao ngaia kain te Ekaretia, Tamau, ma e aki bita are ngaiia kain Tiaman.”

“I ataia ae e aki bebete,” e taku tamana “Ma ngaiia naba bon natin te Atua. E tangiriia naba. I kabwarai aia bure ibukin karikau bwa te bure. E kona te Uea ni buokira ni Kabwarai buure.”

E tararake n taraa tamana Grace. Ngaia bon te kabanea n ninikoria n aomata ae kinaa, ma e aki ataia ngkana iai irouna te unganano ba e na kabwarai buure n ai arona. Ngkane, E uringa temanna ana tia reirei n te reirei inanon tain te buaka. E taku ana tia reirei ba tiaki ni kabane I-Tiaman kain te Nazi, ao tiaki are ai bon ni kabane naba tautian te Nazi aika a buakaka. Ao ngkai e a bora te baki irouia ataeinimwane ao ataeinaine i Tiaman, n ai aron naba are riki nakon Grace.

E ikerake Grace. "I a mataata," e taku "Tia angania ara buteeta."

E inga nakoina tamana ao e wingare. "Ngkoe Mary bon temanna te ataeinaine ngkoe ae ko ninikoria. Aio te bwai ae rang matoatoa karaoana. Ma ngaira bon ana reirei Iesu Kristo, ai uana naba ma tarira ao manera ake I-Tiaman."

E wingare Grace. A bua namakin aika buakaka ake i nanona, ao e namakina te rau ao te i tangitangiri. E a kona ni kabwarai aia bure I-Tiaman Ao E kona naba Iesu ni buokiia n tangiriia. ■

E maeka te tia korokaraki i New Jersey, USA.

A anga 140,000 te bwauna (70 te tan) te buteeta ao 180,000 te bwauna (90 te tan) te ika ae te Ering kain te Ekaretia i Holland nakoia kain te aro ake i Tiaman. Imwina, n te ririki 1953, Kain te aro mai Tiaman a kanokoi bwai ake a kainanoaki nakoia kain te aro i Holland imwin te ieka ae korakora.

Te Kirabu ni **Wareware** **n Ana** **Boki Moomon**

RIIKI BWA KAAINA NI WAREKA ANA BOKI MOOMON

Ko konaa ni wareware i bon iroum, ma am utu, ke ma raoraom. Kanakomaia tamneim ae ko wareware n Ana Boki Moomon ao tuangiira te bwai are ko a tia n reiakinna ke te rongorongo ae e mamate nanom iai man Ana Boki Moomon. Kanakoa rinanon liahona.lds.org (taona "Submit an Article").

Koroboki ae tabu n te namakaina aio: Moronaai 10:4

“... Ao ngkana arona bwa kam bubuti ma te nano ae koaua ma nanomi raoi, ao te onimaki iroun Kristo, e na bon kaota te koaua nakoimi, ni mwaakan te Tamnei ae Raoiroi.”

Te rongorongo ae e mamate nanou iai man Ana Boki Moomon e kuneaki n 3 Nibwaai 17, ao bon rongorongan Iesu ngke e kakabwaiaia ataei. I tangira te rongorongo ibukina

bwa e kaota mwaitin ana tangira Iesu ao Tamara are i karawa ibukira. I kona n taraaibwa kanga aekakiia ataei, ao I iangoia bwa i tei naba ikekei.

Barbora J., 11 ana ririki, Czech Republic

I tangira Ana Boki Moomon ibukina bwa te boki ae e koaua. E koreaki irouia burabeti. E buokai n rinea te eti, ao e buokai, ngkana iai au kanganga. I kakaouua.

Jason S., 10 ana ririki, Maharashtra, Inria

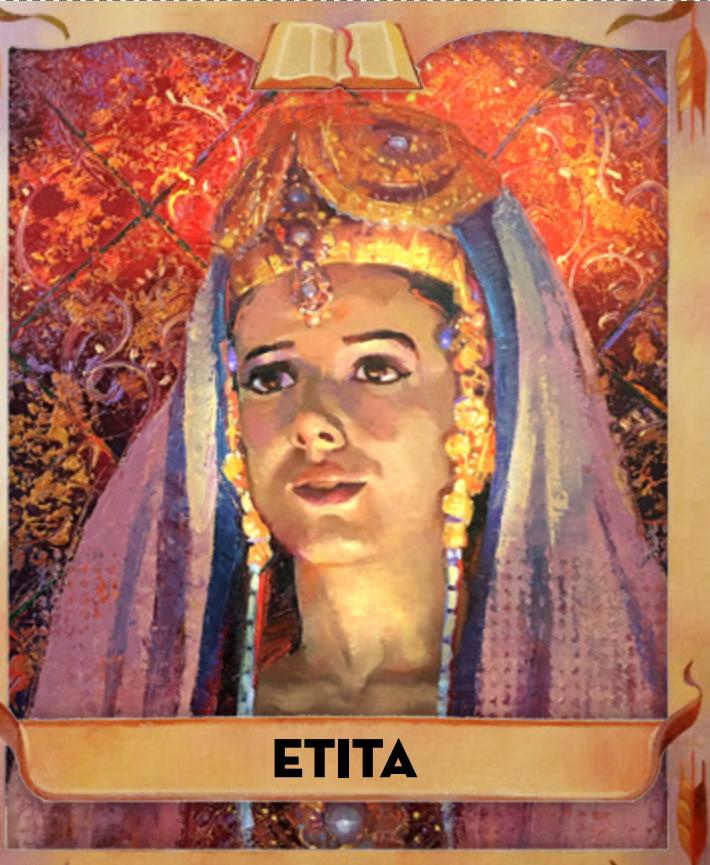
E ninikoria Etita

Etita bon te uea n naine i Botia. Te Uea e aki ataia ae Etita bon te lutaia. Te Uea iai raoraona ae buakaka are e riribaiia lutaia. E kamanea te uea bwa a riai n tiringaki ni kabane lutaia ake n te aba. E motika ana iango Etita bwa e na butia te -uea ibukin kamaiuia ana bota n aomata. Ma e na kona n tiringaki ibukin kawaran ana kaintoka n uea te uea. Etita e butiia lutaia n aki mamatam ibukina. Ngke Etita e kawara ana kaintokanuea buuna, e butimwaia. E kaoia ma raoraona nakon te katairiki. Ikekei, e tuangiia bwa ngaia bon te lutaia. Te uea e aki konaa ni bita te tua, ma e kariaia lutaia bwa a na kamanoia. Man ana ibuobuoki te Atua, e kamaiuia ana bota n aomata Etita!

"Te uea n naine Etita," Rebecca C., ana riki 8, ana riki Aragua, Venezuela

Wareka taekan Etita n Etita 2-8.

**Etita e bon ninikoria ao e kakoaua te Atua.
I kona n riki ninikoria ao ni kamanoa te bwai ae e eti!**

- Kamatenaoa te kabanea ni mwakoro n Etita 4:14.
 - Matakni mwakoro 45 man Karaki man Te O Tetamenti n scripturestories.lds.org.
 - Ngkana a taku am karo bwa ko a ikawai, karaoa te aki mamatam ibukin temanna are ko mwannanoia.
 - I kona n ninikoria man ...
-
-

Etita te Uea n Aine

Iroun Kim Webb Reid

Etita bon te Uea n Aine.
E mareaki ma uean
Botia.

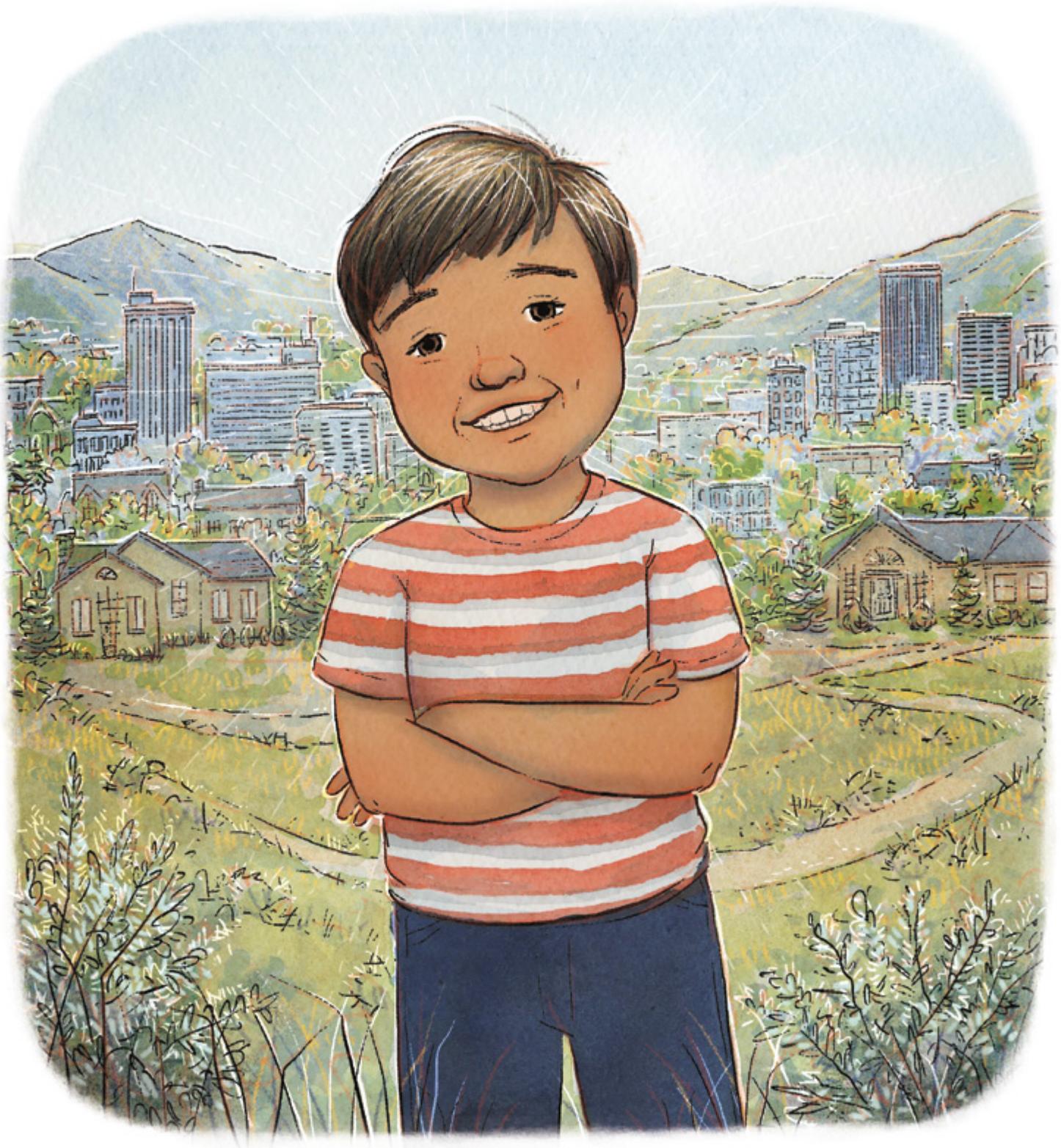

Te uea iai raoraona ae te aomata ae buakaka. E kamwanea te uea bwa e na karaoa te tua are a na bane n tiringaki ni kabane Iutaia!
Te uea e aki ataia ae, Etita, bon te Iutaia.

Etita e baireia bwa e na butiia buuna, ae te uea bwa e na kamaiuiia ana botanaomata. Ma e raraoma bwa mwina e na un. Etita e tuangiia ni kabane Iutaia bwa a na aki mamatam ao n tataro ibukina. Imwiina Etita e nakon te uea. E aki un!

Etita e kaoa te uea ma raoraona nakon te katairiki. N te katairiki anne, Etita e tuanga te uea ae *ngaiā* bon te Iutaia. Te uea e rang un bwa e a tia ni kamwaneaki iroun raoraona. E tuangiia Iutaia bwa a kona ni kataniia. Etita e a tia ni buokiia ni kamaiuia ana aomata!

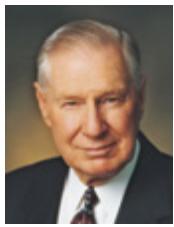

Ti kona n tataro ni bubutia Tamara are i Karawa ibukin te ibuobuoki.
Ti kona n ninikoria ao ni korakora, n aron Etita. ■

Man Etita 2-8.

I kona n Buokiia Tabeman n Namakina te Tangira

Iroun Beretitenti
James E. Faust
(1920–2007)

Kauoman ni
Kauntira n te
Moan Beretitentii

ARA BOUTOKA NI KAMATOA

E kairaki iroun te Tamnei ni baireana n te mwaiti ae ababaki e reke man kaboroaoan maiura ma . . . burabeti, taani mamata ao taani kaotioti.

I tangiria n taetae iaon nakoa aika tabu ibukiia taan kairiiri n te nakoanibonga ake a tia ni “weteaki ao n rineaki” (R&B 55:1) ni kaira te Ekaretia inanon te bong aei. . . .

. . . Tariu [n te Kooram n Abotoro n Tengaun ma Uoman], n aki katikuia bon mwaane aika, karineaki, ao aika onimakinaki. I ataa nanoia. Ngaiia ana toro te Uea. Nanoia bon tii te beku ni weteaia ae korakora ao katean abanuean te Atua iaon te aba. Tarira ake a beku inanon te bong aei ao taaia aikai a kakoauaki, a tia ni kataaki, ao a koaua. . . . A rang ni itiaki nanoia, ao a rang mwaiti bwaai aika a rinanona, e matata aia kantanninga, ao a rang nano wanawanaia n tamnei n te aro are e karaunano rokoia irarikira.

. . . [Ngke I weteaki, ao I reireinaki] bwa te bwai ae kakawaki ae N na riai ni karaoia n tai nako bon te rau ma Tariu. . . . E riki bwa te bwai teuana ae I tangiria ni karaoia ma nanou ni kabane.

. . . I a tia ni kunea bwa te kairi mai iroun te Tamnei ae abwabwaki mwiina bon tiku iaon irakin aia reirei Beretitenti n te Ekaretia, te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n Tengaun ma Uoman—ni kabane ake a kamatoaki . . . bwa burabeti, taan mamata, ao taan karekei taian kaotioti. I aki ataa bwa ti na kanga ni kantanningaia bwa tina boraoi ma Tamnein te Uea ngkana ti aki boraoi ma ana reirei te Beretitenti n te Ekaretia ao burabeti, taan mamata, ao taan karekei taian kaotioti ake tabeman. . . .

Au maroro nakoia membwa n te Ekaretia bon boutokaan te Beretitenti

n te Ekaretia, te Moan Beretitentii, te Kooram n Abotoro n Tengaun ma Uoman, ao taan Kairiiri ni Kabuta ma nanora ao tamneira ni kabane. Ngkana ti karaoia, ti na mena inanon te tabo n rooro ae mano. . . .

Ti riai naba ni boutoka ni kamatoa ara taan kairiiri, ibukina bwa a tia naba ni “weteaki ao rineaki.” Membwa n tatabemania nako n te Ekaretia aio a na karekei reirei mairoun te bitiobi ke te beretitenti n te mwaanga, te titeiki ke te mition beretitenti, ao te Beretitenti n te Ekaretia ao raona ni beku. Akea temanna ae bubuti weteakina. Akea ae kororaoi. Ma bon ana toro te Uea ngaia, aika weteaki Irouna rinanoia naake a katauaki nakon te kaotioti. Naake a weteaki, ake a kamatoaki ao ake a katabuaki e reke irouwia ara boutoka ni kamatoa. ■

Man te marooro ae reke man “weteaki ao n rineaki” n te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2005.

EDMUND BLAIR LEIGHTON (1852-1922), TE MWAAANE AE MATAKI N TE NE AE TIROAM, 1872, TE BWAAIA IAOI TE KUNNIKAI IN KOROBANNA, 40 X 50 1/4 TE INT.
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY MULTEMI IBUKIN KOROBANNA, E KABODAKI NT E MWAAANE AE KATUARAOAKI IROUN JACK R WHEATEY, 2014.

TE MWAAANE AE MATAKI
N TE NE/AE TIROAM,
IROUN EDMUND BLAIR
LEIGHTON

"E kaeka ao e taku, E karaoa te bokaboka te aomata are arana lesu ao E kabiri matau iai, ao E taku nako iu, Ko na rako n te nei
are Tiroam, ao kabururu: ao I nako ni kabuburu, ao I a noraba. . .
"Ngkana tiaki mairoun te Atua Teuarei, ao E aki kona ni karaoa te bwai teuana" (Ioane 9:11, 33).

KAIRAKE N IKAWAI

**UKERAN AM
"TITIRAKI"**

*Tera kaungakim ibukin
maiukinan te euangkerio?*

44

KAIRAKE
E KANGA TE
TAMNEI AE
RAOIROI NI KONA
N REIAKINIKO

50, 56

MWAKURI NGKAI
ARE KO TANGIRIA
IBUKIN TAAI AIKA
A NA ROKO

62

MAUNGATABU
NI KABUTA
NIMAUUA KAWAI
AIKA A NA
REIAKINAKI MAN
TE MAUNGATABU
NI KABUTA

50, 54,
58

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKIHA AIKA ITIAKI
NI BOONG AIKA KAITIRA